

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**11 EYLÜL SONRASI BM GÜVENLİK KONSEYİ
KARARLARINDA TERÖRİZM**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rıdvan KALAYCI

**Enstitü Anabilim Dalı : Uluslararası İlişkiler
Enstitü Bilim Dalı : Uluslararası İlişkiler**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Alaeddin YALÇINKAYA

MAYIS-2011

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

11 EYLÜL SONRASI BM GÜVENLİK KONSEYİ
KARARLARINDA TERÖRİZM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rıdvan KALAYCI

Enstitü Anabilim Dalı : Uluslararası İlişkiler
Enstitü Bilim Dalı : Uluslararası İlişkiler

Bu tez 28/06/2011 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Alaeddin YALÇINKAYA

Jüri Başkanı

Kabul
 Red
 Düzeltme

Yrd. Doç Dr. Tuncay KARDAŞ

Jüri Üyesi

Kabul
 Red
 Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. İrfan HAŞLAK

Jüri Üyesi

Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim

Rıdvan KALAYCI

13/05/2011

ÖNSÖZ

Başlangıcından günümüze, uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden ve bir türlü çözüm getirilemeyen uluslararası terörizm, günümüzde de devletlerin ve uluslararası örgütlerin öncelikli sorunu olarak gündemdeki yerini korumaktadır. Bölgesel ve uluslararası örgütler nezdinde uluslararası terörizmle mücadele konusunda belli dönemlerde ortak hareket etme istekliliği ortaya çıksa da, pratikte bu politikalar, devletlerin “terörizm” sorununda takındığı tutum nedeniyle bir türlü hayata geçirilememiştir. “Birinin teröristi diğerinin kahramanı” olarak ortaya çıkabilmektedir. Küresel ölçekte bir tehdit olan uluslararası terörizme karşı, uluslararası barış ve güvenliği korumakla görevli olan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin aldığı kararlar ve bu kararların terörizmle mücadeleye yaptığı katkıların ele alındığı tez çalışmamda, desteklerini ve yapıcı eleştirilerini benden esirgemeyerek bu tezin ortaya çıkmasını sağlayan danışman hocam sayın Prof. Dr. Alaeddin YALÇINKAYA’ya teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çok kıymetli katkılarıyla tezime yön veren Doç. Dr. Ertan EFEGİL’e ve Yrd. Doç. Dr. Tuncay KARDAŞ’a teşekkürlerimi arz ediyorum. Yaptığımız tez toplantılarında değerli vakitlerini ayırarak tezime ilgili katkıları ve eleştirilerini benden eksik etmeyen yüksek lisans arkadaşlarım Sefa Mutlu KOCA’ya, Selim DURSUN’a, Seda ÇANKAYA’ya ve çalışmam süresince desteğini benden esirgemeyen Furkan KALAYCI’ya ayrıca şükranlarımı sunarım.

Rıdvan KALAYCI

13.05.2011

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iv
TABLolar	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii

GİRİŞ.....	1
------------	---

BÖLÜM 1: TERÖR, TERÖRİST VE TERÖRİZM KAVRAMLARI.....	6
---	----------

1.1. Terörün Tanımı ve Kavramsal Boyutu.....	6
1.1.1. Bazı Uluslararası Örgüt Metinlerindeki Tanımlar.....	7
1.1.2. Bazı Ulusal Hukuk Düzenlemelerindeki Tanımlar	8
1.1.3. Doktrindeki Tanımlar.....	11
1.1.4. Terörün Kapsamı	14
1.1.5. Terörün Amaçları ve Yöntemleri	14
1.2. Teröristin Tanımı ve Özellikleri.....	15
1.2.1. Terörist.....	15
1.2.2. Teröristlerin Genel Özellikleri	17
1.2.3. Teröristin Psikolojik Özellikleri.....	18
1.3. Terörizm	20
1.3.1. Tanımı.....	20
1.3.2. Terörizmin Amacı.....	22
1.3.3. Terörizmin Tarihi Gelişim süreci.....	24
1.3.4. Tanımla İlgili Sorunlar.....	26
1.4. “11 Eylül” Öncesi ve Sonrası Dönemde Terör ve Terörizm Tanımındaki Farklılıklar.....	29

BÖLÜM 2:BAZI ULUSLARARASI ÖRGÜTLER VE TERÖRİZMLE MÜCADELE	36
--	-----------

2.1. Avrupa Birliği (AB).....	37
2.1.1. 11 Eylül Öncesi Dönemde Avrupa Birliği’nde Terörizmle Mücadele.....	38
2.1.2. 11 Eylül Sonrası Dönemde Avrupa Birliği’nde Terörizmle Mücadele.....	41
2.1.3. Terörizmle Mücadele’nin ODGP’ye Dâhil Edilmesi ve Avrupa Strateji Belgesi. 45	

2.1.4. 11 Mart Madrid ve 7 Temmuz Londra Saldırılarının Ardından AB'nin Terörizme Karşı Tutumu	47
2.2. İslami Konferansı Örgütü (İKÖ)	48
2.3. Kuzey Atlantik İşbirliği Örgütü (NATO).....	51
2.3.1. Soğuk Savaş Döneminde NATO ve Terörizm Sorunu.....	51
2.2.2. Soğuk Savaş Sonrası NATO ve Terörizm Sorunu	52
2.3.3. 11 Eylül Saldırılarının Ardından NATO ve Terörizm.....	54
2.3.4. Kasım 2002 Prag Zirvesi ve Haziran 2004 İstanbul Zirvesi Sonrası NATO'nun Terörizmle Mücadelesi.....	55

BÖLÜM 3: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE TERÖRİZMLE MÜCADELE57

3.1. Terörizmle Mücadele Yöntemleri	57
3.2. BM'nin Terörizmle Mücadelesi: "11 Eylül" Öncesi Dönem	58
3.2.1. BM Genel Kurulu'nun Terörizmle Mücadeledeki Yeri	60
3.2.2. Güvenlik Konseyi'nin Terörizmle Mücadeledeki Yeri	61
3.2.2.1. Güvenlik Konseyi'nin Yapısı.....	61
3.2.2.2. Güvenlik Konseyi'nin Uluslararası Barış ve Güvenliği Korumak İçin... Zorlayıcı Tedbirler Alma Yetkisi.....	62
3.3. BM'nin Terörizmle Mücadelesi: "11 Eylül" Sonrası Dönem	64
3.4. Güvenlik Konseyi Kararlarında Terörizm.....	66
3.3.1. "2001" Öncesi Dönem Güvenlik Konseyi Kararlarında Terörizm.....	66
3.3.1.1. Lockerbie Olayı: Uluslararası İşbirliğine Başarılı Bir Örnek	66
3.3.1.2. Afganistan, Taliban ve El Kaide'ye Yönelik Kararlar	70
3.5. 2001 Sonrası Dönem Güvenlik Konseyi Kararlarında Terörizm:	73
3.5.1. 12 Eylül 2001 Tarihli ve 1368 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	74
3.5.2. 28 Eylül 2001 Tarihli ve 1373 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	74
3.5.2.1. Terörle Mücadele Komitesi (TMK).....	77
3.5.2.2. Ülke Raporları.....	78
3.5.3. 12 Kasım 2001 Tarihli ve 1377 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	80
3.5.4. 14 Kasım 2001 Tarihli ve 1378 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	80
3.5.4.1. Bonn Antlaşması.....	81
3.5.5. 20 Aralık 2001 Tarihli ve 1386 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı.....	82
3.5.6. 28 Ocak 2002 Tarihli ve 1390 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	83
3.5.7. 23 Mayıs 2002 Tarihli ve 1413 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı.....	85

3.5.8. 20 Aralık 2002 Tarihli ve 1452 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı.....	86
3.5.9. 17 Ocak 2003 Tarihli ve 1455 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	86
3.5.10. 20 Ocak 2003 Tarihli ve 1456 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	87
3.5.11. 13 Ekim 2003 Tarihli ve 1510 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	89
3.5.12. 30 Ocak 2004 Tarihli ve 1526 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	90
3.5.13. 26 Mart 2004 Tarihli ve 1535 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	91
3.5.14. 8 Ekim 2004 Tarihli ve 1566 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	92
3.5.15. 29 Temmuz 2005 Tarihli ve 1617 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı.....	93
3.5.16. 4 Ağustos 2005 Tarihli ve 1618 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı.....	94
3.5.17. 14 Eylül 2005 Tarihli ve 1624 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	95
3.5.18. 22 Aralık 2006 Tarihli ve 1735 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı.....	96
3.5.19. 23 Mart 2007 Tarihli ve 1746 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı	97
3.6. Birleşmiş Milletler’de Etkin Bir Aktör Olarak ABD’nin 11 Eylül Sonrası Dönemde Terörizmle Mücadeledeki Pozisyonu	98
3.7. BM’nin Terörizmle Mücadelesinin Genel Değerlendirilmesi.....	102
SONUÇ.....	108
KAYNAKÇA.....	113
EKLER.....	128
ÖZGEÇMİŞ	134

KISALTMALAR

AAOK	: Avrupa Atlantik Ortaklık Konseyi
AB	: Avrupa Birliği
ABA	: Avrupa Birliği Anlaşması
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGSP	: Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası
ANDS	: Afghanistan National Development Strategy
A/RES	: Assembly Resolutions
ATS	: Avrupa Tek Senedi
BDT	: Bağımsız Devletler Topluluğu
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
CIA	: Central Intelligence Agency
DDR	: Disarmament, Demobilization and Reintegration
DIAG	: Disbandment of Illegal Armed Groups
ETA	: Euskadi Ta Askatasuna-Bask Yurdu zgrlğu
FBI	: Federal Bureau of Investigation
GIELTC	: Terörle Mücadele İşbirliği Avrupa Danışma Grubu
ICAO	: International Civil Aviation Organization
ICCPR	: International Covenant on Civil and Political Rights
IRA	: Irish Republican Army-İrlanda Cumhuriyet Ordusu
ISAF	: International Security Assistance Force
İK	: İslam Konferansı rgt
NATO	: North Atlantik Treaty Organizations
ODGP	: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası
PKK	: Partiya Karkern Kurdistan

- S/RES** : Security Council Resolutions
- TMIAGG** : Terörle Mücadele Alanında İşbirliği Avrupa Gayriresmi Grubu
- TMK** : Terörle Mücadele Komitesi
- TMKİD** : Terörizmle Mücadele Komitesi İcra Direktörlüğü
- TREVI** : Terrorism, Radicalism, Extremism, International Violence/Terrorism
- UNAMA** : United Nations Assistance Mission in Afghanistan
- UNSMIA** : United Nations Special Mission in Afghanistan
- UTA** : Union des Transports Aersns

TABLÖLAR

Tablo 1. 11 Eylül Öncesi Dönem Terörizm Tanımlarında En Sık Tekrarlanan Nitelikler.....	36
Tablo 2. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Komitelerinin Karşılaştırılması.....	123
Tablo 3. Devletlerin Birleşmiş Milletler Terörizm Sözleşme ve Protokollerini Onaylama Oranı (%).....	124

Tezin Başlığı: 11 Eylül Sonrası Güvenlik Konseyi Kararlarında Terörizm	
Tezin Yazarı: Rıdvan KALAYCI	Danışman: Prof. Dr. Alaeddin YALÇINKAYA
Kabul Tarihi: 28/062011	Sayfa Sayısı: xii (ön kısım) + 134 (tez)+1(Ek)
Anabilim Dalı: Uluslararası İlişkiler	Bilim Dalı: Uluslararası İlişkiler
<p>21. yüzyılın sunduğu tüm imkanları kullanan, faaliyetlerini, ülke sınırları dışına taşıyarak tüm dünyaya yayan, insan hayatını, ekonomik yaşamı, siyasi istikrarı ve uluslararası ilişkileri etkileyebilme gücünü kazanan uluslararası terörizm, uluslararası barış ve güvenliğe yönelik önemli bir tehdit haline gelmiştir. Özellikle 11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleşen terörist saldırılar, terörizm tehdidinin belli bir devlet ya da bölgeyle sınırlı olmadığını açık bir şekilde göstermiştir.</p> <p>Günümüzde terörizm, gerek niteliği gerekse boyutları itibariyle devletlerin tek başlarına mücadele edemeyecekleri bir sorun haline gelmiştir. Süper güç konumunda olan ABD'nin bile büyük çaplı terörist saldırılara maruz kalması, bu sorunun çözülebilmesi için uluslararası işbirliğinin önemini bir kez daha ortaya koymuştur.</p> <p>Uluslararası terörizmle mücadelede 11 Eylül'ün bir milat oluşturması gibi, terörizmle mücadele konusunda alınan önlemler açısından da 28 Eylül 2001 tarihinde alınan 1373 sayılı karar aynı mahiyette olmuştur. 1373 sayılı karar, terörizmin mali kaynaklarının kurutulması, terörist eylemlerin hazırlık aşaması da dahil olmak üzere her düzeyde önlenmesi, üye ülkelerin terörizmle mücadele için kendi aralarında yoğun bir işbirliği geliştirmeleri, terörist eylemlere girişenlerin ağır suçlu olarak yargılanmaları, teröristlere mülteci statüsünün tanınmaması, Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerin terörizmle mücadele için uluslararası işbirliğini öngören tüm sözleşmelere süratle katılmaları gibi hususları içermektedir. Güvenlik Konseyi'nde alınan diğer kararlar da terörizmle mücadele konusunda yeni açılımlar getirmiş, tanım sorununu aşamasa da, uluslararası terörizmle mücadele konusunda önemli adımların atılmasını sağlamıştır.</p> <p>BM'nin terörizmle mücadelesinde öne çıkan diğer bir konu da ABD'nin pozisyonu olmuştur. 11 Eylül'le birlikte ABD'nin uygulamaya başladığı tek yanlı politikaları, saldırıların hemen arkasından oluşan ortak hareket etme istekliliğini ortadan kaldırmış ve ABD'ye karşı tepkilerin artmasına neden olmuştur.</p>	
Anahtar Kelimeler: 11 Eylül, Terörizm, Güvenlik Konseyi, 1373 Sayılı Karar, ABD	

Title of the Thesis: Terrorism Within the Context of the Resolutions of the Security Council After 9/11

Author: Rıdvan KALAYCI

Supervisor: Prof. Dr. Alaeddin YALÇINKAYA

Date: 28/06/2011

Number of Pages: xii(pre text)+134(mainbody)+1 app.

Department: International Relations **Subfield:** International Relations

International terrorism spreads all over the world with relative ease and continues to have the power to shape and mold daily life, economic systems and political stability. Having the advantages and disadvantages of globalization at its hands, it has been able to change international relations by threatening international peace and security. Particularly after the September 11 attacks, terrorism has proven that it can hardly be contained to a particular country or region.

At present, terrorism has been a problem which governments cannot control single-handedly because of its complicated dimensions. It has proven that even the super-power of the world, the US was exposed to a terrorist attack.

The United Nations decision No. 1373 made on 9/28/2001 urged crucial precautions against terrorism, which have been perceived as a substantial step in the fight against terrorism. This decision includes some important issues as exterminating the financial sources of terrorism, preventing terrorist activities at all levels including the preparation phase, a wide cooperation between member countries in the struggle against terrorism, adjudication of those who interfere terrorist activities in the scope of gross misconduct, not giving terrorists a refugee status, and the participation of all the members of the United Nations in all the agreements suggesting international cooperation against terrorism. The other decisions made by the Security Council have brought in new initiatives and led to important steps in the struggle against terrorism, although they were not able to overcome the problem of the definition of terrorism.

The position of the USA has been one of the important issues in the struggle of the United Nations with terrorism. The unilateral policies of the USA after the September 11 dealt a blow to the willingness to cooperate and increased the negative reactions to the USA.

Keywords: 11 September, Terrorism, Security Council, Resolution 1373, US.

GİRİŞ

Tarihsel süreç içerisinde varlığını devam ettiren ve gelişen ve değişen dünya koşulları ile birlikte teknolojik değişime ayak uydurarak yeni imkan ve kabiliyetler kazanan terörizm, günümüzde dünya gündemini en fazla meşgul eden, aynı zamanda uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden ana unsurlardan birisi haline gelmiştir. Bu süreç içerisinde terörizm, hedef aldığı kitleyi, sivillerden askeri hedeflere, ülke sınırları içerisindeki hedeflerden sınır dışındaki hedeflere kadar geniş bir yelpazeye yaymış ve gerçekleştirdikleri eylemleri de bireysel, grup halinde ya da birçok örgüt ya da devlet/kurum ve kuruluş ile işbirliği içerisinde gerçekleştirmiştir. Bu yüzden ki terörizmle mücadele etmek çok zor ve uzun bir süreç gerektirmektedir.

Günümüzde de -küreselleşmenin çok hızlı bir şekilde yayıldığı zaman diliminde- terörizm olgusu ses getirici basit eylemler ile etkisini daha da artırmıştır. Özellikle küreselleşmeyle birlikte sınırların ortadan kalkması, haberleşme alanındaki gelişmelerin teröristler arasındaki iletişimi kolaylaştırması ve ulaşım alanındaki yenilik ve gelişmelerin de teröristlerin hareket kabiliyetlerini artırması, terörizmin önlenmesinde önemli zaaf lar ortaya çıkarmaktadır. Buna teröristlerin sahip olduğu psikolojik özellikler ve motivasyon da eklenince bu zaaf ların artması ya da eylemlerin hayata geçirilme ihtimali artmaktadır (Örgün, 2001).

11 Eylül 2001 tarihinde yaşanan gelişmeler de bu gözlemleri haklı çıkarmıştır. 11 Eylül'de ABD Dünya Ticaret Merkezi'ne ve Pentagon'a yapılan saldırılar, en büyük terör eylemlerinden biri olarak tarihteki yerini almıştır. Hedeflerin sembolik değerlerinin yüksekliği, ABD'nin kendi ülkesinde daha önce benzer düzeyde bir olayla karşılaşmaması, saldırıların çok detaylı bir şekilde hazırlanıp gerçekleştirilmesi, uçakların kaçırılması da dahil olmak üzere teknolojik imkanların sonuna kadar kullanılması ve sivil araçların ölümcül birer silah olarak kullanılması da günümüzde terörizmin ulaştığı boyutları ve imkanları gözler önüne sermektedir.

Diğer yandan 11 Eylül saldırıları, uluslararası hukuk açısından da önemli gelişmelerin yaşanmasına vesile olmuştur. 11 Eylül'e kadar devletler tarafından global düzeyde bir tehdit olarak algılanmayan terörizme karşı mücadelede -her ülkenin sadece kendisini ilgilendiren çerçevede terörizmi ele almasından dolayı- 11 Eylül'den sonra uluslararası

işbirliğinin gerekliliği devletler tarafından daha rahat kavranmıştır. Bu bağlamda terörizmle mücadele, bölgesel ve evrensel örgütlerin birincil önceliği haline gelmiştir. Bu gelişmelerin yaşandığı önemli platformlardan biri de BM olmuştur. Güvenlik Konseyi, 12 Eylül 2001 tarihinde kabul ettiği 1368 sayılı karar ile terörizmi uluslararası barış ve güvenliğe karşı bir tehdit olarak nitelendirmiş ve 1373 sayılı kararıyla da bütün devletleri, terörizmi önleme konusunda işbirliğine çağırmıştır. Ancak, BM, söz konusu kararları almasına rağmen kuvvet kullanma konusunda devletlere yetki veren herhangi bir karar almamıştır. Bu konuyla ilgili diğer bir nokta ise, Afganistan'a gerçekleştirilen müdahaleye karşı olan tepkilerin BM Genel Kurulu'nda ya da Güvenlik Konseyi'nde somut kararlara dönüşmemesi olmuştur (UN Security Council Resolutions 1368 ve 1373).

Güvenlik Konseyi'nin 12 Eylül 2001 tarihinde almış olduğu 1368 ve 28 Eylül 2001 tarihinde almış olduğu 1373 sayılı kararlarda, terörizmle mücadelede askeri güç kullanılabilceği yönünde hiçbir açık hüküm bulunmamaktadır. Kararlarda devletlere verilen bir yetki de söz konusu değildir. Ancak 1373 sayılı kararda her uluslararası terör eyleminin dünya barışı ve güvenliğine tehdit oluşturduğu belirtilmiştir. Bu husus, 11 Eylül'de ABD'de gerçekleşen saldırılardan daha hafif sonuçları olan saldırıların da uluslararası işbirliği konusu olacağını göstermektedir. Her iki kararda, 11 Eylül terörist saldırıları sonrasında ABD'nin doğal meşru müdafaa hakkı teyit edilmektedir.

Terörizmin, Güvenlik Konseyi'nde alınan kararlardaki analizinin büyük bir kısmını oluşturduğu çalışmamızın 1. Bölümünde terör ve terörizm kavramları analiz edilmeye çalışılmış ve terör ile terörizm kavramları üzerinde mevcut tartışmalar ele alınmıştır. Bu bağlamda gerek akademisyenler, gerekse devletler arasında da çok fazla tartışılan ve bir türlü üzerinde anlaşılabilen 'tanım' sorunu ele alınmış, akademisyenlerin, devletlerin ve bazı uluslararası örgütlerin terörizm kavramını tanımlamaları ve tanımlama çalışmaları irdelenmiştir. Tanım sorunu ele alındıktan sonra tezin geri kalan kısmında "terör" kavramı yerine de "terörizm" kavramı kullanılmıştır. Çalışmamızın temel çıkış noktası olan "11 Eylül 2001" tarihi de bu bölümde baz alınarak, terörizm kavramıyla ilgili yapılan tanımlamalar "11 Eylül" öncesi ve sonrası dönem olmak üzere analiz edilmeye çalışılmıştır. Böylelikle 11 Eylül saldırılarının terörizmin tanımlanması üzerindeki etkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.

2. Bölümde; birçok gelişmiş ülkeyi bünyesinde barındıran ve ABD karşısında ekonomik olarak en önemli rakip konumunda bulunan Avrupa Birliği'nin (AB); BM'den sonra en fazla üyeye sahip olan İslam Konferansı Örgütü'nün ve son olarak da NATO'nun terörizmle mücadele politikaları ele alınmıştır. Bu örgütlerin 11 Eylül tarihi öncesinde uyguladığı politikalar incelenmiş ve bu politikaların 11 Eylül sonrasında ne gibi değişikliğe uğradıkları açıklanmaya çalışılmıştır.

Son bölümde ise, öncelikle BM'nin 11 Eylül öncesi dönemde terörizmle mücadele kapsamında uyguladığı politikalar dikkate sunulduktan sonra, BM Genel Kurul'u ve Güvenlik Konseyi'nin terörizmle mücadeledeki yeri ve önemi vurgulanmıştır. Daha sonra 11 Eylül saldırıları akabinde Güvenlik Konseyi'nin terörizmle mücadelede daha etkin bir çaba içerisinde olduğu ortaya konulmuş ve 2011 yılına kadar terörizmle ilgili olarak alınan Güvenlik Konseyi kararları incelenmiştir. Tanımlayıcı/Descriptive bir şekilde kararlar incelendikten sonra ABD'nin 11 Eylül saldırılarının ardından terörizmle mücadeledeki pozisyonu açıklanmaya çalışılmış ve BM'nin 11 Eylül sonrası terörizmle mücadelesi genel olarak bir değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Çalışmamda incelenen Güvenlik Konseyi kararlarının (1373 sayılı karar hariç) tercümesi tarafımdan yapıldığı için tercümelerdeki herhangi bir yanlışlığın da tarafıma ait olduğunu belirtmek yararlı olacaktır.

Çalışmanın Konusu

Bu tez kavramsal analiz, örnek uygulama ve kurumsal değerlendirme olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde terörizm kavramı analiz edilmekte, 11 Eylül saldırıları öncesi ve sonrasında akademisyenlerin yapmış oldukları tanımlamalar ile ulusal ve uluslararası hukuktaki terörizm tanımlarındaki değişiklikler ortaya konulmaktadır. İkinci bölümde ise, bazı uluslararası örgütler örnek verilerek bunların terörizmle mücadele politikaları yine 11 Eylül tarihi baz alınarak açıklanmaktadır. Son bölümde ise, BM'nin terörizmle mücadelesine kısaca değinildikten sonra Güvenlik Konseyi'nin terörizmle ilgili almış olduğu kararlar analiz edilmektedir.

Çalışmanın Önemi

Yıllardır dünya gündemini meşgul eden, dünyanın çeşitli bölgelerinde onbinlerce insanın hayatını kaybetmesine neden olan, birçok ülkenin en önemli sorunu olan ve bir

türlü çözüme kavuşturulamayan sorun olarak halen önemini koruyan 'terörizm' sorunu, günümüzde de gerek devletlerin gerekse uluslararası örgütlerin en önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir. Terörizme karşı tek başına verilen mücadelenin bir çözüm getirmediği anlaşıldığından dolayı, soruna uluslararası çözüm bulma gerekliliği kabul edilmektedir. Bu konuda 11 Eylül tarihi konsensus sağlanması için adeta bir milat olmuştur. Buradan hareketle, 11 Eylül saldırılarının terörizm konusunda ortaya çıkardığı fırsatlar ya da terörizm konusundaki etkisi ortaya konmaya çalışılmış, buna bağlı olarak ABD'nin, terörizmle mücadele kapsamında bir kurallaştırma çalışması içerisine girmesine değinilmiş, diğer yandan da, dünya devletlerinin çoğunun üyesi olduğu, aynı zamanda uluslararası barış ve güvenliği korumakla görevli olan BM'nin, 11 Eylül sonrası dönemde terörizmle mücadelesi, Güvenlik Konseyi kararları aracılığıyla ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın Amacı

Yüzyıllardır mücadele edilmesine rağmen terörizmin önlenememiş olması ve her geçen gün, çağa daha fazla ayak uydurarak her türlü imkanı kullanmaya başlaması; başta insan kaybı olmak üzere ülkelerin mevcut öz kaynaklarının tükenmesine ya da azalmasına yol açması göz önünde bulundularak terörizme karşı uluslararası arenada ne gibi politikaların uygulandığını göstermek; bu bağlamda BM'nin almış olduğu kararların terörizmle mücadeleye etkilerini/katkılarını ortaya koymak ve ABD'nin bu kararların alınması ve terörizmle mücadele politikalarının uygulanması konusundaki tutumu gösterilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın Yöntemi

Tez literatür çalışması yapılarak konuyla ilgili yerli ve yabancı kaynakların taranmasıyla hazırlanmıştır. Buna ek olarak elektronik veri tabanlarının araştırılmasıyla yayınlanmış makale bildiri ve kitaplar incelenmiş gerekli tasnifler yapılarak, nitel araştırma (qualitative research) tekniklerinden betimsel yaklaşımla, sistematik ve veri analizi 11 Eylül Sonrası Birleşmiş Milletler güvenlik Konseyi Kararlarında Terörizm konusu tartışılmıştır. Tezin birinci bölümünde karşılaştırmalı analiz yapılarak akademisyenlerin, devletlerin ve bazı uluslararası örgütlerin terörizm tanımlamaları karşılaştırılırken, yapılan tanımlamalar 11 Eylül 2001 tarihi öncesi ve sonrası dönem olarak da karşılaştırılmaya tabi tutulmuşlardır. İkinci bölümde bazı uluslararası örgütlerin

terörizme karşı nasıl bir mücadele içerisinde bulunduğu, 11 Eylül öncesi ve sonrasında ne gibi politikaların takip edildiği ortaya konmaktadır. Son bölümde ise Güvenlik Konseyi kararları sistematik bir şekilde ele alındıktan sonra ABD'nin terörizmle mücadele politikasında "kurallaştırma" girişimlerinin sonuç bulup bulmadığı irdelenmektedir.

BÖLÜM 1: TERÖR, TERÖRİST VE TERÖRİZM KAVRAMLARI

*“Siyasi karışıklık, vücudu kemiren bir hastalığa benzer;
Başlangıçta teşhisi zor, ama tedavisi kolaydır.
Eğer hemen tedavi edilmezse,
Büyüyerek teşhisi kolay ama tedavisi zor bir hal alır”.*

Macchiavelli

1.1. Terörün Tanımı ve Kavramsal Boyutu

İlk çağlardan günümüze süregelen bir olay olan terör hakkında bugüne kadar bazı tanımlamalar yapılmıştır. Genel olarak baktığımızda terör ve terörizm hakkında yapılan tanımlamalar toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Tanım yapanların çoğu, çevresinde veya yakınındaki olayı anlatmaya ağırlık vermektedir. Oysaki terör, amacına ve ortamın kültürel yapısına göre farklı kapsam ve içerikte, sonuç olarak farklı türlerde olabilmektedir. Her durumda niceliği, niteliği değişik olabiliyor ve farklı özellikleri sebebiyle özgünleşebiliyor.

Yapısal açıdan analiz edildiğinde ise, terörün anarşik ortamlarda ortaya çıktığı görülür. Anarşi ise en sade ifadeyle istikrarsız ortamlar ve buhranlarda hayat bularak her türlü karşı koymayı ihtiva eden bir kavramdır. Her tarihsel dönem, kendi iç dinamikleri ve bunalımları içerisinde kendi anarşisini, bir başka ifadeyle de terörünü üretmiştir. Terör basit bir eylem kapsamında değerlendirilebilecek bir şiddet olayı olmadığı gibi; iktisadi, sosyal, siyasal ve kültürel, etnik, dini vb. nedenlerden beslenen; yarı askeri anlamda bir karşılığı bulunan ve son derece spesifik bir eylem türü olarak da tanımlanabilmektedir (Arıboğan, 2003: 223). Çünkü terör her zaman amaç değil, araç olmuştur (Demirel: 1998; 28).

Etimolojik olarak, terör kelimesi Latince kökenli olup “terrere” sözcüğünden türetilmiştir. Fransızca’da “terreur”, İngilizce’de “terror” sözcükleri olarak ifade edilen “terreur” kelimesi 13. yüzyılda Latince’den alındığından itibaren “peur”, “frayeur”, “effroi”, “epouvante” gibi bireysel psikolojik bir ruh hali olan korku durumunu ifade eden bir kavram olarak kullanılmıştır (Zafer, 1991:1). Türkçe’de ise terör, “yıldırma, cana kıyma ve malı yakıp yıkma, korkutma hali, tedhiş” anlamlarına gelmektedir (www.tdk.gov.tr).

Terör, Latince bir kavram olup “korku” manasına gelir (www.terror.gen.tr).

Latince “terrere”den gelen terör sözcüğünün, “korkutmak, dehşete düşürmek, korkup kaçırmak, caydırmak” gibi anlamları da vardır (Güzel, 2002: 15).

1.1.1. Bazı Uluslararası Örgüt Metinlerindeki Tanımlar

11 Eylül saldırıları, bazı bölgesel örgütlere ve devletlere terörizmle mücadele konusunda bir fırsat sunmuş olsa da, kısa bir süreliğine sağlanmış gözükken konsensüs uzun soluklu olmamıştır. Devletler veya uluslararası örgütler, terörizmle mücadele konusunda tek bir model etrafında buluşamamış ve 11 Eylül öncesi varolan ihtilaflar ve her örgütün veya devletin terörizmi kendisine göre tanımlayarak hareket etme anlayışı devam etmiştir.

Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT), terörü, kamu güvenliğine zarar veren, otoriteler tarafından karar alınmasını etkilemek ya da halkı terörize etmek amacıyla işlenen ceza hukukuna göre cezalandırılma ve aşağıdaki şekillerde gerçekleşen hukuka aykırı fiiller olarak tanımlamaktadır. Bu fiiller şöyle sıralanmaktadır:

- Gerçek ya da tüzel kişilere karşı şiddet veya şiddet tehdidi;
- Kişilerin hayatını tehlikeye atacak şekilde mülk ve diğer maddi nesnelere yok etme ve bunları yok etme tehdidinde bulunma;
- Mülkiyete ciddi zarar verme ve topluma zararlı neticelere yol açma;
- Bir devlet adamı veya kamu yetkilisine görevini sona erdirmeye amaçlı veya ondan öç almaya yönelik tehditte bulunma;
- Bir yabancı devlet temsilcisine veya uluslararası örgütün uluslararası korunan personeline ve bunların işyerleri veya araçlarına saldırma;
- Taraf devletlerin ulusal hukuklarında veya terörle mücadeleyi amaç edinmiş evrensel olarak tanınan hukuki enstrümanlara terör olarak nitelenen diğer eylemler (Saraçlı, 2007:1060-1061).

Diğer yandan Afrika Birliği Örgütü, Terörü Önleme ve Mücadele Sözleşmesi ile ‘halkların meşru self-determinasyon ve bağımsızlık hakkı’ndan bahsetmektedir:

Yabancı güçler tarafından gerçekleştirilen sömürgeciliğe, işgale, saldırganlığa ve baskınlığa karşı silahlı mücadeleyi de içerecek şekilde terörist eylemlerin, siyasi, felsefi, ideolojik, ırksal etnik, dinsel veya başka motiflerle

meşrulaştırılmayacağını ifade eder (http://www.africa-union.org/Official_documents).

En geniş terörizm tanımlarından birisi İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) tarafından yapılmıştır. Buna göre:

“Terörizm” saik ve kasdına bakılmaksızın halkı terörize etmek veya ona zarar verme tehdidinde bulunmak veya halkın yaşamları, onurları, özgürlükleri, güvenlikleri veya haklarını tehlikeye atmak veya çevreyi, bir kamu hizmetini veya kamu veya özel mülkü zarara maruz bırakma veya onları işgal etme veya onlara el koyma, veya bir ulusal kaynağı veya uluslar arası hizmeti tehlikeye atma ya da bağımsız devletlerin istikrar, ülke bütünlüğü, siyasal birliği veya egemenliklerini tehdit etme amacıyla bir bireysel veya toplu suç planını gerçekleştirmek için işlenen her türlü şiddet eylemi ile bu tür eylem tehdidinde bulunmaktır (Kaya, 2005; 10, Resolution No:59/26-P).

1.1.2. Bazı Ulusal Hukuk Düzenlemelerindeki Tanımlar

Hukukun üstünlüğü ilkesi, cezalandırılması hususunda suçun açıkça ve ayrıntılı olarak tanımlanmasını gerektirmektedir. Terörle mücadele gibi olağandışı önlemlerin alınmasını gerektirebilecek bir durumda tanım konusunun önemi daha da öne çıkmaktadır. Burada ‘Ulusal Hukuklar’daki tanımlar incelenirken bütün ülkeler teker teker incelenmeyecek; bazı ülkelerin ulusal hukuklarındaki tanımlamalara değinilecektir.

Kuzey İrlanda sorunu nedeniyle uzun yıllar terörle mücadele etmek zorunda kalan İngiltere’de terörizmin tanımı zaman içerisinde evrilmiştir. İngiliz hukuku açısından terörizm, 1989 tarihli ‘Terörizmin Önlenmesi Yasası’nın 20 (1) maddesinde “politik sonuç doğurmak amacıyla ve toplumun tamamını ya da bir bölümünü korku içerisine düşürmek maksadını da kapsayan şiddet kullanımı” şeklinde tanımlanmıştı (Kaya, 2005:13-14).

20 Temmuz 2000 tarihli Terörizm Yasası ise, terörizmi daha geniş şekilde tanımlamaktadır. Bu Yasada, hangi eylemlerin terörizm manasına geldiği hangi eylemlerin alt-bent kapsamına girdiği detaylı şekilde aşağıda açıklanmaktadır:

1. “Bu yasada bir eylem ya da tehdit oluşturan eylem, aşağıdaki hallerde ‘terörizm’ anlamına gelmektedir: (a) alt bent (2) kapsamındaki eylemler; (b) başvuruları ya da tehdit oluşturan eylemin, hükümeti etkilemek ya da toplumu ya da toplumun bir bölümünü sindirmek amacıyla hizmet edecek şekilde tasarlandığı haller ve (c) başvuruları eylem ya da tehdit oluşturan eylemin siyasi, dini ya da ideolojik bir amacı ileletmek için yapıldığı haller”;

2. “Eylem şu hallerde bu alt-bent kapsamındadır: (a) bir kimseye karşı ciddi bir şiddet içeriyorsa (b) mala mülke karşı ciddi bir zarar içeriyorsa (c) eylemi

gerçekleştirilen şahsın dışında bir kimsenin hayatını tehlikeye koyuyorsa (d) bir toplumun bir bölümünün sağlık ya da güvenliği için bir risk yaratıyorsa (e) eylem, elektronik bir sisteme ciddi şekilde müdahale edecek ya da sistemi karıştıracak şekilde tasarlanmışsa”,

3. “Alt-bent 2 kapsamındaki başvuruları ya da tehdit oluşturan eylem, ateşli silahlı ya da patlayıcıların kullanılmasını içeriyorsa, alt-bent 1(b)’deki unsurları karşılamasa da terörizmdir” (Beşe, 2002:27).

Fransa XIX. Yüzyıl anarşizmine 28 Temmuz 1894 tarihli kanunla karşılık vermiştir. Takip eden süreçte suçun siyasi niteliği göz ardı edilmiş ve bütün suçlar terör eylemi kategorisine sokulmuştur (Özcan ve Yardımcı, 2006:217). 9 Eylül 1986 tarihli Fransız Terörizm ile Mücadele Mevzuatı’nın 16. maddesinde terör kavramı, baskı veya tehdit yoluyla mevcut kamu düzenin ciddi olarak bozulması maksadıyla bireysel veya toplu olarak bulunulan bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır (Şenocak, 2006:17).

Portekiz Ceza Yasası’nın 300. Maddesi ise, “ulusal çıkarları tehlikeye koyan, devletin kurumlarını değiştirmeyi amaçlayan, kamu makamlarını bir şey yapmaya ya da yapmamaya zorlayan birey ya da grupları tehdit eden” eylemleri içermektedir (Beşe, 2002:28).

11 Eylül saldırılarıyla birlikte -Samuel P. Huntington’un ‘Medeniyetler Çatışması’ teziyle de savunduğu- dünya gündemine oturan uluslararası terörizmin temel karakteristiği, Batı karşıtlığı olarak görülmeye başlanmıştır (Huntington, 1993). 11 Eylül saldırıları, ABD’nin terörizme karşı olan pozisyonunu değiştirmiştir. Daha önce “suç” olarak görülen terörizm artık bir savaş sebebi olarak görülmeye başlanmıştır ve geçmişte suçla mücadele kapsamında kullanılan araçların yerini proaktif terör önleme araç ve teknikleri almıştır. Bunu da ‘mağduriyete dayalı meşruluk’ parametresinden hareket ederek gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda, radikal İslamcılar, hem Batı’nın hem de Batı’nın temsil ettiği değerlerin ve ABD’nin en büyük düşmanıdır (Arıboğan, 1998: 450-451). Bu düşmana karşı İç Güvenlik Bakanlığı, FBI (Federal Bureau of Investigation), CIA (Central Intelligence Agency), Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı gibi birçok birim terörle mücadele faaliyetlerine katılmakta ve her biri kendi yaklaşımlarını yansıtan terör tanımlarını kullanmaktadırlar ABD Savunma Bakanlığı terörizmi, ‘Uluslararası gruplar tarafından önceden tasarlanmış, politik motivasyonlu, izleyici bir kitleyi etkilemeye yönelik, sivillere ve silahsız askeri personele uygulanmış şiddet’ olarak tanımlamıştır. ABD Dışişleri Bakanlığı ise terörizmi ‘terörizm, ulus altı gruplar veya gizli devlet ajanları tarafından, genelde izleyenleri etkilemek amacıyla,

savaşmayan hedeflere karşı kanıtlı politik motifli şiddet uygulamalarıdır' şeklinde tanımlamaktadır (Topal, 2005: 34-35).

Amerikan hukuku terörizmi, yasa normu içerisinde 'terörist eylem, silahlı kuvvetler içinde yer almayan kişilere karşı yaralayıcı ya da ölümcül riskler içeren ayrımcı eylemleri örgütleme, bu suçları işlemeye teşvik ve tahrik etmek veya bu sulara iştirak etmek' olarak tanımlamaktadır (Kaya, 2005: 15).

1996 tarihli Terörle Mücadele ve Etkin Ölüm Cezası Kanunu'yla ABD uluslararası terörizmi şu şekilde tanımlamıştır:

Siyasi ve sosyal amaçlar doğrultusunda görünüşe göre bir sivil halkı korkuya sevk etmek veya zorlamak, devlet politikasını etkilemek veya devletin işleyişini etkilemek amacıyla Birleşik Devletlere, Birleşik Devletler veya başka ulusların yurttaşlarına karşı Birleşik Devletler sınırları dışında hukuka aykırı olarak şiddet kullanılması (Kaya, 2005: 15).

Bu tanımda eleştirilebilecek en önemli nokta spesifik terör eylemlerinin sayılmamış olmasıdır. Şu halde ABD Dışişleri Bakanı hangi örgütlerin bu kapsamda değerlendirileceği hususunda tam yetkiye sahiptir. Nitekim Hamas 2003 yılına kadar ABD tarafından terörist örgüt olarak sayılmazken örgütün herhangi bir tutum değişikliği göstermemesine rağmen bu tarihten itibaren Hamas terörist örgüt olarak ilan edilmiştir. Bunda ABD'nin terör ve terörizm algılamasının 11 Eylül saldırılarından sonra değişmesinin de etkisi vardır. 11 Eylül saldırılarıyla birlikte ABD'nin yeni küresel tehdit algılamaları oluşmuş ve ABD terörle mücadele anlayışını farklı bir zemine oturtmuştur (The National Security Strategy of the United States of America: 2002).

Türkiye'de ise terörün tanımı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1. maddesinde yapılmaktadır:

"Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir". (18/07/2006 tarih ve 3713 Kanun No'lu Terörle Mücadele Kanunu).

1.1.3. Doktrindeki Tanımlar

Akademik çevrede terörizm konusunda o kadar fazla tanım vardır ki bu durum herkesin kendi tanımına sahip olduğu kanısını kolayca ortaya koymaktadır. Ancak yapılan tanımlamalar incelendiğinde akademisyenlerin tanımlarında birçok ortak noktanın var olduğu da gözükcektir. Diğer yandan ise tanımlar arasındaki farklılıklar da genelde tanımın nasıl yapılacağı konusunda ortaya çıkmaktadır. Burada birçok yazar motivasyondan ziyade eylemlerin terörizm tanımında yer alması gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşe karşı olanlar ise eylemlerin değil motivasyon öğelerinin terörizm tanımında temel unsur olması gerektiğini savunmaktadırlar (Hoffman, 1998:43-44).

Terörü güçlüler tarafından korku yaratıcı egemenlik vasıtalarının kullanılması şeklinde tanımlayan Hacker, terörizmi ise terörizmden başka hiçbir şekilde ciddiye alınamayacaklarını sanan güçsüzler, hakir görülenler ve ümitsizler tarafından terör metotlarının uygulanması veya taklit edilmesi şeklinde tanımlamaktadır (Hacker'dan aktaran Zafer, 1999:2). Faili esas alan bu ayırım tatmin edici bir ayırım değildir. Bunun yanında terörizmin kısaca örgütlü ve kuralsız şiddet kullanımı şeklinde de tanımlayanlar mevcuttur (İlhan,2008: 46).

Uluslararası Ceza Hukukunun ünlü ismi Bassiouni, terörizmi, iktidarı etkilemeye yönelik bir sonuç elde etmek, belirli bir davanın veya sorunun propagandasını yapmak için suçu işleyenlerin, kendileri veya bir devlet adına hareket edip etmediklerine bakılmaksızın, toplumun belli bir bölümünde korku oluşturmak üzere tasarlanmış strateji şeklinde tanımlamaktadır (Bassiouni'den aktaran Beşe, 2002:25).

Gürses ise terörü, örgütlerin, korku yaratmak için şiddet kampanyaları başlatmaları şeklinde tanımlayarak terörün hedefini ise toplumsal yaşamı felce uğratmak ve insanları şiddet uygulamaları ile sindirmek olarak tanımlamaktadır (Gürses, 2001:17).

Cora'ya göre terör kavramı, çok genel bir yaklaşımla, uzun süreli korku ve dehşet durumunu ifade etmede kullanılır. Terörizm kavramı ise, bu durumun ortaya çıkarılmasını amaçlayan stratejiyi ifade eder (Cora, 2008:18-19). Ayrıca Cora "...kendi görüş ve düşüncelerini şiddet yoluyla topluma kabul ettirmeye çalışan kimse yani terörist, eylemini ülke içinde gerçekleştiriyorsa ulusal, ülke dışında gerçekleştiriyorsa uluslararası terörizm söz konusu olur" demektedir (Cora, 2008:23).

Fakat bu yaklaşımın doğru bir tespit olmadığını belirtmek gerekir. Zira burada ulusal ve uluslararası terörizm kavramı, eylemin gerçekleştirildiği yer bakımından tasnif edilmektedir. Oysaki, uluslararası terörizm, bir devletin ülke hudutları dahilinde meydana gelen ve diğer devletlerin veya diğer devletlere mensup fertlerin haklarını ihlal eden, birbiriyle bağlantılı yürütülen şiddet olaylarını da kapsamaktadır. Terör salt bir ülkenin vatandaşlarını, diplomatlarını, polis ve askeri kuvvetlerini veya onun can ve mal güvenliğini hedef almamakta, bir tatil beldesindeki farklı ülkelerin vatandaşı olan turistleri, havaalanı veya tren istasyonlarındaki masum yolcuları öldürmek sureti ile uluslararası kamu düzeninin şiddet yoluyla yıkılması için, barış ve istikrarı sabote ederek değişimine çaba sarf etmektedir. Bu nedenle uluslararası terör eylemlerinin planlama ve silahlı eğitim sürecinde farklı ülkelerde hazırlık safhasını tamamlayıp, eylem safhasında hedef ülkenin sınırları içerisinde gerçekleştirdikleri saldırılar, terör faaliyetlerinin küresel ölçekte yaygın bir şiddet eylemi haline gelmesine sebep olduğu bilinmektedir. Bu safhada, eğer uluslararası terörizmi Cora'nın tasnif ettiği gibi, gerçekleştiği mekana göre tasnif edersek, ABD'deki 11 Eylül saldırılarını, Madrid'deki, Londra'daki veya İstanbul'daki bombalamaları uluslararası terörizm kategorisine tabi tutamayıp, her ülkenin kendi içerisinde mevcut olan ulusal terörizm kapsamında değerlendirmemiz gerekirdi. Ancak bu olaylar uluslararası terörizmin en önemli örneklerindedir.

Konuyu daha rahat anlayabilmemiz için Öktem'in uluslararası terörizm kavramına yaklaşımına bakmamız yararlı olacaktır:

...Dünyanın global bir köye dönüştüğünün sıklıkla tekrarlandığı çağımızda, sebep ve etkileri bakımından tek bir ülkenin sınırları içinde kalan terörist eylemler düşünmek zordur. Terör örgütleri, değişik ülkelerde saldırılar gerçekleştirebilmekte, mağdurlar farklı ülkelerin uyrukları olabilmekte, teröristlerin yönetim merkezleri ve eğitim kampları değişik ülkelerde yer alabilmektedirler. Kimi zaman da, belli bir terör grubu, hedef aldığı hükümetle olan mücadelesini bir üçüncü devlet ülkesine taşımaktadır. Böylece, üçüncü devletin, baskı altında kendi davasına destek vermesini ve asıl hedef devleti tavizlere zorlamasını ummaktadır.

Dahası, terör örgütleri birden fazla devlet ya da etnik gruptan destek görerek küresel boyutta mali kaynaklara ulaşabilmektedirler. Terörizm uluslararası bir olguya dönüşünce, terörizmle mücadelede uluslararası karşı tedbirler geliştirmek kaçınılmaz hale gelmiştir. Terörizmden mağdur olan devletler ulusal düzeyde kalan tedbirler aldıkça teröristler için başka bir ülkeye geçmek cazip hale gelmekte; böylece ülke çerçevesinde kalan tedbirler uluslararasılaştırılmaya teşvik etmektedir.

Terörizmin uluslararasılık unsurunun en karmaşık ve tipik biçimde ortaya çıktığı vakalara örnek olarak 1981 Mayısında Mehmet Ali Ağca'nın Papa II. Ioannes

Paulus'a yönelik olarak gerçekleştirdiği suikast girişimi gösterilebilir. Olayda fail Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır, eylem İtalya'da gerçekleşmiştir, eyleme Bulgaristan'ın destek verdiği yönünde ciddi bulgular olduğuna dair iddialar bulunmaktadır. ABD ve Papa'nın ruhani lideri olduğu Katolik alemi de, suikasti izleyen krizin aktörleri arasında yer almıştır.

Uluslararası terörizm, uluslararası hukuk sistemi aleyhine gelişerek büyüyen bir siyasi karışıklık türüdür. Siyasi karışıklık ise, Machiavelli'nin deyişiyle vücudu kemiren bir hastalığa benzer; başlangıçta teşhisi zor, ama tedavisi kolaydır. Ama eğer hemen tedavi edilmezse, büyüyerek teşhisi kolay ama tedavisi zor bir hal alır. Uluslararası toplumun terörizm hastalığını doğru biçimde teşhis ederek gerekli tedaviyi uyguladığı söylenemez (Öktem, 2007:2-4).

Dönmezer ise terör kavramını 'şiddetin, sosyal, ulusal, ırki, dinsel, fesat çıkarıcı ve benzer diğer maksatlarla ve sosyal sınıflar arasında çatışma, savaş tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılmasıdır' şeklinde tanımlamıştır (Cora, 2008:19).

Ergil yaptığı araştırmada terörü yukarıdan terör ve aşağıdan terör olarak tasnif etmiştir. Ergil'e göre eğer terör ve şiddet egemen güçlerin dışındaki bir güç odağından kaynaklanıyorsa, bu tür bir terör sistemi, çoğunlukla mevcut otorite sistemini, özellikle devleti kontrol eden güçleri çökertmeye yöneliktir. Bu terör tipine aşağıdan terör, otorite zayıflamasına tepki olarak uygulamaya konan dehşete dayalı yönetim türüne de yukarıdan terör denildiğini belirtmektedir (Ergil, 1980: 2).

Bal, terörü, herhangi bir amaca ulaşmak için, sivillerin veya güvenlik görevlilerinin, propagandaya yönelik, ses getirici eylemlerle öldürülmesi şeklinde tanımlamaktadır (Bal, 2006:8).

Beşe'ye göre şiddetin bütün şekilleri, sosyal ve yasal kontrol modellerinin formüle edilmesine esas teşkil edecek olan sosyo politik değerlendirme temelinde kriminal boyutu açısından benzer nitelikler; fakat amaçları, araçları, failleri ve kurbanları bakımından farklılıklar gösterebilir. Dolayısıyla "siyasal şiddet" ve onun en yaygın şekli olan "terörizm" de kavramsal olarak evrensel değildir. Çünkü "siyasal şiddet" kavramını oluşturan "şiddet" olgusu ve "siyasal" olma, zamandan zamana ve bir yerden diğerine değiştiğini belirtmektedir (Beşe, 2006:23).

Aydın'a göre terör, yararlandığı güç ve yöntem olarak kendine özgü kuralsız şiddet hareketidir. Terör, sadece bir güvenlik konusu değildir. Kapsamlı bir 'ilişkiler' konusudur. Terörizm ise, siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji anlayışıdır (Aydın, 2009:31).

1.1.4. Terörün Kapsamı

Terör, taban kazanmak amacıyla propaganda faaliyeti yürütebileceği ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bağış ve aidat toplayabileceği her alanda hareket etmektedir. Bunun yanı sıra, terörün en önemli faaliyet alanı, hedef aldığı rejim, grup, hatta devletin zayıf noktalarıdır. Bu çerçevede terörizm, taban kazanmak, özellikle genç kesimden adam devşirebilmek için lise ve üniversite gibi eğitim kurumları içerisinde hareket etmeye öncelik vermektedir. Toplumun her kesimine ulaşmak isteyen terör odakları; siyasi partiler, dernekler, vakıflar vb. oluşum içerisinde yapılanmayı hedeflemektedirler (Küçükcan, 2010).

Küreselleşmeyle birlikte, evvelce coğrafi bölgelerde tezahür eden ve yoğunluk gösteren terörist eylemler dünya çapına yayılmıştır. Küresel ortamın araçlarından da yararlanan teröristler ya da terör örgütleri artık daha tehlikeli hale gelmişlerdir. Bunun yanı sıra merkezi hareket tarzı benimsemeyi artık terk eden ve dağınık şekilde hareket eden terör örgütleri ve teröristlerin eylemleri ile mücadele etmek eskiye oranla daha da zorlaşmıştır (Cirhinlioğlu, 2008: 53-64).

Küreselleşmeyle birlikte teknolojide meydana gelen gelişmeleri yakından takip eden terörist unsurlar, (Kongar, 2005:88-90) faaliyetlerini siber ortama da taşımışlar ve “siber terör” olarak adlandırılan yeni bir terör türünün ortaya çıkmasına neden olmuşlardır. Nitekim siber saldırılarda süper silah olarak adlandırılan ‘Stuxnet’ adlı virüs İran’ın sanayi sektöründe önemli sorunlara neden olmaktadır (BBC, 26.09.2010, Habertürk, 26.09.2010, Financial Times, 26.09.2010). Teröristlerin çoğu son dönemde internet ağını, propaganda yapmak, taban kazanmak, bağış toplamak ve eylemleri için bilgi toplamak vb. amacıyla kullanmaktadırlar. İnternet ayrıca teröristlerin en önemli iletişim araçlarından biri haline gelmiş ve karşılıklı mail atma veya MicroSoft Network (MSN) üzerinden yapılan görüşmeler ile sanal bir şekilde gerçekleşen örgütsel buluşmalar ortaya çıkmaya başlamıştır (Schweitzer ve Shay, 2003:217; Wilson, 2003:43; Rollins and Wilson, 2007:43-65).

1.1.5. Terörün Amaçları ve Yöntemleri

Terör örgütleri, hedef aldıkları rejimi ve sistemi şiddet yoluyla ortadan kaldırarak yerine kendi ideolojileri doğrultusunda bir yönetim tesis etmeyi amaçlamaktadır. Savundukları ideoloji çerçevesindeki tüm söylemlerinde, haksızlık ve zulüm yapan rejimleri ortadan

kaldıracaklarını belirten terör örgütleri, yerine daha adil ve huzurlu bir sistem kuracaklarını vurgulamaktadırlar. Bu uğurda kendilerini haklarını savundukları toplumun kıymeti henüz tam bilinmeyen meçhul savaşçıları ve fedakar gönüllüleri olarak gören teröristler, toplumun bilinçli olmaması nedeniyle yürütülen mücadeleyi yeterince algılamadığı, ancak zaman içerisinde yapılacak eylemlerin şiddeti ile toplum üzerinde etkili olunabileceği teorisini ileri sürmektedir. Terör örgütlerinin temel iddiası, görüşlerinin mutlak doğrular olduğu ve bunun halka ulaştırılmasının mevcut yönetim tarafından engellendiği, bu yüzden şiddete başvurmak zorunda oldukları şeklindedir (Kaynak, 2006:5).

Bu bağlamda terör örgütleri, ideolojisi, inancı, mezhebi, düşünce sistemi ve çıkarı doğrultusunda kitleleri etkileyerek kendi lehine yönlendirmek amacını taşımaktadır.

Teröristler hedef aldıkları rejim ya da sistemi değiştirebilmenin imkansızlığını aşabilmek için silahlı mücadeleyi tek çare olarak görmekte, aradaki güç dengesizliğini ancak terör eylemlerine başvurarak gidermeye çalışmaktadır (Gökçin,2003: 11).

Terörün en etkili yöntemleri toplumda kaos ve korku ortamı yaratmak olup teröristler amaçlarına ulaşabilmek için gelişigüzel hedefler seçmektedir. Bu şekilde hiç kimsenin güvende olmadığı imajı verilerek toplumda bir panik havası yaratılmaya çalışılmaktadır (Whittaker, 2004:85-87). Kökdemir de Whittaker ile benzer görüşleri savunarak terörün en önemli amacının, bir güvensizlik ve belirsizlik ortamı yaratmaya çalışmak olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Kökdemir, güvensizliğin, terörün seyircisi durumundaki insanlarda geleceğe yönelik kaygıları artırırken, belirsizlik ise buna ek olarak bir kontrolsüzlük duygusu verdiğini de ifade etmektedir (Kökdemir,2003:16-18).

Buna ilaveten, teröristler, şiddet eylemlerini örgütsel propagandalarının bir parçası olarak kabul etmektedir. Yani, masum insanların öldürülmesi, bankaların soyulması, halkın korkuya sevk edilmesi vb. şiddet eylemleri teröristler tarafından adeta örgütlerinin reklamının yapılması için gerçekleştirilmiş olaylar olarak görülmektedir.

1.2. Teröristin Tanımı ve Özellikleri

1.2.1. Terörist

Günümüz, savaş alanları, insanların çektikleri acılar ve kalıntılarla doludur. Buna rağmen insanoğlu kendi kendisinin sebep olduğu yıkımdan ders almamıştır. Yüzyıllar

boyu iktidar, bir rejimden diğereine geçmiştir. Sayısız sebepten dolayı insanlar bugün hala birbirlerini öldürmeye devam etmektedir. Gittikçe yaygınlaşan terörizmin savaşıla yenilmesi de zor gözükmeğtedir, çünkü terörizm her yerdedir. Sokaklarda, evlerin içinde vb. Bu nedenle terörizm, karşılaştığımız her türlü tehlikeden daha büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Artık teröristler binalara zarar vermek için akıllı bombalar, toplu halde insanları öldürmek için intihar bombacıları kullanmaktadırlar. Dahası, teröristlerin modern silahlar hakkında detaylı bilgiye sahip oldukları, belli bir grubu hedef alan nükleer, kimyasal ya da biyolojik saldırı tehdidi yaratmayı bildikleri kaçınılmaz bir gerçektir.

Öyleyse nedir bu terörist? Terörist kimdir? Kime terörist denilmeli veya denilmemelidir? Uluslararası platformda, bazı temel parametreler saptanmakla beraber, bugün hala bu tartışma bitmiş ve görüş birliği sağlanmış değildir. Aslında “terör” gibi ‘terörist’in de doğru bir biçimde tanımlanması ve bu konuda fikir birliğinin sağlanması önemli bulunmaktadır. Eğer teröriste ve teröre karşı mücadelede başarılı olmak isteniyorsa, bunun kimliğinin veya adresinin tam olarak belli olması gerekmektedir. Yıllardan beri süregelen resmi veya gayri resmi, ulusal veya uluslararası çok sayıdaki toplantıya rağmen günümüzde halen ‘terörist’in ne olduğunun tanımlanmasında tam bir mutabakat sağlanamamıştır. Birinin teröristi bir başkasının mücahidi, gerillası veya militanı gibi sözcüklerle tanımlanmaktadır. İlke olarak amacı ne olursa olsun, sivillere karşı şiddet eylemine girişenlere “terörist” demek konusunda bir konsensüs sağlanmıştır. Ancak söz konusu tanımın pratikte her zaman uygulanmadığı da müşahede edilmiştir. Terörün nitelikleri konusunda da durum bundan farklı seyretmemiştir. 1960-1970 döneminde “ideolojik terör”, Almanya, İtalya ve Japonya’da ağır basarken, son çeyrek yüzyılda Avrupa’dan Asya’ya kadar birçok bölgelerde “etnik” veya “milliyetçi terör” dikkat çekmektedir. Terör ile mücadelede belki de en önemli şart, ‘terörist’e de, ‘terör’e de adının doğru konmasıdır. Devleti yönetenler ve muhalefette bulunanlar bu tespiti samimiyetle yapmak cesaretini göstermeli, zihinleri karıştıracak beyanlara veya gerekçe arayışlarına başvurmamalıdır (Kohen, 2003:7).

Teröristler, aile, toplum ve ülke değerlerinden kopuk, maceracı, yarı-aydın, kökleri imha olmuş, ülkesine veya insanlığa hizmet etmek yerine sınırı olmayan, küresel ve fanatik bir inancın peşinde koşmaktadır. Günümüzde stratejik bir aktör haline gelen teröristler, ülke

savunmasının zaaflarını izleyerek eylemlerini/hedeflerini ona göre seçmektedir (Öztürk, 2005:13).

Teröristin, terör organizasyonu açısından pozisyonuna paralel olarak bir takım özellikleri bulunmaktadır. Teröristin örgüte önemli bir maliyeti mevcut olup, bu bağlamda militan her zaman sağlıklı ve eyleme hazır bir halde bulunmalıdır. Bunun yanı sıra terörist her türlü psikolojik baskı ve işkenceye dayanıklı olmalıdır. Bu husus, terörist yakalandığında sorgulanması esnasında güvenlik güçlerini oyalayarak, örgütsel yapılanmayı ve örgüt mensuplarını deşifre etmemesinde önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Terörist inisiyatif kullanılmalıdır ama aynı zamanda eylem planı ve hatta pratiği yapmalıdır. Son olarak bir terörist ketum olmalıdır. Bu husus, teröristin gözaltına alındığı esnada örgütün ciddiyetini göstermesi açısından önemli bir meziyettir (Öztürk, 2005:14).

1.2.2. Teröristlerin Genel Özellikleri

Terör olaylarının nedenlerini bulabilmek için teröristlerin ortak özelliklerinin bilinmesinde yarar vardır. Çünkü terör olaylarının meydana geldiği sosyo-kültürel ortam, terörün amacı ve teröristin kişiliği üzerinde belirleyici etken olmaktadır.

İstisnaları olmasına rağmen, tipik teröristin kendi içinde tutarlı inançları olduğu görülmektedir. Teröristin inançlarında siyah beyaz gibi bir kesinlik vardır. Ödün vermezler, risk almayı severler ve hatta isterler, eyleme yatkındırlar.

Bir başka görüşe göre de terörist bir tipin fiziksel ve ruhsal profilini, idealist, hayalperest, bekar, cesur, hırslı, eğitilmiş, önyargılı, dik başlı, haklılığına inanmış, macera eğilimleri gelişmiş, kindar ve hedefine karşı acımasız, önemsenmek isteyen, uyumsuz, isyankar, serseri ruhlu, problemlili, tatminsiz, özentili, kıskanç, saldırgan olarak çizmek mümkündür (Yeniçeri ve Dönmez, 2008:93-103).

Terör örgütlerinin yapılanması, teröristlerin kimliğinde direkt olarak etkilidir. İdeolojik örgütlerle ayrılıkçı örgütler arasında önemli farklılıklar vardır. Ayrılıkçı örgütlerde kültür ve eğitim seviyesi düşük, eylemin önemi ve sayısı daha fazladır. İdeolojik örgütlerde ise zihinsel çalışmalara daha çok rastlanır.

Bunun yanında terör örgütlerinin kullandığı yöntemler arasında da bazı benzerlikler mevcuttur. 1970'li yıllardan itibaren Irish Republican Army-İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) ve Euskadi Ta Askatasuna-Bask Yurdu Özgürlüğü (ETA), ve 1980'li yılların

ortalarından başlayarak Partiya Karkerên Kurdistan-Kürdistan İşçi Partisi (PKK) İngiltere, İspanya ve Türkiye'deki siyasi ve ekonomik istikrarı tehdit edecek ve bu ülkelerin gündemlerini belirleyebilecek duruma gelen bu örgütlerden özellikle İRA ve ETA'nın kullandığı yöntemler arasında birçok benzerliklerin olduğu sıklıkla ifade edilmiştir. Bu üç örgütün en temel argümanları ise kendi halklarının sömürgeleştirildikleri, bu nedenle ulusların 'kendi geleceğini tayin etme hakkını' talep ettiklerini ve bu hak için mücadele ettiklerini ileri sürmeleridir. İRA ve ETA sanayi toplumlarında güçlerini artırma fırsatı bulurken PKK gelişmekte olan bir ülkenin periferisinde, bir tarım toplumunda özellikle yoksul ve dışlanmış gençler arasında önemli destek bulmuştur (Gürses,2007: 15-16).

Tüm terörist gruplar belirli bir amaç için kurulurlar. Bu amaç birçok açıdan gelecek nesillere geçecek kadar güçlüdür. Şiddet içeren bir terörist faaliyet vahşi bir kıyımla son bulsa da, aslında teröristi böyle bir harekete geçiren bir adanmışlık duygusu olabilir (Davies, 2006; 12-13).

1.2.3. Teröristin Psikolojik Özellikleri

Teröristlerin psikolojik özellikleri tanımlanırken savunulan bir görüş, teröristlerin birçok probleminin olduğu ve genelde depresyon geçirdikleri yönündedir. Bu görüşe göre teröristlikteki rollerinde pek rahat değillerdir. Sinirsel olarak başaramama korkusuna sahiptirler. Doğrunun ne olduğu hakkında sağduyularını kaybetmişlerdir. Kendilerinin yaptıklarının doğruluğuna inanırlar ve onun propagandasını yaparlar. İçinde buldukları gruptan kolay kolay kopamazlar; çünkü kopmak, katılmaktan daha da zordur. Zira teşebbüs en ağır şekilde cezalandırılır, hatta ölümle sonuçlandırılabilir. Bundan dolayıdır ki bu düşüncede olanlar hem polisten hem de diğer teröristten devamlı kaçmak zorundadırlar. Bu kaçış terörist için giderek içinden çıkılmaz bir durum almaktadır. Böylece zaten sorunlu olan teröristin toplumla olan ilişkilerinde de birçok problem ortaya çıkmaktadır (Yeniçeri ve Dönmez, 2008:93-103).

Bir başka görüşe göre ise diğerinin aksine terörist sorunlu değildir. Teröristlerin birçok problemi olsa da psikolojik olarak sorunlu oldukları konusuna katılmayan yazarlar çoğunluktadır. Zira, inanılmaktadır ki, kişi bir gecede terörist olmaz. Bu uzun bir zaman dilimini gerektirmektedir. Başta bunalımlar, devamında can sıkıntısına ve protestoya dönüşür, daha sonra ise kesin görüş ayrılığı ve terörist gruba üyelikle sonuçlanır. Bu

sürecin başında, bunalım olsa da bunalım sadece psikolojik boyutu olabilecek bir sıkıntı değildir. Bunun yanında, toplumda yaşayan her insanın canını sıkan ve onu bir tür çıkış yoluna zorlayan başka sebepler de vardır. Toplumsal huzursuzluğun ve tatminsizliğin aynası olmak rolü ile ortaya çıkan teröristler, yaygın ilgi de kazanınca kendi imgelerinin etkisinde kalarak dile getirdikleri tüm kötülükleri ve adaletsizlikleri giderebileceklerine inanırlar. Huzursuzluğun katalizörlüğünü üstlenerek, bir yandan adaletsizliğin reklamını yaparlar bir yandan da onu yok ederek zararlarını onarmayı teklif ederler. Bu teklifin içinde toplumun çoğunluğuna eskiden kendilerini nasıl görmüşlerse, o görüntüyü yansıtır. Onlar ezilenler, horlananlar ve hep kaybedenlerdir. Amaçları bu tabloyu değiştirmektir (Yalçiner, 2006:98-102).

Terör ve teröristle ilgili çıkarımların yapılabileceği bir diğer alan da sosyal psikolojidir. Sadece sosyolojik, siyasi veya ekonomik nedenler dışındaki daha “insani” nedenlerin araştırılması bize terör hakkında bir takım ipuçları verebilir. Terörün belki de en önemli amacı bir güvensizlik ve belirsizlik ortamı yaratmaya çalışmasıdır. Güvensizlik, terörün seyircisi durumundaki insanlarda geleceğe yönelik kaygıları artırırken, belirsizlik ise buna ek olarak bir kontrolsüzlük duygusu verir. Diğer bir amaç ise çok da şaşırtıcı olmayan ve özellikle radikal kesimlerde pek sevilen “bi taraf olan bertaraf olur” yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın amacı da teröristi ‘biz’ ve ‘onlar’ ayırımını yapmaya itmesidir (Kökdemir, 2003:17).

Terörist örgüt mensuplarının üzerinde yapılan araştırmalarda bu insanların genellikle normal insan olduğu ortaya çıkmıştır. Yoksa terör gruplarını psikolojik olarak normal olmayanlar sınıfı olarak adlandırmak, bu konuda idarecileri ve emniyet güçlerini yanıltmaktan başka bir işe yaramayacaktır. Hatta İRA mensuplarının hiçbirinde ruhsal bir sorun bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Teröristler genellikle, deli, çıldırmış ya da delirmiş insan değildir. Teröristler kendine fazla güvenirler. Zaten terör olayları genel olarak incelendiğinde görülecektir ki, teröristlerde psikolojik bozukluk olsaydı, eylemlerinde tam başarıya ulaşamayacaklardı (Hudson, 1999:45-55).

Teröristlerin özelliklerine farklı bir açıdan yaklaşan Arıboğan ise, tarihin hemen hemen her döneminde gelmiş geçmiş tüm terörist hareketleri destekleyen birilerinin olduğunu belirtmektedir. En kabul kabul edilemez olarak görülen terör eylemlerinin bile birileri tarafından benimsenip kabul edildiği ve desteklendiği görülmüştür (Arıboğan,2003:21).

Günümüzdeki terör olaylarına baktığımızda ise gelişen teknolojinin de etkisiyle eylemlerin oldukça akıllı şekilde yapıldığını görürüz. Burada üzerinde durulması gereken nokta ise, terör gruplarının kendilerine has bir psikolojilerinin olduğu konusudur. Bu psikoloji sayesinde üyeler kendilerini örgütlü hissederler ve örgütün amacını gerçekleştirmek için her zaman kendilerini motive ederler. Bu ise savundukları görüşlerin doğru olduğu ve bir an önce hayata geçirilmesi gerektiğine olan inançtan kaynaklanmaktadır (Whittaker, 2004:49-63).

Bunun yanında ortaya çıkacak problemler hep örgütün hedefleri gerçekleştiğinde çözülecek denerek çözülmektedir. Başarısızlıklarında ise suç, toplumda bulunmaktadır. Teröristin örgüte bağlı kalmasını sağlamada suça ortak edilme kullanılan en geçerli metodlardan birisidir. Bunun yanında teröristlerin bazılarının bağımlılık yapan maddelere alıştırdıkları veya ilaç bağımlılığı bulunan uygun kişilerin ilaçla ödüllendirilerek kullanıldıkları da ayrı bir gerçektir. Bu durumda terörist, şebekenin sadık bir üyesi haline gelmekte, yani terör örgütü teröriste muhtaç konumuna değil, terörist terör örgütüne muhtaç konuma getirilmektedir. Zaten bir kişi terör eylemlerinde bulunduğu zaman ya da terör grubu içerisine girdiği zaman geri dönülmesi çok zor bir yola girmiş demektir. Artık terörist o örgütün içindedir (Örgün, 2001:35; Gilbert, 2007:5).

1.3. Terörizm

1.3.1. Tanımı

Terimsel anlamına bakıldığında terörün şiddet, dehşet ve korku içeren birçok anlatımı bulunmakta olup örneğin bir trafik kazasının tanımlanmasında dahi olaya vurgu yapılması amacıyla terör kelimesi kullanılmaktadır. Bu bağlamda terör, hem şiddet yoluyla yaratılan korku ortamını hem de bu ortamı yaratan vasıtayı, yani şiddet eylemini ifade etmektedir. Bu nedenle terör kelimesi “terör eylemi” şeklinde kullanılmakta; bazen de terör eylemi ifade etmek üzere sadece terör kelimesi kullanılmaktadır. Terörizm kavramı ise, her ne kadar diğer siyasi ve felsefi sistemler gibi “-izm” ekiyle sona ermekte ise de, gerçekte bir sistemi, bir ideolojiyi içermemektedir (Zafer,1999:3).

Terörizm kelimesinin tanımlanmasında da, ‘terör’ kelimesinde olduğu gibi üzerinde mutabık kalınan bir tanımlama yapılamamıştır. Tanımların hemen hemen hepsi kavramın karmaşıklığı üzerinde birleşmektedir. Bu doğrultuda geçmişte olduğu gibi

günümüzde de uluslararası terörizme dair hukuki tutarlılığı olan bir tanım yapabilmek her zaman için gerçekleştirilmesi oldukça güç bir iş olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki terörizmin bütün dünya devletleri tarafından ya da en azından etkili olduğu kabul edilebilecek çoğunluğu tarafından onaylanmış tanımı yoktur (Bozkurt ve Kanat, 2007:7).

Doğu Ergil'e göre terörizm, saldırılan veya korkutulan sivil ve masum kurbanlar aracılığıyla hedeflenenden daha büyük bir kitleyi yıldırıp korkutarak yasadışı stratejik ve siyasal amaçlarını gerçekleştirmek için bir grubun veya devletin, bilinçli ve planlı bir biçimde şiddet kullanması veya şiddet kullanma tehdidinde bulunmasıdır (Ergil, 1991:171).

Hacker faili esas almak suretiyle terör ve terörizm kavramları arasında bir ayırım yapmıştır. Hacker'e göre, terör kavramı devlet tarafından uygulanan terörü, terörizm kavramı ise alttan gelen bireysel terörü ifade etmektedir (Zafer, 1999:2-3).

Hoffman'a göre ise terörizm, genel kullanım, doğası ve kökeni itibariyle siyasi bir terimdir. Ayrıca terörizm siyasi bir değişiklik yapmayı amaçlayan ve bunun için güç kullanımını ve korkutmayı içerir. Bunun yanı sıra Hoffman, terörizm kavramının anlamının değiştiğini, Fransız devrimi zamanında olumlu bir mana yüklenebilirken bugün terörizm kavramının olumsuz manada kullanılmaya başlandığını belirtmektedir (Hoffman, 1998: 4).

Oldukça tarafsız bir tanımlama ise BM Viyana'da bulunan 'Uyuşturucu Kontrolü ve Suçla Mücadele Bürosu'nun 'Terörizmin Önlenmesi Masası'nda görevli olan Alex P. Schmid tarafından yapılmıştır. Schmid 50'nin üzerinde bilim adamının bu konudaki eleştiri ve yorumlarını inceledikten sonra terörizmi aşağıdaki şekilde tanımlamıştır:

“Terörizm, gizli ya da yarı gizli birey, grup ya da devlet aktörleri tarafından kişisel kriminal veya politik sebeplerle, korku ve endişe kaynağı olan tekrarlanmış şiddet eylemleridir. Suikastlar hariç olmak üzere, bu eylemlerin doğrudan hedefleri, asıl(birincil) mağdurlar değildir. Şiddetin insan mağdurları, ilk aşamada mesaj jeneratörü olarak, genelde nüfus içerisinde fırsatın elverişliliğine bağlı olarak rast gele ya da önceden belirlenmiş temsili veya sembolik hedefler olarak seçilirler. Teröristler, doğrudan mağdur ve hedef kitle arasında tehdit ve şiddet üzerine kurulu bir iletişim süreci oluşturmak isterler. Teröristlerle mağdurlar ve esas hedef kitle arasındaki tehdit ve şiddet üzerine kurulu iletişim süreci, söz konusu esas kitleyi, yani toplumun genelini etkilemeyi amaçlamaktadır. Yıldırma, zorlama veya propaganda amaçlarından hangisine ulaşılmak isteniyorsa; buna uygun olarak hedef kitle terörün, taleplerin veya ilginin odağı haline getirilir” (Schmid'den aktaran Beşe, 2002; 24-25).

Her ne kadar terör ve terörizm kavramı sıklıkla birbirinin yerine kullanılsa da, terör kavramı ile terörizm kavramı arasında fark bulunmaktadır. Her şeyden önce terörün gayri iradi olarak meydana gelmesi mümkündür. Terörizmde ise kastedilen, siyasi unsuru içeren, bir ideolojisi bulunan durumlardır. Siyasal bir özellik taşımayan şiddet hareketleri, örgütlü bile olsalar, bunlar daha çok örgütlü veya organize suç hareketleri olarak tanımlanarak terörizm suçu dışında tasnife tabi tutulmaktadır. Bu nedenle örneğin bir linç olayında ya da trafik kazasında terör bulunmakla beraber terörizm yoktur. Diğer bir ifadeyle terörizmden söz edebilmek için aynı siyasi amaca yönelmiş bir dizi olayın varlığı gereklidir. Bu tespitten hareketle Çaşın terörizmi “savaş ve diplomasi ile kazanılmayan sonuçları elde etmek, korkutmak ve itaat ettirmek için bir teoriye, felsefeye ve ideolojiye dayanılarak siyasi maksatlarla, iradi olarak terör ve şiddetin sistemli ve hesaplı bir şekilde kullanılmasıdır” şeklinde tanımlamaktadır (Çaşın, 2008:34-35).

Terör, büyük çaplı korku veren ve fertlerde yılgınlık yaratan bir eylem durumunu ifade ederken; terörizm ise, siyasi amaçlar için mevcut durumu yasadışı yollardan değiştirmek amacıyla örgütlü, sistemli ve sürekli terör eylemlerini kullanmayı bir yöntem olarak benimsemiş durumudur. Terörizm, toplumu korkutmak ve yıldırma için şiddet kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir stratejidir. Terör bir eylem biçimi iken terörizm bir sistemdir. Terörizm, özellikle dinamit ile yüksek infilak yetenekli patlayıcı ve bombaların gelişimi ile kitlesel imha yeteneğini, ölümcül etkisini artırmıştır (Çaşın, 2008:37).

Görüldüğü gibi, benzerlikler olmasına rağmen herkesin kendine has diğerlerinden farklı olan bir terörizm tanımı vardır. Farklı bir deyişle terörizm kelimesi adeta açık, tam ve objektif bir tanımla reddetmektedir. Çünkü mevcut durumda hemen hemen herkesin, her devletin kendisine göre kafasında oluşturduğu bir terörizm tanımı vardır ve bu tanımlar homojenlik arz etmez. 1936 ile 1981 yılları arasında 109 farklı terörizm tanımının yapılması da bunu açıkça göstermektedir (Takeyh, 2002:70-71; Döner: 2005:5).

1.3.2. Terörizmin Amacı

Terör örgütleri hedef aldıkları rejimleri ve sistemi şiddet yoluyla ortadan kaldırarak yerine kendi ideolojileri doğrultusunda bir yönetim tesis etmeyi amaçlamaktadır. Savundukları ideoloji çerçevesindeki tüm söylemlerinde, haksızlık ve zulüm yapan

rejimleri ortadan kaldıracıklarını belirten terör örgütleri, yerine daha adil ve huzurlu bir sistem kuracaklarını vurgulamaktadır. Bu uğurda kendilerini, haklarını savundukları toplumun kıymeti henüz bilinmeyen meçhul savaşçıları ve fedakar gönüllüleri olarak gören teröristler, toplumun bilinçli olmaması nedeniyle yürütülen mücadeleyi yeterince algılamadığı, ancak zaman içerisinde yapılacak eylemlerin şiddeti ile toplum üzerinde etkili olunabileceği teorisini ileri sürmektedir. Terör örgütlerinin temel iddiası, görüşlerin mutlak doğrular olduğu ve bunun halka ulaştırılmasının mevcut yönetim tarafından engellendiği, bu yüzden şiddete başvurmak zorunda oldukları şeklindedir (Kaynak, 2006:5).

Koru, terörün hedeflerinin son yıllarda sürekli değiştiğini belirtmektedir. Önceleri kamuoyunda ismi duyulmuş aydınlar, bilim adamları ve gazetecilere yani sivillere yönelik saldırılar olurken, daha sonra generaller, polis şefleri ve savcılar hedef alan terör bazen de mağaza kundaklama, çarşı-pazara bomba koyma biçimini almıştır. Bir başka deyişle terörün girmedığı kılık kalmamıştır (Koru, 1992:72).

Alkan'a göre, terör örgütleri, savundukları ideolojiye bağlı olarak, haksızlık ve zulüm uyguladıklarını düşündükleri yönetim ve yöneticileri bertaraf etmeyi, böylece daha mutlu ve adaletli hayat tarzını amaç edindiklerini ileri sürmektedirler. Bu uğurda kendilerini, haklarını savundukları toplumun, kıymeti henüz tam bilinmeyen meçhul savaşçıları ve fedakar gönüllüleri olarak görürler. Halkın bilinçli olmaması nedeniyle, kendisi için yapılan iyi şeyleri algılayamayacağı ve bu nedenle yürütülen harekete katılmasının mümkün olmadığı, ancak zaman içerisinde bilinç kazanarak harekete katılacağı ileri sürülür. Bu zamana kadar, azınlıkta olan bilinçli kitlelerin, halk adına mücadeleyi yürütmesi, mücadeleye önderlik etmesi gerektiği savunulur (Alkan, 2000:27).

Bu bağlamda terör örgütleri; ideolojisi, inancı, mezhebi, düşünce sistemi ve çıkarı doğrultusunda kitleleri etkileyerek kendi lehine yönlendirme amacı taşımaktadır.

Yukarıda işaret edildiği gibi, terörün en önemli amacı, bir güvensizlik ve belirsizlik ortamı yaratmaya çalışmasıdır. Güvensizlik, terörün seyircisi durumundaki insanlarda geleceğe yönelik kaygıları artırırken, belirsizlik ise buna ek olarak bir kontrolsüzlük duygusu vermektedir. Diğer bir amaç da çok da şaşırtıcı olmayan ve özellikle radikal

kesimlerde pek sevilen “bi taraf olan bertaraf olur” yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın amacı “biz” ve “onlar” ayrımını ortaya çıkarmaktır (Kökdemir, 2003:16-18).

Öte yandan teröristler, şiddet eylemlerini, örgütlerinin propagandasının bir parçası olarak görmektedirler. Yani masum insanların öldürülmesi, bankaların soyulması, insanların kaçırılması v.b şiddet eylemleri, teröristler tarafından adeta örgütlerinin reklamını yapmanın bir aracı olarak görülmektedir. Yapılacak büyük bir eylem sayesinde, dağıtılacak yüz binlerce bildiriden daha fazla propaganda yapabileceklerini düşünen terör örgütleri, bazı kesimler arasında güç kazanabilecektir.

1.3.3. Terörizmin Tarihi Gelişim süreci

Tarihteki en eski terör hareketi M.Ö 6-135 tarihleri arasında Filistin’de ortaya çıkmıştır. Jewish Zealots önderliğindeki ‘Zealot’ isimli Musevi tarikatı, anılan dönemde Roma İmparatorluğu’nun lejyonerlerine karşı suikastlar düzenleyerek adını duyurmuşlardır. ‘Zealot Tarikatı’ndan sonra ‘Sicari’ olarak tanımlanan Musevi bir suikast grubu oluşturularak Romalı lejyonerlere yönelik suikastlarına devam etmiştir. (Demirel: 2002; 25) M.S. 68 yılında ise adlarını suikastlarında kullandıkları kısa kılıçlardan alan Sicari örgütü, dini mekanları yakmış, Kudüs’ün su yolunu tahrip etmiş ve buğday ambarlarını yağmalamışlardır. Sicariler anılan şiddet olayları ile Roma halkı arasında korku ve huzursuzluk yaratarak uzun süreli bir psikolojik savaş yürütmüşlerdir (Aydın, 2009:29).

Terör İslam tarihinde de yaşanmıştır. 657 yılındaki Arap devleti liderliği sonrası ortaya çıkan Hariciler hareketi sonucu İkinci Halife Hz. Ömer, üçüncü Halife Hz. Osman, dördüncü Halife Hz. Ali terör sonucu ölmüş liderlerdir. Özellikle Hz. Ali’nin öldürülmesi İslam dininin Harici, Sünni ve Şii olmak üzere üç mezhebe bölünmesine yol açmış ve birçok kanlı olayın nedeni olmuştur (Kongar, 2002:78).

Ayrıca 11. ve 12. Yüzyılda ortaya çıkan Haşîşiler, Hasan Sabbah’ın kurduğu iyi örgütlenmiş, gizli, disiplinli terör örgütü olup, üyelerini uyuşturucu ile eğiterek, suikastlarla, vur kaç taktikleriyle Selçuklu Devleti’ne karşı mücadele vermişlerdir (Aydın, 2009:29).

Fransız Devrimi terörizm tarihinde bir dönüm noktası olarak vurgulanabilir. Bugünkü anlamıyla terörizm kavramının ya da ‘devlet terörizmi’nin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Terörün vatanperverlikle eş tutulduğu bu dönem boyunca, 17.000 kadar

Fransız giyotinle idam edilmiş ve binlercesi de hapsedilerek işkenceden geçirilmiştir. Terör dönemi sona erdiğinde bu kavram artık vatanperverliği değil, utanç ve rezaleti çağrıştırmıştır (Cballiand ve Blin, 2007:95-97).

İlber Ortaylı, 16. yüzyılda Rusya Çarı Korkunç İvan'ın aristokratları, halkı, hatta din adamlarını sindirmek için kurduğu "Oprichnina" denen bir terörist örgütün varlığına işaret etmektedir. 19. yüzyıl boyunca yaşanan siyasi gelişmeler sonucunda terörizm evrim geçirmiştir. 1878'den itibaren Narodnaya Volya'nın ve 1880'lerde Nihilistlerin Rusya'da gerçekleştirdikleri eylemlere ve 1890'larda tüm Avrupa'yı saran anarşizm dalgasına 'terörizm' damgasını vuracaktır (Şenocak, 2006:30).

20. Yüzyılın başında terör sadece devlet tarafından vatandaşlara uygulanan şiddeti de ifade eden bir anlam kazanmıştır. İrlanda Kurtuluş Örgütü (İRA) eylemleri, 1919'dan günümüze süregelmektedir. 19. Yüzyıl boyunca Rusya ve diğer otoriter imparatorluklarda terör, bir siyasi muhalefet taktiği olarak yaygınlaşır. Terörizmin doğuşu ile ulus devlet inşası arasındaki paralellik de kendini iyice gösterir ve İrlandalı, Makedonyalı, Sırp ya da Ermeni milliyetçiler, bağımsızlık ya da özerklik hedeflerine terörist yöntemlerle ulaşmaya çalışırlar. Ancak terör hiçbir etnik grubun ya da ideolojinin tekelinde değildir. 11 Eylül 2001 ise, terörizmin boyutları açısından bir dönüm noktası oluşturmaktadır. Bu tarihten önce terörizm eylemlerinin çoğu konvansiyonel patlayıcıların kullanımından ibaret kalmış ve bunların en ölümcül olanlarında bile ölü sayısı yüzlü rakamları aşmamıştır. Artık terörizmin hem nicel hem de nitel bir sıçrama gerçekleştirdiği söylenmektedir. 11 Eylül'den itibaren "Süperterörizm" ya da "Kıyamet Terörizmi"nden söz edilmesine yol açan hususların arasında; terörist örgütlerin eş zamanlı saldırı yeteneği, saldırıların teknik açıdan mükemmelliği, failerin kendi ölümlerine gidişlerindeki kararlılık, ekonomik ve askeri hedeflerin (Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon) seçiminde gözetilen simgesellik, sivil uçakların kaçırılarak birer kitle imha silahına dönüştürülmesi ve akabinde daha korkunç olan kitle imha silahlarıyla saldırı beklentisi, olayların bütün trajik boyutuyla medyaya yansıtılması sayılabilir. 11 Eylül saldırıları, terörizm ile uluslararası insan hakları hukuku arasındaki ilişki bakımından da bir dönüm noktası oluşturmuştur. Zira önceleri anti-terör operasyonları daha ziyade ulusal düzeyde cereyan etmişken, 11 Eylül'den sonra 'terörle savaş' ulusal sınırları aşan bir boyut kazanmıştır (Öktem, 2007:22-23).

1.3.4. Tanımla İlgili Sorunlar

*Terörizmin tanımına ulaşmak için verilen mücadele,
Terörizme karşı verilen mücadele kadar zordur.*

Boaz Ganor

Yukarıda ‘terör’ ve ‘terörizm’ konu başlıkları altında birkaç örneğini vermeye çalıştığımız terörizm tanımları da göstermektedir ki terörizm kavramı uluslararası alanda muhtemelen tanımlanması en zor olan kavramlardan birisidir. Gerçekten terörizmin tanımlanması konusu öyle tartışmalı bir husustur ki fikir ayrılıkları sadece ileri sürülen tanımlardan kaynaklanmaz, bunun ötesinde bu fikir ayrılıklarının temelinde asıl olarak, terörizm gibi tanımlanması zor bir konsepti tanımlamaya çalışmanın, sarfedilecek çabaya değip değmeyeceğinden de kaynaklanmaktadır. Fakat bu görüşlerin aksine terörist saldırılarda sona eren masum yaşamları düşündüğümüzde genel kabul görececek bir terörizm tanımı için uğraşmak, tüm dünya için harcanan zamana ve emeğe değecek bir uğraştır, ancak böylelikle, bu tanım doğrultusunda bir takım önlemler almak mümkün olabilir (Bozkurt ve Kanat, 2007:13).

Terörizm konusundaki bu tanım probleminin ve tek genel kabul görmüş bir tanım yokluğunun nedeni ise akıllarda tek bir terörizm kavramının olmayışıdır. Bunda devletlerin bu sorundan aynı oranda sıkıntı çekmemeleri ve/veya bu sorunlara karşı koyacak güçlerin eşit olmamasıdır. Bu durum bir başka deyişle “bir kişinin teröristi, diğerinin özgürlük savaşçısıdır” özdeyişi ile apaçık ortaya konmaktadır. Öyle ki, bir kişinin ya da grubun aynı fiilden dolayı bir devlette özgürlük savaşçısı, diğer bir devlette ise en affedilmez suçları işlemiş bir suçlu olarak değerlendiriliyor olması, terörizmin ortadan kaldırılmasındaki en büyük engeli teşkil etmektedir. Başka bir ifade ile birinin terörist ilan ettiği kişi başkaları için kahraman olabilmektedir (Bozkurt, 2003:19; Şenocak, 2006:23).

Terörizmin tanımlanmasında karşılaşılan en önemli sorunlardan bir tanesi de “self-determinasyon” konusudur. Şiddet eylemleri bir siyasal mücadele aracı olarak belirlediğinde; özgürlük savaşçıları ya da gerillaların konumunun ne olacağı tartışmalıdır. İşte terörizm konusunda en tartışmalı olan konuların başında bu konu gelmektedir. Bu durum self-determinasyon amacıyla silahlı güç kullanma konusunda yeni tartışmalara yol açmıştır. Çünkü bazı ülkelerdeki mevcut siyasal ve sosyal şartlardan memnun

olmayan etnik ya da sosyal grupların bazen siyasal şiddete başvurdukları görülür. Burada kullanılan şiddeti teröristlerin kullandığı şiddetten ayrı tutmak gerekir. Zira, baskı altında tutulan insanların, amaçlarını gerçekleştirmek için bazen şiddete başvurmaları, savaş hukukuna uygun olmak ve masum insanlara yönelik olmamak şartıyla zaman zaman tüm dünyada kabul görebilmektedir (Beşe, 2002:50). Süreç içerisinde self-determinasyon hakkını kullandığını düşünen birçok uluslararası kurtuluş hareketi sözkonusu olmuştur. Örneğin Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından terörist kabul edilen ‘Afrika Ulusal Kurtuluş Hareketi’ yöneticileri, İsrail tarafından terörist kabul edilen ‘Filistin Kurtuluş Örgütü’ (FKÖ) yöneticileri bugün bu örgütlerin başında bulunmaktadır. Terörle ilgili kararlar incelendiğinde bunların birçoğunun terörü kınamalarının yanında birçoğunun diğer yandan self determinasyon mücadelelerini terörden farklılaştırmaya çalıştıkları görülür (Keeley; 2002:33-39). Örnek vermek gerekirse Bağlantısızlar Hareketi’nin 13. Zirvesinin sonuç bildirgesinde ‘terörizmin bir din, ulus veya uygarlığa atfolunamayacağı’ ifade edilmesinin yanı sıra “hangi gerekçelerle, nerede, kim tarafından hangi şartlar altında gerçekleştirildiğine bakılmaksızın halkın genelinde, bir bölümünde veya belli kişilerde terör durumu oluşturma hesabıyla yapılan eylemlerin meşru sayılamayacağı” belirtilmiş; diğer yandan da sömürge veya yabancı dominyonu ve yabancı işgali altındaki halkların self-determinasyon ve ulusal kurtuluş için gerçekleştirdikleri meşru mücadelenin işgal ve baskıyı devam ettirmek için terörizmle eşit tutulması yönündeki belli teşebbüsleri reddetmiştir (www.nam.gov.za).

Konu birçok sözleşme ve uluslararası yargı içtihadında ele alınmış, iki kavramın birbiriyle ilgisiz olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla beraber, gerek terörize edilmek istenen halk üzerindeki propagandada gerekse uluslararası arenada terörist faaliyetler ile sınıraşan suçlara, insan hakları kapsamında yaygın bir şekilde meşruiyet sağlanmaya çalışılmaktadır (Yalçınkaya, 2009).

Bu durumda, BM Şartının 1(2)¹, 51², 55³ ve 103.⁴ maddelerinden kaynaklanan self-determinasyon hakkının kullanılmasını terörizm saymak mümkün gözükmemektedir.

¹ **1(2). Madde:** : “Uluslar arasında, halkların hak eşitliği ve kendi geleceklerini kendilerinin belirlemesi ilkesine saygı üzerine kurulmuş dostça ilişkiler geliştirmek, ve dünya barışını güçlendirmek için diğer uygun önlemleri almak”, Bkz: Birleşmiş Milletler Antlaşması (BM Şartı) <http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/bmsarti-16.html>.

² **51. Madde:** Bu Antlaşma’nın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler üyelerinden birinin silahlı bir saldırıya hedef olması halinde, Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri almaya dek, bu üyenin doğal olan bireysel ya da ortak meşru savunma hakkına hanel getirmez. Üyelerin bu meşru savunma hakkını kullanırken aldıkları önlemler hemen Güvenlik Konseyi’ne bildirilir ve

BM Genel Kurulu kararlarında da terörizmin kınanmasının yanında self-determinasyon hakkının ayrıca ifade edilerek tanındığı görülmektedir (A/RES/42/159, 1987).

Öncelikle konu ile ilgili her ülke ve dönemde geçerli olabilecek açık, net, tartışmasız ilke ve düzenlemelerin bulunmadığını belirtmemiz gerekmektedir ki bu da uluslararası toplumun doğasından kaynaklanmaktadır. Genellikle güçlü olan tarafın zamanla hukukilik kazanması Milletlerarası Hukuk'un temel niteliğinin bir sonucudur. 1960'da BM Genel Kurulu'na kabul edilen bildirinin, başlığından da anlaşıldığı üzere, sömürge idaresi altındaki halklarla ilgili olduğu açıktır. Genellikle Batı Avrupa ülkeleri tarafından Afrika, Asya, Güney Amerika, Okyanusya gibi bölge ve adalarda asırlardan beri yönetilen halkların kendi geleceklerini belirleme hakkı ile asırlardır aynı devlet çatısı altında yaşayan halkların bu devletten ayrılmak için teröre başvurmaları aynı kapsamda mütalaa edilmemektedir. Bundan dolayı günümüz Milletlerarası Hukuku'nun en temel belgelerinden olan BM Şartı'nın 51. maddesi devletin kendi varlığını korumayı devletin "doğasından kaynaklanan" bir hak olduğunu kabul etmektedir. Bunun sonucu olarak meşru müdafaa için güç kullanmayı hukuka uygun bulmaktadır. Bunun diğer anlamı ise, ayrılıkçı terör örgütlerinin faaliyetleri ile isyancı hareketler hukuka aykırı olup, bu tür bölücü ve ayrılıkçı eylemlerin meşru müdafaa hakkı olarak mütalaa edilemeyeceğidir (Madde 51).

Terörizmin tanımlanması gerekliliğinin önemli bir örneği de teröristlerin geri iade edilmesiyle ilgilidir. Her ne kadar birçok ülke çeşitli suçlarla ilgili olarak çift taraflı ve çok taraflı anlaşmalara imza atsa da politik suçluların iade edilmesi hariç, terörizmin geçmişi her zaman siyasiydir. Bu kaçamak, terörist aktiviteleri nedeniyle özellikle aranan kişilerin iadesini kabul etmeyen ülkelere kaçışını destekler. Bu nedenle, sadece

Konsey'in işbu Antlaşma gereğince uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için gerekli göreceği biçimde her an hareket etme yetki ve görevini hiçbir biçimde etkilemez, Bkz: Birleşmiş Milletler Antlaşması (BM Şartı) <http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/bmsarti-16.html>.

³ **55. Madde:** Uluslararası halkların hak eşitliği ve kendi yazgılarını kendilerinin belirlemesi ilkesine saygı üzerine kurulmuş barışçı ve dostça ilişkiler sağlanması için gerekli istikrar ve refah koşullarını yaratmak üzere Birleşmiş Milletler: a. yaşam düzeylerinin yükseltilmesini, tam istihdamı, ekonomik ve sosyal alanlarda ilerleme ve gelişme koşullarını, b. ekonomik, sosyal alanlarla sağlık alanındaki uluslararası sorunların ve bunlara bağlı başka sorunların çözümünü, kültür ve eğitim alanlarında uluslararası işbirliğini; ve c. ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine bütün dünyada etkin bir biçimde saygı gösterilmesini, kolaylaştıracaktır. Bkz: Birleşmiş Milletler Antlaşması (BM Şartı) <http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/bmsarti-16.html>.

⁴ **103. Madde:** Birleşmiş Milletler üyelerinin işbu Antlaşma'dan doğan yükümlülükleri ile başka herhangi bir uluslararası anlaşmadan doğan yükümlülüklerinin çatışması durumunda, işbu Antlaşma'dan doğan yükümlülükler üstün gelecektir. Bkz: Birleşmiş Milletler Antlaşması (BM Şartı) <http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/bmsarti-16.html>.

terörizmin kabul edilen bir tanımı güvenle sığındıkları ülkelerden bilinen teröristlerin iade edilmesi için yapılacak kanunları kolaylaştırır. Uluslararası kabul edilen bir terörizm tanımı aynı anda terörizme karşı mücadelede ülkeler arasındaki işbirliğini kuvvetlendirmek için ve terörizme karşı uluslararası sahanın oluşmasını kolaylaştırmak için gereklidir. Diğer şiddet eylemlerinden terörizmi ayıran bir tanımlama, terörist organizasyonların meşruluğunu araştırmak ve onlara karşı bir güç birliğini harekete geçirmek için dizayn edilen bir uluslar arası işbirliği hareketinin başlatılmasını sağlayabilecektir.

1.4. “11 Eylül” Öncesi ve Sonrası Dönemde Terör ve Terörizm Tanımındaki Farklılıklar

11 Eylül saldırıları sadece ABD’de değil diğer devletlerin önemli bir çoğunluğunda da büyük bir şaşkınlık yaratmıştır. Sözkonusu saldırılar “*Uluslararası Terör*” açısından tarihi bir ilk olma özelliği taşıdığı ve uluslararası ilişkilerde önemli bir değişikliğe yol açtığı söylenebilir. Ayrıca bu saldırılar sadece ABD’nin, ‘*terörle mücadele*’ etme politikasını hayata geçirmesine ve Afganistan ile Irak’taki savaşların ortaya çıkmasına yol açmadı, aynı zamanda dünyanın ve kontrolü ve tanımlanması zor olan uluslararası terörizmin geleceği hakkında birçok soru işaretinin de ortaya çıkmasına neden oldu (Kramer ve Yetiv, 2007:409-413).

Bunun yanında 11 Eylül saldırılarının tüm dünya halkları genelinde uyandırdığı temel etkiye baktığımızda ise, devlet dışı gruplar tarafından siyasi amaçlarına ulaşmak için kullandıkları her türlü yöntemlerin ve sonuçlarının güçlü bir şekilde kınandığını ve reddedildiğini görürüz. Bu saldırılar uluslararası terörizmin boyutlarının ortaya konması ve buna bağlı olarak uluslararası terörizmi sona erdirmek ya da engellemek için alınan önlemler açısından bir dönüm noktasıdır (Ruperez, 2006).

Terörizmle mücadelenin başlangıcını oluşturan ‘terörizmin tanımlanması’ sorunu ise 11 Eylül saldırılarının ardından başka bir boyut kazanmıştır ve 11 Eylül öncesi dönemde yapılan terörizm tanımları ile 11 Eylül sonrası yapılan tanımlar arasında bazı farklar oluşmaya başlamıştır. Terörizmi tanımlamaya çalışan akademisyenlerin vurguladığı noktalarda bazı ayrışmalar meydana gelirken ülkelerin ve uluslararası örgütlerin terörizm tanımlanması konusundaki yaklaşımları da benzer şekilde değişmeye başlamıştır. Özellikle ABD’nin terörizme karşı yaklaşımı ve buna bağlı olarak ABD’nin

BM üzerindeki baskısını artırması neticesinde, BM'nin de terörizmle mücadeleye ilişkin yaklaşımında belirgin bir değişim yaşanmıştır.

11 Eylül öncesinde akademisyenlerin yaptığı tanımlamalarda terörizm kavramı, '*Uluslararası, ulusaşırı, ulusal ya da devlet terörizmi*' gibi kategorize edilip dünyanın her yerinde tedirginlik yaratan eylemler, şiddet ve terör, egemen güçlerin dışındaki güç odaklarından kaynaklanıyorsa '*aşağıdan terör*' otorite zayıflamasına tepki olarak uygulamaya konan dehşete dayalı yönetimi türüne ise '*yukarıdan terör*, (Ergil, 1991:71) terörizmden başka hiçbir şekilde ciddiye alınamayacaklarını sanan güçsüzler, hakir görülenler ve ümitsizler tarafından terör metotlarının uygulanması veya taklit edilmesi, (Hacker'dan aktaran Zafer, 1999:2) siyasi bir değişiklik yapmayı amaçlayan ve bunun için güç kullanılmasını ve korkutmayı içermesi, (Hoffman, 1998:4) gibi sınıflandırmalara tabi tutulmuştur.

11 Eylül öncesi dönemde terörizmin tanımı konusunda kapsamlı bir çalışma da Schmid tarafından yapılmıştır. Schmid yaptığı incelemede, bu konuda daha önce yapılmış olan 109 tanımı ele almış ve bu tanımlarda en sık tekrarlanan nitelikleri ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu yolla, herkesin üzerinde anlaşabileceği bir terörizm tanımı yapmayı hedeflemekteydi. Bu çalışmanın sonunda en fazla tekrarlanan 22 kelime belirlemiştir. Bu kelimeler ve bu kelimelerin tekrarlanma sıklıkları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: 11 Eylül Öncesi Dönem Terörizm Tanımlarında En Sık Tekrarlanan Nitelikler

Sıra No	Nitelik	Sıklık Oranı (%)
1	Şiddet, Güç	83,5
2	Siyasi Politik	65
3	Terör Kaynaklı Korku	51
4	Tehdit	47
5	Psikolojik Etki Ve Beklenen Tepkiler	41,5
6	Kurban Hedef Ayırımı	37,5
7	Amaçlı, Planlanmış, Sistemik, Organize	32
8	Savaş Metodu, Sistemik Organize	30,5
9	Ekstra Normallik, Kabul Edilen Kuralların İhlali	30
10	Zorlama, Gasp, Göreve İtaat	28
11	Kamuoyunun Görünüşü	21,5
12	Keyfilik, Kişilik Dışı, Rastlantısal, Karakterli	21
13	Siviller, Savaşmayanlar, Tarafsızlar, Dışarıdaki	17,5
14	Yıldırma, Sindirme	17
15	Kurbanların Masumluluğu	15,5
16	Grup Hareket, Suç İşleyen Örgüt	14
17	Sembolik Görünüş, Diğerlerine Gösterme	13,5
18	Meydana Gelen Şiddetin Hesaplanamaz Tahmin	9
19	Gizlilik, Örtülü Doğa	9
20	Dehşetin Ard Arda Seri Halinde Tekrar Etmesi	7
21	Suç	6

Terörizmin tanım sorunuyla ilgili olarak 11 Eylül saldırılarının ardından yapılan bir çalışmada ise “11 Eylül” baz alınarak bu tarihten öncesinde ve sonrasında yapılan 20 tanım incelenmiş ve ilginç sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmaya göre terörizmin kurbanlarını tanımlamak için kullanılan kelimelerden “savaşçı olmayan” (noncombatant) kavramı %11 (%9 dan %20 ‘ye), “siviller (civilians)” kavramının kullanımı ise %12 (%23 den %35 e) artmıştır. “Birey (individual)” ve “şahıs (person)” kavramlarının kullanım sıklığı %5 azalmıştır. Bu durum terörizmin kurbanlarının kişisel veya birey olmaktan ziyade grup veya topluluk olmaya başladığı şeklinde yorumlanmıştır (Steward, 2005).

Terörizmin amaçlarını tanımlamak için kullanılan kelimelerden “siyasal amaçlar (political goals)” kavramının kullanımında gözle görülür bir artış olmamıştır. Bununla beraber “amaçları devam ettirme (furtherhance of goals)” kavramının kullanımı %11 artmıştır ve buda terörizmin rastgele değil bilinçli olarak yapıldığı şeklinde yorumlanmıştır. “Korku (fear)” kavramının kullanım sıklığı %15 artarken “korku yaratmak (instilling/creating fear)” kavramının kullanım sıklığı %40, “sindirmek, yıldırım (intimidate)” kavramının kullanım sıklığı %8 düşmüştür. Buradaki artış ve azalışlar öncelikli amacın korku yaratmak veya sindirmek olmadığı şeklinde yorumlanmıştır(Steward, 2005).

Terörizmin eylemlerini tanımlamak için kullanılan kelimelerden “zarar vermek (injury)” kavramının kullanım sıklığı %25 artarken “yok etmek (destroy)” ve “moral bozmak (demoralization)” kavramları yeni ortaya çıkmış ve %5 oranında kullanılmıştır. “Şiddet tehdidi (threatening violence)” kavramının kullanım sıklığı önemli derecede %33 (%27 den %60) oranında artmıştır. Bu değişiklikler terörizmin duygusal etkisinin arttığı yönünde yorumlanmıştır. Araştırmanın sonunda elde edilen en önemli sonuç ise terörizm konusunda çalışan yazarların terörizmi artık kriminal bir olgudan ziyade siyasal bir olgu olarak tanımlamaya başlamalarıdır (Steward, 2005).

Ülkelerin bu dönemde terörizme karşı yaklaşımlarını ele aldığımızda ise birçok ülkenin ulusal hukukunda mevcut olan tanımlamaların ihtiyaçları karşılamadığı ve süreç içerisinde bazı değişikliklere tabi olduğunu görürüz. 11 Eylül saldırıları ise gerek ülkelerin hukuksal mevzuatında ‘*terörizm*’ ile ilgili olan kısımlarının tekrar gözden

geçirilmesine, gerekse terörizme karşı operasyonel seçeneklerin daha kapsamlı bir şekilde ele alınmasına neden olmuştur (Quadrat,2003:163-167).

ABD, 1996 tarihli Terörle Mücadele ve Etkin Ölüm Cezası Kanunu'yla uluslararası terörizmi şu şekilde tanımlamıştır:

“Siyasi ve sosyal amaçlar doğrultusunda görünüşe göre bir sivil halkı korkuya sevk etmek veya zorlamak, devlet politikasını etkilemek veya devletin işleyişini etkilemek amacıyla Birleşik Devletlere, Birleşik Devletler veya başka ulusların yurttaşlarına karşı Birleşik Devletler sınırları dışında hukuka aykırı olarak şiddet kullanılması” (Kaya, 2005:15).

Bu tanımda eleştirilebilecek en önemli nokta spesifik terör eylemlerinin sayılmamış olmasıdır. Şu halde ABD Dışişleri Bakanı hangi örgütlerin bu kapsamda değerlendirileceği hususunda tam yetkiye sahiptir. Nitekim Usame Bin Ladin, 1980’li yıllarda ABD tarafından özgürlük savaşçısı olarak görülürken daha sonra ABD’nin en önemli düşmanı olarak görülmüştür (Best ve Nocella, 2004: 1-18). Ayrıca Hamas 2003 yılına kadar ABD tarafından terörist örgüt olarak sayılmazken örgütün herhangi bir tutum değişikliği göstermemesine rağmen bu tarihten itibaren Hamas terörist bir örgüt olarak ilan edilmiştir. Bunda ABD’nin terör ve terörizm algılamasınının 11 Eylül saldırılarından sonra değişmesinin de etkisi vardır.

Fransa’da ise, önceleri suçun siyasi niteliği göz ardı edilmiş ve bütün suçlar terör eylemi kategorisine sokulmuştur. Ancak 9 Eylül 1986 tarihli Terörizm ile Mücadele Mevzuatı’nın 16. Maddesinde terörizm kavramı, “baskı veya tehdit yoluyla mevcut kamu düzeninin ciddi olarak bozulması maksadıyla bireysel veya toplu olarak bulunan bir faaliyet” olarak tanımlanarak eksiklik giderilmeye çalışılmıştır (Şenocak, 2006:17).

İngiliz hukuku açısından terörizm, 1989 tarihli ‘Terörizmin Önlenmesi Yasası’nın 20 (1) maddesinde “politik sonuç doğurmak amacıyla ve toplumun tamamını ya da bir bölümünü korku içerisine düşürmek maksadını da kapsayan şiddet kullanımı” şeklinde tanımlanırken (Kaya, 2005:13-14) 20 Temmuz 2000 tarihli Terörizm Yasası ile terörizmi daha geniş şekilde tanımlanmaktadır. Bu Yasada, hangi eylemlerin terörizm manasına geldiği hangi eylemlerin alt-bent kapsamına girdiği detaylı şekilde açıklanmaktadır (Beşe, 2002:26-27).

11 Eylül öncesi tanımlamalarla karşılaştırıldığında, 11 Eylül sonrası dönemde terörizmle ilgili yapılan tanımlamalarda “siyasal amaçlar için ‘siviller, hükümetler ya da uluslararası örgütler’ üzerinde etki/baskı/korku oluşturarak hedeflerine ulaşmaya çalıştığı” şeklinde tanımlamalara yer verilmektedir. (Beşe, 2002:25) Yapılan tanımların geneline bakıldığında terörizm konusunun şu şekilde ele alındığı söylenebilir:

“Hükümetleri ya da uluslararası örgütleri bir şeyi yapmaya ya da bir şeyi yapmaktan alıkoymaya zorlamak veya topluma gözdağı vermek amacıyla muharip olmayanlar veya siviller üzerine ölümcül ya da ciddi zararlar veren eylemler” olarak ele alınmaktadır (www.associatedcontent.com, 2008).

11 Eylül saldırıları, ABD’nin terörizme karşı olan pozisyonunu da değiştirmiştir. Daha önce “suç” olarak görülen terörizm artık bir savaş fiili olarak görülmektedir ve geçmişte suçla mücadele kapsamında kullanılan araçların yerini proaktif terör önleme araç ve teknikleri almıştır. Washington yönetimi, bunu da ‘mağduriyete dayalı meşruluk’ parametresinden hareket ederek gerçekleştirmektedir (Arıboğan,1998: 450-451). Bu meşruiyetin sağlanmasına yönelik olarak medya da önemli bir araç olarak kullanılmıştır. Örneğin 11 Eylül’ün bir parçası olmasına rağmen Pennsylvania’ya çarpan dördüncü uçakla ilgili hiçbir resim yoktur. Fakat ikiz kulelere yapılan saldırılar basın tarafından o günün en önemli simgesi olarak sergilenmiştir. Gazetelerdeki başlıklar genel olarak bunun bir savaş olduğu ya da savaş anlamına geldiği şeklindeki temalara yer vermiştir (Dinçyürek, 2005:14).

Diğer yandan El-Kaide’nin, dersini iyi çalışmış olduğu ve saldırdığı her noktayı sembolik bir anlam taşıyacak şekilde seçtiği belirtilmektedir. Küresel sermaye ve Amerikan sembolleri bilerek seçilmiştir ve Amerika’ya karşı açık bir savaş sözkonusudur (Douglas, 2003: 96; Çaşın,2008:742).

11 Eylül sonrasında savaş terminolojisi en nihayetinde milliyetçiliği ve vatanseverliği telkin eden söylemlerin çıkmasına yol açmıştır. Gazete editörleri ‘Birleşip karşılık vermeliyiz’, ‘Liderlerimiz bizleri bütünleştirmeli’ gibi manşetlerle savaşa teşvik edici yazılara yer vermişlerdir. Bu görüşün aksini iddia eden yaklaşımlar ve kişiler hemen susturuluyordu. Örneğin bir siyaset programı olan ‘Politically Incorrect’in sunucusu Bill Maher “intihar eden saldırganlar Bush’un dediği gibi korkak değillerdi” deyince hemen program kapatılmış ve bir üniversite profesörü de benzer şekilde işinden uzaklaştırılmıştı (Dinçyürek, 2005:14-15). Emre Kongar’a göre ise, 11 Eylül terörü

doğrudan doğruya küreselleşmenin yani iletişim-bilişim devrimi döneminin bir başka deyişle küreselleşmenin terör yüzü olmuştur (Kongar, 2005:89).

BÖLÜM 2:BAZI ULUSLARARASI ÖRGÜTLER VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

Uluslararası örgütlerin terörle mücadeleye başlamaları eskilere dayanmasına rağmen terörizmi konu alan belgelerin, bu kelimenin tanımlanması konusunda hiçbir yenilik getirememesi de şaşırtıcıdır. Bunu şöyle izah edebiliriz: Terör, çok genel anlamıyla devlete yönelik şiddet içeren hareketler olduğundan ve siyasal sistemlerdeki farklılıktan dolayı bu kavramın anlamı ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Nitekim terörü konu alan uluslararası çalışmalar da bunu göstermektedir. Batılı devletlere göre uluslararası terör, şahısların yabancılara uyguladığı siyasi amaçlı, askeri olmayan şiddet kullanımı veya bir devletin menfaatine zarar veren veya bir devleti veya bir uluslararası kuruluşu belirli bir davranışa zorlayan şiddet uygulamasıdır. Buna karşılık Üçüncü Dünya Devletleri, bir taraftan milli özgürlük hareketlerini ve halkların egemenliklerini kaybedeceklerini düşündükleri yabancı egemenliğinin her türüne karşı uyguladıkları şiddet olaylarını, terör kavramı dışına çıkarmak isterken, sömürgeci, ırkçı yabancı rejimlerin baskısı altındaki halklara karşı uygulamalarını ise devlet terörü kavramı kapsamına sokmaya çalışmaktadırlar.

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve hızlanan küreselleşmeyle birlikte, ülkelerin güvenlik algılamaları değişmiş, insanların, malların ve hizmetlerin göreceli olarak serbestçe dolaşması ve devletler arasındaki etkileşimin artmasıyla birlikte bir takım yeni güvenlik sorunları ortaya çıkmıştır. Bunun yanında daha önce göz ardı edilebilen güvenlik sorunları giderek devletlerin ilgilenmeleri gereken ana problemlerden birisi haline gelmiştir. Sınırlar ötesi boyutları olan ve giderek tırmanan yasa dışı göç ve insan ticareti gibi güvenlik sorunlarının yanında terör konusu da, en önemli güvenlik sorunlarından biri olarak ortaya çıkmıştır. 11 Eylül saldırılarından sonra terör konusunda çok fazla vurgulanan terörün küreselleşmesine karşı, terörle mücadelenin de küresel düzeyde olması gerektiği, buna bağlı olarak uluslararası işbirliğinin zorunluluğu ortaya çıkmıştır. (Arslan, 2006:121-123)

Ancak burada, tüm dünyanın tek bir model etrafında buluşup ortak bir mücadele yöntemi belirleyememiş olması da vurgulanmalıdır. 11 Eylül terör saldırıları sonrasında, bazı bölgesel örgütlerin terörle mücadele konusunda çabaları olsa da, bu

örgütler içerisindeki üyeler arasında da konsensüsün sağlanamamış olmasından dolayı, etkin bir terörle mücadele politikası hayata geçirilememiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında bölgesel örgütlerin terörizmin önlenmesinde kurdukları yapıların bazen terörle mücadelede bölünmeyi ve koordinasyonsuzluğu getirmesinin de etkisi vardır. Örneğin bir örgüt içerisinde yer alan devlet, kendi ulusal çıkarlarını birliğin çıkarlarının önünde tutarak belirli oranda bilgi paylaşımında bulunurken örgüt dışındaki ülkelerle ise bu herhangi bir bilgi paylaşmaktan kaçınabilmektedir. En önemlisi de, ülkeler arasında mevcut olan rekabet durumu, bu ülkelerin terörizmle mücadele politikalarına da etki etmektedir. Örneğin 11 Eylül sonrasında Orta Asya’da terörizme karşı yürütülen mücadelede ABD, Çin ve Rusya’nın güç mücadelesi, terörizmle mücadelenin önüne geçmiş durumdadır ve bu ülkeler diğerlerine karşı üstün konuma geçmek için çaba sarfetmektedirler. ABD, NATO kapsamında mücadele ederken Rusya, Bişkek’te Bağımsız Devletler Topluluğu Terörle Mücadele Merkezini açmış, Çin de, Şangay İşbirliği Örgütü çerçevesinde Taşkent’te Terörle Mücadele Merkezinin açılmasına öncülük etmiştir (Kasım, 2007).

Bütün bu rekabete rağmen, bölgesel örgütlenmelerin terörizmle mücadele etmesi elbette ki faydalıdır, ancak bu örgütlerin uluslararası örgütler ile işbirliği içerisinde hareket ederek faaliyette bulunması, gerek koordinasyonu, gerekse terörizme karşı daha etkin mücadele edilmesi açısından önemli bir adım olacaktır. Bu kapsamda bu bölümde, bazı uluslararası örgütlerin terörle mücadele kapsamında uyguladığı politikaları ve 11 Eylül saldırılarından sonra ne gibi değişikliklerin olduğu incelenecektir.

2.1. Avrupa Birliği (AB)

Terörün günümüzdeki anlamıyla ilk kullanımı Avrupa’da ortaya çıkmış ve kavram tarih boyunca dinamizmini koruyarak birbirinden farklı anlamlar üstlenmiştir (Hoffman, 1998:15). Terör kavramı, Edmund Burke tarafından 1793-1794 yıllarında Fransa’daki organize şiddeti tanımlamak için kullanılmış ve Jakobenlerin hakim olduğu bir zaman dilimi, terör dönemi olarak adlandırılmıştır (Ovalı, 2006:80).

19. yüzyılın ikinci yarısından 1. Dünya Savaşı’na kadar uzanan dönemde, Avrupa’da belirginleşen terör hareketlerinin karakteristik özelliklerinden ilki, terörün o dönemde sembolik hedeflere yönelmesidir. 1870-1914 yılları arasında özellikle devlet adamları terörün hedefi haline gelmiştir. O dönemde terörün ikinci özelliği ise, Jakobenler

döneminde olduğu gibi politik düzeni veya bir dönemin kazanımlarını koruma amaçlı olmamasıdır. Bu dönemdeki terör eylemleri, Avrupa’da zamanın politik, ekonomik ve sosyal düzeninden memnun olmayan grupların düzeni değiştirme amaçlarını yansıtmaktadır (Hoffman,1998:20-23).

Soğuk Savaş dönemi ise, terör örgütlerinin Avrupa’da faaliyetlerini artırdıkları ve yoğunlaştırdıkları bir dönem olmuştur. Bu faaliyetleri engellemek ve terörizmle mücadelede koordinasyonu sağlamak amacıyla Topluluk politikası oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu gaye ile, AB üyesi ülkeler, 1950’li yıllardan beri içişleri ve adli konularda işbirliğini değişik şekillerde iki taraflı, bölgesel –özellikle Avrupa Konseyi bünyesinde ya da BM ekseninde sürdürmek istemektedirler. Bu alanlarda AB’deki gelişmeler oldukça yenidir.

1970’lerin başlarında, AB özgürlük alanının herkesi kapsayacak şekilde genişletilmesi çaba ve arzusuyla birlikte; ‘sınır ötesi organize suçlar’, ‘uyuşturucu trafiği’, ‘yasadışı göç’, ve ‘terörizm’ gibi bir takım problemler de gittikçe artan bir şekilde gündeme gelmeye başlamıştır. Bunun için de, AB üyesi ülkeler arasında adalet ve içişleri konusunda bir işbirliği tesis etmek ve geliştirmek ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Türker, 2007:50-51).

AB’de polis, gümrükler ve adli konularda işbirliği süreci, özellikle 14 Haziran 1985 tarihinde imzalanan Schengen Antlaşması’nın yürürlüğe girmesinden sonra, sınır kontrollerinin kaldırılması ile suçlardaki artışın eş anlamlı olmasını önlemek için, kişilerin serbest dolaşımı prensibi ile birlikte gelişmiştir. Bu çerçevede, polis ve sıcak takip konusunda ülkeler arasında işbirliği ve polis teşkilatları arasında haberleşmeyi sağlayacak bilgi ağının kurulması kararlaştırılmıştır. Buna uygun olarak, telafi edici önlemler olarak da adlandırılan bir takım uygulamalara geçilmeye başlanmıştır. Ayrıca terörizm, uyuşturucu madde ve insan kaçakçılığı gibi fenomenlerin globalleşmesi, üye ülkeleri ulusal mekanizmaları güçlendirici ortak çözüm arayışına itmiştir (Beşe, 2002:75).

2.1.1. 11 Eylül Öncesi Dönemde Avrupa Birliği’nde Terörizmle Mücadele

1970’den 1990’a kadar terörle mücadelenin ana başlıklarını suçluların iadesi ve yargılanması süreçleri oluştururken, kişilerin serbest dolaşımı, iltica ve göç, terörle

mücadele alanının 1990 sonrasındaki temel konu başlıklarını oluşturmaktadır. Topluluk bünyesinde üretilen politikaların yasal ve operasyonel olmak üzere iki temel boyutu vardır. Yasal boyutta topluluk içerisinde terörle ilgili çeşitli konu başlıklarını kapsayan ortak bir rejim oluşturulmaya çalışılmıştır. Operasyonel boyutta ise hükümetlerarası işbirliğinin yanı sıra güvenlik teşkilatları arasında dönemsel ve olaya dayalı işbirliği girişimlerine rastlanmaktadır.

Yasal çerçevede topluluklar bünyesinde atılan ilk önemli adım, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi'nin hiçbir çekince ve özel koşul olmaksızın Avrupa Topluluklarına üye devletler tarafından uygulanmasına yönelik çabalarıdır. Bu sözleşme sadece Topluluk üyesi devletleri değil, üye olmayan diğer ülkeleri⁵ de kapsayacak şekilde tasarlanmıştır (Ovalı, 2006: 86).

Terörizmle mücadelenin operasyonel boyutu ise ikili ve çok taraflı işbirliği süreçleri ile hükümetler ve polisiye birimler arası düzeyde geliştirilmeye çalışılmıştır. 1975'ten itibaren terörizm ve organize suçla mücadele amacıyla hükümetler arası işbirliği mekanizmaları oluşturulmuştur. Bu konudaki en ciddi girişim TREVI (Terrorism, Radicalism, Extremism, International Violence/Terrorism) gruplarının oluşturulmasıdır. Dört uzmanlık alanına ayrılan TREVI gruplarının birincisi-TREVI I Çalışma Grubu, terörizmle mücadele konusunda işbirliği zemini oluşturacak ve hızlı ve güvenli bilgi alışverişini sağlayacak kanalların oluşumunu destekleyecektir. TREVI II Çalışma Grubu, kamu düzeninin ve hukukun korunmasının yanı sıra polisin eğitimi ve operasyonların teknik boyutlarından sorumludur. 1985 yılında oluşturulan TREVI III Çalışma Grubu, organize suç ve uyuşturucu trafiğiyle mücadelede koordinasyonu üstlenmiştir. 1992 yılında oluşturulan TREVI IV Çalışma Grubu ise, 1989 yılında topluluğa üye ülkelerde iç sınırlarda kontrolün kalkmasının olası sonuçları üzerine çalışmıştır (Beşe, 2002:71-77).

Bir diğer önemli gelişme ise, 1980 yılında AT ülkeleri terörizmle mücadele birimleri operasyon sorumlularının, Terörle Mücadele İşbirliği Avrupa Danışma Grubu (GIELTC) ve Terörle Mücadele Alanında İşbirliği Avrupa Gayriresmi Grubu'nu (TMIAGG) kurmalarıdır (Cora, 2008:100).

⁵ Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi, o tarihteki adıyla AT üyesi ülkelerle birlikte Norveç, Finlandiya, İsveç, Avusturya, İsviçre, İzlanda, Lihtenştayn, Malta, Türkiye ve Kıbrıs Rum Kesimi'ni de kapsayan bir Avrupa Konseyi girişimidir.

Avrupa'nın terörizmle mücadele politikasındaki dönüm noktalarından biri de Avrupa Tek Senedi (ATS) ve Schengen Anlaşması ile yapılması düşünülen değişiklikler olmuştur. ATS ve Schengen Anlaşması, terörizm özeline karşı oluşturulmamalarına rağmen özellikle iç güvenlik problemlerini dolaylı şekilde gündeme getirmeleriyle terörizmin de dahil olduğu birçok suçla mücadelede yeni bir dönemin başlamasına neden olmuşlardır. Schengen'le birlikte sınırların olmadığı bir Avrupa'nın oluşması fikrine temkinli yaklaşan İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher, sözkonusu durumda kaçak işçiler, uyuşturucu kaçakçıları ve teröristlere de serbest dolaşım hakkı getirdiğini ifade ederek bu durumun sakıncalarına dikkat çekmiştir. Diğer yandan ise iç sınırlarda kontrolün kaldırılmasını savunan devletler, Thatcher'in belirttiği durumu aşabilmek için AT yasal çerçevesinin dışında kendi aralarında uygulamaya koyacakları ortak bir rejim üzerinde çalışmaya başlamışlardır (Karluk, 1998: 42).

Schengen Anlaşması'nın imzalanmasıyla birlikte meydana gelen yeni dönem, terör konusunda farklı konuları da gündeme taşımıştır. 1970-80'lerde genel itibariyle terör suçlarının iadesi ve yargılanması gibi konularda düzenlemeler yapılırken, 1990'dan sonra Schengen Anlaşması'nın ortaya çıkaracağı güvenlik sorunları ve iltica gibi konular hakkında yapılan düzenlemeler terör suçu ve suçluları ile ilgili gündemde yer almıştır. Özellikle Maastricht Anlaşması ve Amsterdam Anlaşması'nın serbest dolaşım ile ilgili getirdiği yenilikler, ortak bir iç güvenlik politikasının temel eksenini belirlemiştir. 1992-2001 dönemi AB kurucu anlaşması ve onu tamamlayan anlaşmaların iç güvenlik alanında getirdiği düzenlemeler açısından büyük öneme sahiptir. Bu dönemde sadece terörizm özeline yönelik değil, yeni tehditlerin tümünü kapsayıcı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler Birlik içinde Kurucu Anlaşma'nın üçüncü sütunu ile yasal zemine oturtulmuştur. Bir başka deyişle dış ve iç güvenlik konuları ile ilgili bağlayıcılığı olan yasal düzenlemeler yapılabilmesinin önü açılmıştır. Maastricht Anlaşmasıyla getirilen yeniliklerden bir diğeri de Avrupa genelinde ortak iç güvenlik sorunları üzerine çalışacak Europol polis teşkilatının kurulmasıdır (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2004:278-280).

Europol 1994'te faaliyetlerine uyuşturucuya karşı mücadele kapsamında başlamış, ve tüm devletlerin Europol Konvansiyonu'nu onaylamasının ardından 1999'da göreve başlamıştır. Europol'ün temel görevleri:

“Üye devletler arasında bilgi alışverişine olanak sağlamak; bilgi ve istihbarat toplamak, tasnif ve analiz etmek; üye devlet yetkililerini, kendileriyle ilgili olan bilgiler ve suç girişimleri arasında tespit edilen herhangi bir ilişki hakkında gecikmeksizin haberdar etmek; üye devletlerdeki soruşturmalara yardım etmek; toplanan bilgilerden bilgisayar sistemi oluşturmak”tır (<http://www.europol.eu.int/>).

İki yıl kadar süren görüşme ve tartışmaların ardından 02 Ekim 1997 tarihinde imzalanan Amsterdam Anlaşması, iç güvenlik ve terörle mücadele konularında AB içerisinde yeni bir dönem başlatmıştır. Maastricht Anlaşmasında adalet ve içişleri konularında gerek hükümetler arası işbirliğinin öngörülmesi gerekse devletlerin iç güvenlikleri nedeniyle çeşitli önlemler alma haklarının tanınması ve kabulü gibi sorunlar nedeniyle Maastricht serbest dolaşım hususunda bazı tereddütler doğurmuştur. Amsterdam Anlaşması bu tereddütleri ortadan kaldırarak Schengen’i AB’nin yetki alanına dahil etmiştir. Amsterdam Anlaşmasının temel hedeflerinden birisi, örgütlü suçların her türü ve terörizmle mücadele etmek suretiyle, kamu güvenliğini de garanti ederek; AB vatandaşları ve AB üyesi olmayan ülke uyruklu olan kimselerin AB’de serbest dolaşımını gelecek 5 yıl içerisinde gerçekleştirmektir (Beşe, 2002: 100-101).

1970-2001 arası dönemde terörle mücadele konusunda AB içerisinde tüm ülkeleri bağlayıcı etkin ve kapsamlı bir terörizmle mücadele politikası yoktur. Soğuk Savaş’ın sonlarına kadar yasal zeminde kendine fazla yer bulamayan güvenlik girişimleri, Maastricht’e kadar hükümetlerin iyi niyetleriyle yürütülmeye çalışılmıştır. Maastricht’ten sonra terörizmin de dahil olduğu güvenlik sorunları alanında kolektif tüm girişimlerin yasal zemini Birlik bünyesinde oluşturulmuştur. Avrupa Polis Teşkilatı’nın kurulması, Avrupa Adli Alanı’nın oluşturulması gibi faaliyetler Maastricht sonrası dönemin ürünüdür. Maastricht’ten sonra AB’nin terörizmle mücadele gündemini uluslararası politikanın temel dinamikleri belirlemiş ve dönemseller gelişmeler güvenlik sorunlarına damga vurmuştur. Sadece terörizm konusunda değil tüm güvenlik sorunlarında, 1990 öncesinde olduğu gibi suçluların iadesi ve yargılanması ile ilgili süreçler yerine dış sınırların ortak korunması ile iltica ve göç konusunda ortak politikalar üretilmesi tercih edilmiştir (<http://www.terrorism.com>).

2.1.2. 11 Eylül Sonrası Dönemde Avrupa Birliği’nde Terörizmle Mücadele

11 Eylül 2001 tarihinde New York’daki Dünya Ticaret Merkezi’ne ve başkent Washington’daki Amerikan askeri gücünün simgesi ve kısaca Pentagon olarak bilinen

Savunma Bakanlığı binalarına yapılan, binlerce insanın ölmesine ve yaralanmasına neden olan 11 Eylül saldırılarının ardından AB'nin terörizmle mücadele politikalarında köklü değişimler görülmüştür. Esasen böyle bir değişikliğe de ihtiyaç vardır. Çünkü Avrupa Birliği Anlaşması'nın (ABA) 31(e) maddesine göre AB üye devletleri içerisinde sadece 6 tanesinin terörizmle ilgili özel yasaları vardır. Ayrıca 11 Eylül saldırılarıyla birlikte sınırlara bağlı kalmayan, teknoloji, iletişim ve ulaşım alanındaki hızlı gelişmelerden faydalanma açısından boyut değiştiren bir terör sözkonusudur. Bu durum AB'yi terörizmle mücadelede ortak bir mevzuat oluşturmaya itmiştir (Özcan ve Yardımcı, 2006:200-202). Gerçekleştirilen bu saldırılar, terörizmin büyük devletleri de vurabileceğini açıkça göstermiştir. Fakat, yapılan bu büyük saldırıların ardından bile batılı devletler genel olarak terör ve terörizm konularında net ve ortak bir tavır sergileyememişlerdir (Öztürk, 2002:32-40).

Sözkonusu trajik saldırının ardından 21 Eylül 2001 tarihinde Brüksel'de olağanüstü bir Zirve toplantısı gerçekleştiren AB devlet ve hükümet başkanları, terörizmle mücadeleye katkı sağlamak amacıyla bir takım yeni önlemleri içeren bir 'eylem planını' kabul etmişlerdir. Bu önlemler, özellikle dış politik ilişkiler, polis ve adli işbirliği, hava ulaşımı, insani yardım ve ekonomik ve mali politika alanlarında olmaktadır. Terörizme karşı mücadele amaçlı bu önlemlerin, terörizme karşı daha geniş bir koalisyon oluşturmada diplomatik işbirliğinin artırılmasına yönelik olarak "kararlılık", "dayanışma", ve "güvenlik" anlayışı çerçevesinde gerçekleşeceği de vurgulanmıştır (proposal for a council framework decision on combating terrorism, 19.09.2001: 2001/0217 CNS).

Konsey, 21 Eylül 2001 tarihli bu olağanüstü zirvesinde, ABD'nin BM Güvenlik Konseyi'nin 12 Eylül 2001 tarihli 4370. oturumunda kabul ettiği 1368 sayılı kararın 3. Maddesine⁶ dayanarak, 11 Eylül saldırılarına karşı Afganistan'da gerçekleştirdiği karşı saldırıların yasallığını da tanımıştır. (Resolution 1368, 2001) Ayrıca; BM'nin şemsiyesi altında terörizme karşı mümkün olan en geniş global koalisyonun oluşturulmasına çağrı yapılmıştır.

⁶ Terörist saldırıda suçluların organizatör ve sponsorlarının cezalandırılması için tüm devletleri acil olarak birlikte çalışmaya davet eder ve bu sorumluluğun bir gereği olarak, suçluların koruyucuları, destekçileri, organizatörleri, sponsorları, tüm bu eylemleri işleyenlerin hesaplarına el konmasını vurgular. Bkz. Security Council Resolutions, 1368, 2001.

Konsey'in bu eylem planında uygulanması arzu edilen önlemlerin arasında şu hususlar yer almaktadır:

- a. AB'nin terörle mücadelesinde Europol'ün etkinliğini artırmak amacıyla bu kurum bünyesinde uzman bir anti-terör timi kurmak,
- b. AB genelinde polis ve yargıçlardan oluşan ortak bir soruşturma timi kurulacak,
- c. Üye devletler ve Europol arasında terörizme ilişkin düzenli bilgi değişimi sağlanacak,
- d. Europol ve ABD'nin ilgili organları arasında terörizmle ilgili işbirliği gerçekleştirilecek,
- e. Yargıç, savcı ve polis yetkililerinden oluşan özel bir koordinatör yapı (Eurojust) oluşturulacak,
- f. Gerek görüldüğü takdirde; Schengen Sistemi'nde kısıtlamalara gidilebilecek,
- g. Terör envanteri oluşturulacak, AB genelinde bir terörist örgütler listesi hazırlanacaktır (Beşe, 2002: 107-108).

Eylem planı ile AB'nin uluslararası arenada geçerli olacak terörizmle mücadele politikasının koordine edilmesi istenmiştir. Terörizmle mücadelede Birlik politikalarının ele alınması, Genel İşler Konseyi'nce yerine getirilecektir. Ortak Güvenlik ve Dış Politikası (ODGP) da terörizme mücadeleyi kendi bünyesine entegre edecek, dolayısıyla üçüncü ülkelerle kurulan ilişkilerde terörizmle mücadele de gündem maddesi haline gelecektir.

BM kararlarına⁷ ek olarak Komisyon, 2 Ekim 2001 tarihinde uluslararası terörizmle karışan örgüt ya da bireylerin finansmanını engellemeyi amaçlayan bir tüzük taslağı

⁷ 2001 yılı da dahil olmak üzere 2010 yılına kadar BM Güvenlik Konseyi tarafından terörizmle mücadele amaçlı alınan kararlardan bazıları şunlardır: (1) S/RES/1805 (2008) *Reiterates* the need to enhance ongoing cooperation among the CTC, the Committee established pursuant to resolution 1267 (1999), (2) S/RES/1746 (2007) *Calls upon* the Afghan Government, with the assistance of the international community, including the International Security Assistance Force and Operation Enduring Freedom coalition, (3) S/RES/1735 (2006) on determining whether to remove names from the Consolidated List, may consider, among other things, (4) S/RES/1624 (2005) *Calls upon* all States to continue international efforts to enhance dialogue and broaden understanding among civilizations, in an effort to prevent the indiscriminate, (5) S/RES/1566 (2004) *Calls upon* States to cooperate fully in the fight against terrorism, (6) S/RES/1530 (2004) *Condemns* in the strongest terms the bomb attacks in Madrid, Spain, (7) S/RES/1456 (2003) *Calls on* states to prevent and suppress all active and passive support to terrorism (8)

hazırlamıştır. Parlamento, sözkonusu taslağı 02 Ekim 2001 tarihinde hemen onaylamıştır (Draft regulation on specific restrictive measures directed against certain persons and entities with a view to combating international terrorism, COM(2001) 569 C5-0455/2001 2001/0228 (CNS)).

Terörizmle mücadeleyle ilgili tasarıda, terörün ortak tanımı ve suçların eşit derecede cezalandırılması konuları yer almış, terörist faaliyetler detaylı olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca, terör eylemleri olarak nitelendirilen faaliyetlerin kapsamının genişletilmesi de sağlanmıştır. Tasarı, yalnızca AB üyesi devletlere yönelik değil, AB dışındaki devletlere yönelik terörizm faaliyetlerini de içermektedir. Bu da AB çapında terörizmle mücadeledeki kararlılığın uluslar arası çerçevede ele alındığını ortaya koymuştur. Çerçeve Karar Tasarısı, 13 Haziran 2002 tarihinde Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi'nde yayınlanmış ve yürürlüğe konulmuştur (Council Framework Decision of 13 June 2002 on combatting terrorism (2002/475/JHA), 2002:3-7).

AB'nin bu konudaki çabasının en güzel örneği olarak kabul edilen Terörizmle Mücadele Konsey Çerçeve Kararı'nın amacı, farklı düzenlemeler bulunan üye ülkelerin terörizme karşı mevzuatlarını yakınlaştırmak ve bunun sonucunda ortak bir içerik, mevzuat ve tanımlama ortaya çıkarmaktır. Nitekim bazı ülkelerde herhangi bir düzenleme dahi olmamasının yanında, olanlarda ise terörizm mevzuatı açısından farklı düzenlemeler vardır. Yasal düzenleme bulunan ülkelerin mevzuatlarının birbirinden farklı olması ve bütün üye ülkelerin eşgüdüm içerisinde terörizmle ilgili uluslararası sözleşmeleri onaylamadıkları da düşünülürse ortaya oldukça sıkıntılı bir durum çıkmaktadır (Kaya: 2005; 129).

Bununla beraber Çerçeve Karar'ın diğer hükümlerindeki belirsiz ifadelerin; terörist grup, terörist faaliyetiyle bağlantılı suçlar, azmettirme, teşebbüs gibi konularda üye

S/RES/1373 (2001), on international cooperation to combat threats international peace and security caused by terrorist acts, **(9) S/RES/1368 (2001)**, condemning the terrorist attacks of 11 September 2001 in New York, Washington, D. C. and Pennsylvania, USA, **(10) S/RES/1363 (2001)**, on the establishment of a mechanism to monitor the implementation of measures imposed by resolutions 1267 (1999) and 1333 (2000), **(11) S/RES/1333 (2000)**, on measures against Taliban, **(12) S/RES/1269 (1999)**, on international cooperation in the fight against terrorism, **(13) S/RES/1267 (1999)**, on measures against the Taliban, **(14) S/RES/1214 (1998)**, on the solution in Afghanistan. BM Genel Kurulu tarafından terörizmle mücadelede 2001 yılı da dahil olmak üzere bu yıla kadar alınan bazı kararlar ise şu şekildedir: **(1) A/RES/56/1**, condemnation of terrorist attacks in the USA, **(2) A/RES/55/158**, Measures to eliminate international terrorism, **(3) A/RES/54/164**, Human rights and terrorism, **(4) A/RES/54/110**, Measures to eliminate international terrorism, **(5) A/RES/54/109**, International convention for the suppression of the financing terrorism.

lkeler için bir egdmn sağlanamaması sorunu ortaya koymuştur. Çünkü bu gibi konuların belirlenmesinin tamamen ye ülke hukuk yapıcı ve düzenleyici birimlerine bırakılması, sorunları da beraberinde getirmiştir. AB'nin, yukarıda sayılan amaç ve ilkeleri doğrultusunda AB sınırları içerisinde bir terörizm oluşumuna izin vermesi beklenemez. Nitekim terörizmin, demokrasi, insan hakları ve gelimiliğin öncelikli sorunu halinde olması, etkili terörizmle mücadele nlemlerini AB nezdinde ele alınması gerektiğini göstermektedir. Etkili olmanın en önde gelen niteliği de mücadele yöntemlerinin yine demokrasi ve insan haklarını kolları biçimde olması gerektiğinden kaynaklanmaktadır (Kaya: 2005; 130-140).

Diğer yandan atılan diğer bir önemli adım da, Operasyonel anlamda da önemli bir yetkiye sahip olan ye ülkelerin yetkili birimlerince ortak operasyon yürütülmesine olanak sağlayacak ortak birimlerin kurulması ile ilgili Konsey ereve Kararı'dır. Konsey'in bu ereve Kararı'ı çıkarma amacı, sınır açan uluslararası suçlarla mümkün olan en kısa sürede ve etkin Şekilde mücadele etmektir. Bu suçların arasında terör sularının önemli bir yeri vardır. Karara göre iki veya daha fazla ye ülke, amaçları ve süresi belirli olarak suç soruşturması yapmak için polis, savcı veya hakimlerinden ortak bir soruşturma ekibi oluturabileceklerdir. Bu ekiplere Eurojust ve Europol temsilcilerinin de katılması olanak dahilinde olmakla beraber bu temsilcilerin katılımlarının destekleyici nitelikteki yardımlarla sınırlı olacağı kararda ayrıca belirtilmiştir. (Council Framework Decision of 13 June 2002 on joint investigation teams, 2002:1-3)

2.1.3. Terörizmle Mücadele'nin ODGP'ye Dâhil Edilmesi ve Avrupa Strateji Belgesi

Avrupa Birliği Konseyi tarafından, terörizmle mücadelede Avrupa Birliği'nin temel dayanak noktalarından birini oluşturan ODGP'nin, Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP) dahil bütün AB politikaları ile koordineli ve çok disiplinli bir yaklaşım içerisinde yürütüleceği belirtilmiştir. Küresel bir hal alan terörizmle, mücadele etmek amacıyla dış politikanın da bir araç olarak kullanılması gerektiğine karar veren AB liderleri, 2002 Haziranı'nda gerçekleştirilen Seville Zirvesi sonucunda yayınladıkları deklarasyonla ODGP'nin AGSP de dahil olmak üzere genel politikalarında terörizmle mücadelede önemli bir rol oynaması gerektiğini ifade

etmişlerdir (Seville European Council 21 And 22 June 2002 Presidency Conclusions, 2002). Deklarasyonda, terörizm ve terörizmle mücadele konusuna oldukça geniş yer ayıran AB, özellikle 11 Eylül 2001'den sonra AB'nin terörizmle mücadelede ortak bir koordinasyon halinde hareket etmesi gerektiğinin altını çizmiştir. AB'nin ABD ve diğer ortaklarıyla terörizmle mücadele konusunda sonuna kadar işbirliğini sürdüreceği belirtilen bildiride, AB'nin terörizmle mücadele konusunda ve AB'nin dış ilişkileri boyutunda bazı somut önlemlerin alınmasına karar verildiği kaydedilmiştir. Bu önlemler arasında, çatışmaların engellenmesi için AB enstrümanlarının güçlendirilmesi, üçüncü ülkelerle terörizmle mücadele ve silahsızlanma konusunda siyasi diyalogun geliştirilmesi, AB'nin bundan sonra üçüncü ülkelerle yapacağı anlaşmalara terörizm karşıtı ifadelerin eklenmesi, üçüncü ülkelerle mevcut ilişkileri bu ülkelerin terörizme karşı aldıkları tavır doğrultusunda tekrar gözden geçirmek ve terörle mücadele karşısında olumlu tutum sergilemeyen ülkelere bazı gerekli önlemlerin almak olacağı sıralanmıştır. Bununla birlikte AB'nin uluslararası yapı ve organizasyonlarla da terörizmle mücadelede ortak zeminde hareket edeceği belirtilmiştir (Laurance, 2010:1-11).

Diğer yandan ODGP'de AB'nin attığı en önemli adım olan ve AGSP'yi bu alanda ne şekilde kullanması gerektiğini açıklayan belge, 'Avrupa Güvenlik Stratejisi' belgesidir (Solana, 2003). Bu belge, AB'nin terörizmle mücadelesini ODGP alanında da yürüteceğinin en somut belgesi olarak karsımıza çıkmaktadır. AB ODGP Yüksek Temsilcisi Javier Solana tarafından hazırlanan ve "Daha iyi Bir Dünyada Güvenli Bir Avrupa - Avrupa Güvenlik Stratejisi" başlıklı bu belge, 12 Aralık 2003 tarihinde Brüksel'de AB üyesi ülkeler devlet ve hükümet başkanlarının katılımıyla düzenlenen zirve toplantısında onaylanmıştır. 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'ye yapılan terörist saldırılar sonucu tüm dünyayı geniş çaplı etkileyen güvenlik sorunları, bunun verdiği güvenlik bunalımıyla artan uluslararası terörizm ve kitle imha silahlarının verdiği tehdit, AGSP'nin gelişim süreci ve ABD'nin Irak'a müdahalesinde AB üye ülkeleri arasında yaşanan koordinasyon sıkıntısı, belgenin hazırlanmasının ana sebepleri olarak karsımıza çıkmaktadır. Belge'de; herhangi bir AB üyesi ülkenin sıcak savaş gibi topyekun bir saldırıya hedef olma olasılığının ortadan kalktığı, ancak Avrupa'nın daha çeşitli, daha az görünür ve daha az öngörülebilir tehditlerle karşı karşıya olduğu vurgulanmakta ve Avrupa'nın maruz kaldığı tehditlerin sırasıyla; terörizm, kitle imha silahlarının

yayılması, bölgesel çatışmalar, siyasi sorunları olan devletler ve organize suçlar olarak sıralanmaktadır. Bu tehditlerin, AB'nin askeri ve politik gücünün eksikliği karşısında ekonomik gücünün ön planda olmasının da etkisiyle ortaya çıktığı da ayrıca belirtilmiştir. Daha önceden bu şekilde açık bir stratejinin belirlenememiş olması, AB üyesi ülkeler arasında bir dış politika belirsizliğinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. AB'nin küresel aktör rolünün iyi bir şekilde belirlenmesi gerektiği üzerinde önemle durulmasını ifade eden belge, AB olarak yeni tehditlerin üstesinden gelinirken fırsatlardan da üst seviyede faydalanılması gerektiğini açıkça belirtmiştir. (Brussels European Council 12 and 13 December 2003, Presidency Conclusions, 2004)

2.1.4. 11 Mart Madrid ve 7 Temmuz Londra Saldırılarının Ardından AB'nin Terörizme Karşı Tutumu

11 Eylül sonrasında terörizme karşı çok yönlü bir mücadele stratejisi geliştirmesine rağmen, öngördüğü önlemlerin birçoğunu eyleme geçirmeye ve üye ülkeler arasında tereddütlerin yerine uzlaşmaya varılması için çalışan AB, 2004 yılında artık gerçekte yüzyüze gelmiştir. 2004 yılı Mart ayında El-Kaide bağlantılı olduğu tespit edilen ve 200 kişinin hayatını kaybettiği Madrid'deki terörist saldırılar AB'nin de terörizmin acı yüzünü daha net görmesini sağlamıştır. Saldırıdan sonra 19 Mart 2004'te olağanüstü toplanan Adalet ve İçişleri Bakanları Konseyi, terörizmle mücadele konusunda daha önce alınan fakat yürürlüğe konulamayan önlemlerin uygulanmaya sokulması ve güçlendirilmesi yönünde karar almış, ayrıca işbirliği mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik vurgu yapmıştır (Özcan ve Yardımcı: 2006; 226). Sözkonusu saldırıların, Brüksel yönetiminin bu döneme kadar olan terörle mücadele politikalarını gözden geçirmesine ve bundan sonraki süreçte nasıl hareket etmesi gerektiği hususunu yeniden düşünmesine neden olmuştur.

Konuya farklı bir bakış açısı getiren Komisyon ise, AB'nin terörle mücadelede yeni yasal düzenlemelere ihtiyacı olmadığını, bunun aksine yeterli ve gerekli düzenlemelerin teklif edildiğini, ancak bu tekliflerin onaylanma süreçlerinin çok yavaş olduğunu vurgulamıştır. Bu yüzden AB'nin terörizmle mücadelede daha etkin ve operasyonel olması fikrini savunmaktadır. Bunun yanında Komisyon, Europol ve Eurojust'ın ulusal istihbarat ve güvenlik birimleri yapısına dahil edilmesi gerektiğini, ayrıca Birlik içerisinde güvenlik birimleri arasında da bilgi alış verişinin sağlıklı bir şekilde

sağlanmasının önemli olduğunu ve bu durumun terörizme karşı mücadelede biraz daha fazla etkinlik kazandıracağını belirtmektedir (European Commission action paper in response to the terrorist attacks on Madrid, 2003).

Komisyon'un Birliğin terörle mücadelede daha operasyonel olması önerisi 25 Mart 2004 tarihinde toplanan AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde ele alınmış ve bu zirvenin sonuç bildirisinde bir terörizmle mücadele deklarasyonu yayınlanmıştır. Deklarasyonda vurgulanan en önemli gelişme 'Terörizm ile Mücadele Koordinatörü'nün atanması olmuştur. Bu koordinatör Konsey Genel Sekreterliği bünyesinde çalışacak ve Konsey'in terörizmle ilgili çalışmalarını koordine edecektir (Özcan ve Yardımcı: 2006; 232-235).

Yine 2004 yılında hazırlanan yeni eylem planına göre, Konsey, alınan tedbirlerin yerine getirilip getirilmediğini yılda iki kez kontrol edecektir. Bu tedbirler şunlardır:

- Terörizmle mücadelede uluslararası konsensüsü ve uluslar arası çabaları artırmak, teröristlerin finansal ve ekonomik kaynaklara ulaşmasını engellemek,
- AB kurumları ve üye devletler içinde teröristleri bulacak, araştırarak, yargı önüne çıkartacak ve terörist saldırıları önleyecek kapasiteyi artırmak,
- Uluslararası ulaşım güvenliğini korumak ve sınır kontrollerinde etkili sistemleri sağlamak,
- AB ve üye devletlerde terörist saldırılar sonrası zararların üstesinden gelebilecek kapasiteyi artırmak,
- Terörizme neden olan faktörler ve terörizmin insan kazanmasına yol açan sebepleri tespit etmek
- AB'nin üçüncü ülkelerle dış ilişkilerinde önceliği anti-terörist niteliklere sahip veya terörizmle mücadelede yardıma muhtaç duyan ülkelere yönlendirmek (Özcan ve Yardımcı: 2006; 234).

2.2. İslam Konferansı Örgütü (İKÖ)

İslam Konferansı Örgütü (Organization of the Islamic Conference) 56 üyeye sahiptir. 1969 yılında Rabat'ta kurulmuştur. Bununla birlikte Örgüt'ün kuruluş şartı ancak 1972

yılında yapılan Üçüncü Dışişleri Bakanları Toplantısı'nda kabul edilmiştir. Kuruluş şartına göre İKÖ'nün amaçları arasında “üye devletler arasında İslami dayanışmanın”, “siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve bilimsel alanlarda işbirliğinin”, “tüm Müslüman halkın onur, bağımsızlık ve ulusal haklarını koruma mücadelesinin” güçlendirilmesi; “kutsal yerlerin korunması” ve “Filistin halkının mücadelesinin desteklenmesi ve haklarını kazanmada onlara yardım edilmesi ve işgal altındaki toprakların özgürleştirilmesi” yönündeki çabaların koordine edilmesi bulunmaktadır (www.oic-oci.org).

Örgütün amacından da anlaşılacağı üzere, İKÖ'nün temel hedeflerinden birisi İsrail tarafında işgal edilmiş toprakların ve Mescid-i Aksa'nın da aralarında bulunduğu kutsal yerlerin korunması örgütün öncelikli hedefleri arasındadır. Nitekim, İKÖ'nün daimi merkezi Kudüs'te olup bu şehir işgal altında oluşu için geçici olarak Cidde şehrinde bulunmaktadır. Örgütün Krallar ve Devlet ve Hükümet Başkanları Konferansı, Dış İşleri Bakanları Konferansı ve Genel Sekreterlik olmak üzere temel organı vardır (Hasgüler ve Uludağ, 2004; 262-266).

İKÖ'nün Ortadoğu'da bulunmasından dolayı terörle mücadelede aldığı önlemleri incelemek daha da önemli hale gelmektedir. İslam Konferansı Örgütü Uluslararası Terörizmle Mücadele Sözleşmesi (Convention of the Organization of the Islamic Conference on Combatting International Terrorism) adında uluslararası bir anlaşmayı kabul etmiş olan Örgüt aynı zamanda terörün kökenleri, İslam ve terör ilişkisi, organize suçlar ve terör alanlarında da görüşlerini yayınlamıştır. Örgüt her fırsatta polisiye tedbirlerin yeterli olmayacağını, asıl yapılması gerekenin “tedavi edici değil önleyici” olması gerektiğini ifade etmektedir (Organized Crime and Terrorism, 2005: 2).

İKÖ, 11 Eylül sonrası İslam ile terörizm arasında ilinti kurulduğundan yakınmakta, topyekun olarak terörü kınamakla birlikte terörün nedenlerini ortadan kaldırılması gerektiği, aksi takdirde terörü önlemede başarılı olunamayacağını ifade etmektedir. Örgütün kınadığı terörler arasında İsrail'e ithafen ‘devlet terörü’ de vardır (Culture and Terrorist Thought, 2005:2-3). İKÖ'nün yayınladığı deklarasyonlar ve aldığı kararlar üye ülkeler üzerinde bağlayıcı olmasa da, üye devletlerin uluslararası düzeyde terörizmle mücadeleye karşı siyasi duruşlarını göstermesi açısından önemlidir. Alınan kararların dayandığı temel birkaç prensip sözkonusudur. Bunlar:

- Terörizmin her çeşidinin kınanması ve bu fenomenle mücadelede her türlü işbirliğine ihtiyaç duyulması. Bu bağlamda alınan kararlar, Uluslararası Terörizmin Önlenmesine Yönelik Önlemleri içeren BM Genel Kurulunda alınan 49/60 sayılı kararla benzerlik göstermektedir.
- Terörizmle mücadeleyle askeri mücadelenin birbirinden ayrılması gerekir. Yani self determinasyonla terörizmin birbirinden ayrılması konusunda özen gösterilmelidir.
- İslam dini barış ve hoşgörü dinidir. Terörizmle ilişkilendirilmesi doğru değildir (Hmoud: 2006; 161-162).

İKÖ Terörle Mücadele Sözleşmesi en geniş terörizm tanımlarından birisini benimsemiştir. Buna göre:

“Terörizm” saik ve kaskına bakılmaksızın halkı terörize etmek veya ona zarar verme tehdidinde bulunmak veya halkın yaşamları, onurları, özgürlükleri, güvenlikleri veya haklarını tehlikeye atmak veya çevreyi, bir kamu hizmetini veya kamu veya özel mülkü zarara maruz bırakma veya onları işgal etme veya onlara el koyma, veya bir ulusal kaynağı veya uluslar arası hizmeti tehlikeye atma ya da bağımsız devletlerin istikrar, ülke bütünlüğü, siyasal birliği veya egemenliklerini tehdit etme amacıyla bir bireysel veya toplu suç planını gerçekleştirmek için işlenen her türlü şiddet eylemi ile bu tür eylem tehdidinde bulunmaktır (Resolution No:59/26-P).

11 Eylül saldırılarını takiben İKÖ, uluslararası terörizmle mücadelede daha aktif bir politika takip etmiştir. 2002 yılında Malezya’da yapılan toplantıda terörizmle mücadelede alınacak önlemler tartışılmış ve bu konu üzerinde çalışmalarını devam ettirmek üzere bakanlardan oluşan bir komitenin düzeni şekilde toplanarak soruna çözüm bulmaya çalışmaları kararlaştırılmıştır. Gerçekleştirilen toplantıda alınan bir diğer önemli karar ise, Örgüt, BMGK’nın aldığı 1373 sayılı kararın uygulanması da dahil olmak üzere diğer devletlerle işbirliği içerisinde hareket edecek olmasıdır (Hmoud: 2006; 163).

Taraf devletler doğrudan veya dolaylı olarak terör eylemlerini organize etmeme, uygulamama, finanse etmeme, desteklememe yükümlülüğüne girerek “önleyici” ve “müdahaleci” olmak üzere iki gruba ayrılan önlemleri iç hukuklarında almayı yüklenmişlerdir (Madde 3). Önleyici önlemler grubunda ülke topraklarının terör suçlarının organize edilmesi, işlenmesi ve planlanması için kullanılmasını engellemek; (Madde 3(A)(1)) komşu ülkeler başta olmak üzere diğer devletlerle işbirliği içinde

olmak; (Madde 3(A)2) meşru amaçlar için kullanılmasının planlanması hali dışında silah, cephane ve patlayıcıların taşınması, kullanılması, ithalat ve ihracatının saptanması için sistemler geliştirmek; (Madde 3(A)(3)) terörist sızmaları önlemek için hava, deniz ve kara sınırlarında önlemler almak; (Madde 3(A)(4)) kişilerin, önemli binaların ve toplu taşıma araçlarının korunması için alınan önlemleri sıkılaştırmak; (Madde 3(A)(5)) diplomatik kişilere bölgesel ve uluslararası örgütlerin ilgili ülkelerde korunması için alınan önlemleri yeniden gözden geçirmek; (Madde 3(A)(6)) ilgili ülkelerin istihbarat birimleri arasındaki işbirliğini geliştirmek; (Madde 3(A)(7)) terörist grupların ve kişilerin çalışmalarını saptama ve izlemek için ve aynı zamanda terörle mücadelede başarıya ulaşmış tedbirleri ortaya koymak amacıyla bir bilgi bankası kurmak (Madde 3(A)(8)) sayılabilir. Terörist Suçları işleyenlerin yakalanması ve yargılanması veya iade edilmesi; (Madde 3(B)(1) adli işlerle uğraşan çalışanların ve tanıkların etkin bir biçimde korunması; (Madde 3(B)(2) terör suçları ile ilgili olarak bilgi kaynaklarının etkin bir biçimde korunmasının sağlanması; (Madde 3(B)(3) terör mağdurlarına gerekli yardımların yapılması; (Madde 3(B)(4) ise mücadeleciler önlemler grubunda yer almaktadır (Kaya, 2005: 64).

Sözleşme ile ilgili olarak getirilebilecek en önemli eleştiri ise insan haklarının korunmasına önem vermemiş olmasıdır. İnsan hakları ile ilgili hiçbir madde bulunmadığı gibi, giriş bölümünde sadece terörizmin insan haklarına tehdit oluşturduğu ifade edilmiş, terörle mücadelenin insan hakları standartlarına uygun olarak yürütülmesi gerektiğine ilişkin hiçbir ifade kullanılmamıştır (Kaya, 2005: 65).

2.3. Kuzey Atlantik İşbirliği Örgütü (NATO)

2.3.1. Soğuk Savaş Döneminde NATO ve Terörizm Sorunu

II. Dünya Savaşı sonrasındaki jeopolitik durum analiz edildiğinde NATO'nun, Batı tarafından tehdit olarak görülen komünizme ve Sovyetler Birliği'nden gelebilecek olan komünist işgale karşı kurulduğu görülür (Klein, 1990: 311-325; Duignan, 2000: 1-19; Kaplan, 2004:1-29). Nitekim o dönem siyasi konjonktür çerçevesindeki güvenlik ve tehdit algılamaları, düşman devletlerin silahlı güçlerinden kaynaklanabileceği düşüncesini doğurmuştur. Bu düşüncenin bir neticesi olarak, sabotaj ya da terörizm gibi kitlesel ölümlere yol açabilecek ya da ülkeye büyük oranda zarar verebilecek tehdit algılamaları o dönem NATO'nun kitlesel tehdit algılamaları içerisinde yer almamıştır.

Bu yüzden, NATO 1949 yılından 1990'lı yıllara kadar terörizm sorununu gündemine taşımamıştır. NATO'nun bu sorunu ele alması tam manasıyla 11 Eylül sonrasında olacaktır (Barber, 2005: 162).

Terörizm meselesi belli bir dönem NATO'nun görev tanımında yer almamasına rağmen, NATO'ya üye ülkeler terörizme karşı uzun süre mücadele etmek zorunda kalmıştır. Türkiye bu ülkelerin başında gelmektedir. Bunun haricinde İngiltere IRA, İspanya ETA, Almanya, İtalya ve Yunanistan'da da genellikle sol hareketler sonucunda meydana gelen kayıplar bu ülkeleri terörizmle mücadele etmek zorunda bırakmışlardır (Barber, 2005: 162-163).

NATO'nun 2001 yılına kadar kendi üyelerini bile tehdit eden terörizme karşı dikkate değer bir tepki verememesi, özellikle komünist rejimler içerisinde NATO'nun terörizmi gizli ordularıyla desteklediği yolundaki görüşleri destekler niteliktedir. Bu bağlamda Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra yapılan bazı araştırmalar göstermektedir ki Batı Avrupa'da Soğuk Savaş sırasında bazı gizli orduların bulunduğu ve bu orduların koordinasyonunun NATO tarafından sağlandığına ilişkin görüşler sıklıkla ifade edilmiştir. Gizli servisler tarafından oluşturuldukları belirtilen bu birliklerin Batı Avrupa'yı Sovyetler Birliği işgaline karşı korumak ve komünist partilerin yasal yollardan yönetimi ele geçirmelerine engel olmak için kuruldukları vurgulanır.

Öte yandan Soğuk Savaş dönemine farklı bir açıdan bakıldığında ise, ABD ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) birbirlerine karşı topyekün bir savaştan kaçınmasının yanı sıra, küçük çaplı bölgesel çatışmalarda kendilerine yakın silahlı grupları destekledikleri görülür. Bu çerçevede birbirleriyle çatışmayı göze alamayan ve karşı tarafın gücünü zayıflatmak isteyen ülkelerden bazıları yer yer terör hareketlerini desteklemişlerdir. Kısaca söylemek gerekirse, Soğuk Savaş döneminde NATO'nun bir örgüt olarak bazı üyelerinin de İttifak'tan bağımsız bir şekilde terörü güç dengesinin bir parçası olarak gördükleri gibi bir izlenim doğmaktadır (Buharalı, 2004: 8-11).

2.2.2. Soğuk Savaş Sonrası NATO ve Terörizm Sorunu

Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından Batı Avrupa devletleri ortak güvenlik ve savunma alanında yeni bir yapılanma içerisine girme ihtiyacı hissetmişlerdir. Varşova Paketi'nin çözülmesi ve Yugoslavya'da patlak veren çatışmalardan sonra Avrupa'ya

yönelik tehdit algılamaları da bu süreci tetiklemiştir. Bu dönemde beliren güç dengesinin bir ihtiyacı olarak NATO bir dizi reform hareketi gerçekleştirmek zorunda kalmıştır (Gordon, 2000: 2-4). Öncelikle, İttifak'ın varlığını devam ettirip ettirmeyeceği sorununa bir çözüm bulunmuştur. 1990 yılında yapılan Londra zirvesinde NATO'nun görevine devam etmesine karar verilmiştir. Bu zirvede alınan kararlar çerçevesinde NATO'nun, uyuşturucuyla, insan kaçakçılığıyla ve istikrarsızlıklarla mücadele etmesine karar verilmiştir (Akalın, 2004: 88).

Ne var ki; NATO 1999 yılına kadar uluslararası terörizmi önemli bir tehdit unsuru olarak algılamamış ve bu konuyla ilgili olarak herhangi bir karar almamıştır. Uluslararası terörizm konusu ilk kez dönemin NATO Genel Sektereti Willy Claes tarafından dile getirilmiştir, ancak sözkonusu terörizm 'İslami terörizm' olmuştur. Claes, İslami terörizmin Batı'ya ve NATO'ya yönelen bir tehdit olduğunu ifade etmiştir (Aydın, 1997). NATO yapılan toplantılarda alınan kararlarla hem yeni dönemin tehditlerini belirlemekte hem de bu tehditler doğrultusunda yeniden yapılanma içerisinde olduğunun sinyallerini vermektedir. Bu bağlamda ciddi ve yeni bir tehdit olarak terörizmden ilk kez Stratejik Konsept belgesinde bahsedilmiştir. Fakat burada terörle mücadele, birincil tehdit unsurlarından biri olarak ifade edilmemiştir. Bunun yanında Belge'de, İttifak'ın, ortak çıkarlara karşı meydana gelebilecek herhangi bir tehdiye karşı yeni görevler üstlenebilmesi ve bu tehditlere karşı savunma kabiliyetlerini geliştirmesi kabul edilmiştir. Ayrıca bu belgede NATO'nun, üye devletler arasında bu ülkelerin çıkarlarını etkileyecek konularda transatlantik bağ kurmasından, Avrupa'da stratejik dengeyi korumaktan ve Avrupa'da demokrasinin gelişmesi ve güvenli bir çevrenin oluşturulmasından ve kurulduğu zamanki temel politikası olan ortak savunmayı gerçekleştirmesinin de bahsedilmektedir (The Alliance's Strategic Concept; 1999, Fact Sheet:Nato's New Strategic Concept, 24.04.1999).

Alınan kararlara rağmen NATO'nun terörizmle mücadelede hiç önlem almadığını, ya da tersten baktığımızda NATO üyelerinin terörizmle mücadelede ortak hareket ettiğini söylemek de pek doğru olmayacaktır. 1990-2001 arası dönemde NATO bir yandan kimlik krizini aşmakla uğraşırken bir yandan da kendisine yeni yollar bulma arayışı içerisinde olmuştur. Terörizmle mücadele öncelikli politika olarak uygulanmamıştır.

Çünkü 11 Eylül saldırılarına kadar, üye devletler de, tehdit algılamasında esas tehlikelerin devletlerden gelebileceğini düşünmektedir (Bennett, 2003:6).

2.3.3. 11 Eylül Saldırılarının Ardından NATO ve Terörizm

NATO'nun terörizme karşı olan mücadelesi ya da diğer bir ifadeyle 11 Eylül öncesi dönemde mücadele etmediği terörizme karşı bakış açısı Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'u hedef alan saldırıların ardından belirgin bir şekilde değişim geçirmiştir. Dünyanın süpergücü olarak bilinen ABD'nin kendi sınırları içerisinde bu denli büyük bir saldırıya maruz kalması terörizmle mücadelenin sadece ülkelerin kendi bir iç meselesi olmaması gerektiğini, en güçlü ülkenin bile kendi sınırları içerisinde saldırıya maruz kalabildiğini dolayısıyla terörizmle mücadelede uluslararası işbirliğinin gerekli olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur (Bennett, 2003:6; Foxell, t.y.: 3-6).

Avrupa Atlantik Ortaklık Konseyi (AAOK) 11 Eylül terörist saldırılarını kınadığını belirtmiş ve olası saldırılara karşı etkili önlemlerin alınmasını istemiştir. AAOK üyesi 46 devlet ABD'ye karşı gerçekleştirilen bu saldırılardan sonra terörizmle mücadele etmek için gerekli tüm çabayı göstereceklerini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda NATO müttefikleri 3 Ekim 2001 tarihinde bir toplantı gerçekleştirmişlerdir. Bu toplantı sonunda şu kararlar kabul edilmiştir:

- İstihbarat paylaşım ve terörizmle mücadelede işbirliği,
- Üye devletlerin terörizmle mücadele kabiliyetlerini geliştirmelerine yardımcı olmak,
- Üye ülkelerin topraklarında güvenliği artırmak için gereken önlemleri almak,
- NATO'nun güvenlik sorumluluğu içerisine giren bölgelerde gereken teçhizatı sağlamak,
- Hava taşımacılığında güvenliği sağlamak
- NATO topraklarında askeri üstlerde üyelerin gereken faydayı sağlamalarına izin vermek (Yaman, 2006: 45-46; Bensahel, 2003:7-9).

Terörle mücadele konusunda NATO'nun takip edeceği politikaların belli olmasından sonra 4 Ekim 2001 tarihinde NATO, mücadelenin ilk adımı olarak ortak savunmayı

öngören Washington Anlaşması'nın 5. maddesini⁸ uygulamaya koymuştur. Amerika'ya karşı gerçekleştirilen bu saldırıların hemen ardından Kartal Yardımı (Eagle Assist) ve Aktif Çaba (Active Endavor)⁹ operasyonları başlatılmıştır (NATO's Contribution to the Fight Against Terrorism, 23.03.2010).

2.3.4. Kasım 2002 Prag Zirvesi ve Haziran 2004 İstanbul Zirvesi Sonrası

NATO'nun Terörizmle Mücadelesi

11 Eylül saldırılarının ardından NATO Soğuk Savaş sonrasında üstlendiği yeni görevlerin etkisiyle, uluslar arası terörizmle mücadelede uluslararası işbirliğini organize edecek milletlerarası bir organizasyon olarak ön plana çıkmaya başlamıştır. Fakat Bosna Hersek ve Kosova müdahaleleri sırasında Müttefikler ile ABD arasında yaşanan sorunlar terörle mücadelede NATO'nun yükleneceği rolün ve bu mücadele konusunda var olan eksikliklerin gündeme gelmesine neden olmuştur.

Sözkonusu Prag Zirvesi 11 Eylül saldırılarının ardından gerçekleştirilen ve NATO'nun dönüşümü açısından bir hayli öneme sahip bir zirve olması açısından önemlidir. Daha önce açıklanan Stratejik Konsept'te örgüt kendisine yeni hedefler belirlemiş olsa da, Prag Zirvesi'nde alınan kararlarla NATO, varlığını devam ettirme konusundaki kararlılığını göstermiştir . Prag Zirvesi'nde ayrıca, NATO'nun sadece savunma temelli bir görev üstlenmek değil, terörizmle mücadele ve barışı koruma gibi konularda da görev alabilecek bir örgüt olma niyeti ortaya konulmuştur (The Prague Summit and NATO's Transformation, 2003:26-27).

Terörizmle mücadelede NATO'nun diğer önemli bir girişimi de 'Terörizme Karşı Ortaklık Eylem Planı'dır. Bu plan sayesinde Barış İçinde Ortaklık ülkeleri ile üye

⁸ NATO'nun 5. Maddesi: Taraflar, Kuzey Amerika'da veya Avrupa'da içlerinden bir veya daha çoğuna yönelecek silahlı bir saldırıların hepsine yönelmiş bir saldırı olarak değerlendirileceği ve eğer böyle bir saldırı olursa BM Yasası'nın 51. Maddesinde tanınan bireysel ya da toplu savunma hakkını kullanarak, Kuzey Atlantik bölgesinde güvenliği sağlamak ve korumak için bireysel olarak ve diğerleri ile birlikte, silahlı kuvvet kullanımı da dahil olmak üzere gerekli görülen eylemleri uygulayarak saldırıya uğrayan taraf ya da taraflara yardımcı olacakları konusunda anlaşmışlardır. Böylesi herhangi bir saldırı ve bunun sonucu olarak alınan bütün önlemler derhal Güvenlik Konseyi'ne bildirilecektir. Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliği sağlamak ve korumak için gerekli önlemleri aldığı zaman, bu önlemlere son verilecektir. Bkz: Kuzey Atlantik Anlaşması, 5.Madde.

⁹ Kartal Yardımı Operasyonu, NATO'nun 5. Maddesi çerçevesinde 5 adet erken uyarı uçağının AWACS (Airbone Warning and Control System Abroad) ABD'de konuşlandırılmasını amaçlayan operasyondur. Aktif Çaba Operasyonu ise, Akdeniz'deki denizcilik faaliyetlerinin kontrol altına alınarak gerçekleştirilmesi düşünülen terörist eylemlerin önceden önlenmesini amaçlayan projedir. Bkz. "Statement by the NATO Secretary General on the Conclusion of Operation Eagle Assist", *NATO Press Release*, 30.04.2002.

devletler arasında güvenlik alanında da işbirliği çabaları kuvvetlendirilecektir. Özellikle terörizm alanında Prag zirvesinde dört olası askeri faaliyet alanı belirlenmiştir. Bunlar anti-terör; sonuç yönetimi; karşı terörizm ve askeri işbirliği alanlarıdır. Bu hususlara ek olarak NATO'nun komuta yapısındaki sorunlar da örgütün meydana gelen sorunlara hızlı ve etkin müdahale etmesinin önünde bir engel olarak gözükmekteydi (Bennett, 2003:7).

NATO'nun Ortak Eylem Planı'nın ardından attığı bir diğer önemli adım ise Terörizmle Mücadelede Askeri Konsept'in oluşturulmasıdır. Askeri Konsept'in amacı, olası terör saldırılarına karşı devlet yetkililerine gereken yardımda bulunulması, AB ve diğer uluslararası kuruluşlara terörizmle mücadele etmelerinde gereken yardımın sağlanması ve NATO'nun bu destekleri verebilmesi için her zaman hazır konumda bulunmasıdır (Nora, 2003:26).

Haziran 2004'te İstanbul'da yapılan zirve ise hem Türkiye açısından hem de NATO açısından bir hayli öneme sahip bir zirvedir. Soğuk Savaş'tan sonra stratejik öneminin bittiği, artık Batı'nın Türkiye'ye eskisi kadar ihtiyacının kalmadığı düşüncelerinin yüksek sesle dillendirildiği bir ortamda NATO zirvesinin İstanbul'da yapılması, NATO'nun değişen dünya şartlarına ve tehditlerine karşı Türkiye'nin hala önemini koruduğunu hatta eskisinden daha çok Türkiye'ye ihtiyacı olduğunu göstermesi açısından da dikkate değer bir gelişmedir. Çünkü Türkiye jeopolitik konumu itibarıyla dünyanın en gerilimli topraklara yakın bir ülkedir (Aybet, 2004,). Son dönemde Ortadoğu bölgesinde cereyan eden olayları da dikkate aldığımızda Türkiye'nin stratejik öneminin eskisi gibi çokönemli olduğunu ve NATO'nun Türkiye'ye ihtiyacı olacağını rahatlıkla söyleyebiliriz.

BÖLÜM 3: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

11 Eylül terörist saldırıları, terörizme yeni bir boyut getirmekle kalmamış, terörizme karşı kuvvet kullanılması konularında da yeni tartışmaların başlamasına neden olmuştur. Kissinger'ın ifadesiyle küreselleşen terörist sistem, eş zamanlı hareket edebilen ve örgütlenebilen parçalardan oluşmaya başlamıştır (Kissinger'dan aktaran Yapıcı, 2006:29). Dolayısıyla teröristlere ve terörizme karşı verilecek cevap da global düzeyde olmalıdır. Bu bağlamda, terörizmle mücadelede 192 devletin üyesi olduğu Birleşmiş Milletler'e önemli görevler düşmektedir. Bu çerçevede Birleşmiş Milletler, kuruluşundan günümüze kadar gerek Genel Kurul, gerekse Güvenlik Konseyi aracılığıyla birçok faaliyet yürütmüştür. BM'nin sözkonusu faaliyetlerini incelemeden önce, uluslararası terörizmle mücadele yöntemlerine kısaca bakmak faydalı olacaktır.

3.1. Terörizmle Mücadele Yöntemleri

Uluslararası hukuk açısından terörizm, insan hakları ile temel hak ve özgürlüklere karşı gerçekleştirilen yasadışı bir eylemdir. Bu nedenle, devletler ve uluslararası örgütler, insan hayatına ve vücut bütünlüğüne olduğu kadar toplumsal açıdan kamu düzenini yıkmayı amaç edinen terörist faaliyetleri engellemek zorunluluğu ile de karşı karşıyadır (Çaşın, 2008: 756-757). Fakat terörizmle mücadelede kullanılacak olan yöntemlerin sınıflandırılmasında, terörizmin tanımında olduğu gibi çeşitli yazar ve akademisyenlerin farklı yaklaşımları sözkonusu olmaktadır (Beşe, 2002: 118).

Bu konuda çalışmalar yapan akademisyenlerden biri olan Mülin, terörizmle mücadeleyi, terörist faaliyetlerin meydana gelmeden önce bu saldırıları önlemek veya durdurmak için proaktif önlemler¹⁰ almak ve terörist eylemler gerçekleştikten sonra bu eylemleri yapan kişilerin yakalanmasına yönelik araştırma ve soruşturma gibi reaktif çalışmaların yapılması olarak ikiye ayırmaktadır (Mulins, 1997: 360). Sederberg ise terörizmle mücadelede uzlaşmacı ve bastırıcı önlemler üzerine vurgu yapmaktadır (Sederberg, 2003: 276-277) . Benzer şekilde Schmid de uzlaşmacı ve kuvvete dayalı bir

¹⁰ 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD, Pre-Emptive War/Önleyici Müdahale politikasını benimsemiş ve 2003 yılında gerçekleştirdiği Irak müdahalesinde bu politikayı da dayanak noktalarından biri olarak görmüştür. Önleyici Müdahale, olası tehditlere karşı o tehdidin gerçekleşmesini beklemeden müdahalede bulunarak sözkonusu tehdidi ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Bkz: "The National Security Strategy of the United States of America", September 2002, Washington.

mücadele yöntemi üzerinde durarak, gerektiği durumlarda teröristlerle görüşerek, gerektiğinde onların isteklerine göre ödünler vererek onların şikayetlerine göre bazı reformlar yapmak gerektiğini vurgulamaktadır (Schimid'den Aktaran Crelinsten, 1993: 309-310).

Erickson ise, terörizmi destekleyenlere karşı askeri güç kullanımını ele alan kitabında belirttiği üzere, uluslararası terörizmle mücadelede hem hukuk kurallarını uygulama hem de silahlı çatışma yaklaşımını savunmaktadır. Erickson'a göre hukuk kurallarının uygulanması, devlet destekli olmayan terörizm çeşitlerine uygulanabileceken, silahlı çatışma yaklaşımının devlet destekli olan terörizm faaliyetlerine karşı uygulanabileceğini söylemektedir (Erickson, 1989: 53).

Uluslararası düzeyde mücadele, devletlerarası işbirliği ile uluslararası alanda yapılan siyasi, ekonomik, diplomatik ve askeri mücadele şeklinde yürütülmelidir. Siyasi-diplomatik mücadele, uluslararası hukuksal araçlar geliştirmeyi hedeflerken; ekonomik yaklaşım, terörizmin desteklenmesine ve faaliyetleri için kaynak bulmasına yani terörün finanse edilmesine karşı mücadele etmeyi, terörizme bu şekilde destek verenlere (kurum/kuruluş/devlet) karşı yaptırımların uygulanmasını kapsamaktadır. Askeri seçenekte ise, önleyici, misilleme ya da askeri müdahale gibi kuvvete dayalı yöntemler sözkonusu olmaktadır.

3.2. BM'nin Terörizmle Mücadelesi: "11 Eylül" Öncesi Dönem

Uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden en önemli konulardan biri olan terörizmin, önlenmesini ve uluslararası barış ve istikrarın korunmasını temel amacı olarak belirlemiş olan BM'nin, terörizmle mücadele konusundaki çalışmaları II. Dünya Savaşı sonrası dönemde, özellikle 1990'lı yılların sonlarına kadar sınırlı kalmıştır. 1945 öncesi dönem ile 1945 sonrası dönemdeki tehditler farklılık içerse de, Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından dünya gündemini çok fazla meşgul eden çok önemli bir tehdit daha ortaya çıkmıştır: Terörizm (Yapıcı (Kissinger'dan Aktaran), 2006: 29-30).

Bu tehdide karşı gerek BM, gerekse NATO gibi uluslararası örgütlerin, uluslararası barış ve istikrarın sağlanmasına yönelik yaptıkları çalışmalarla terörizm olgusu, uluslararası hukuk çerçevesinde ele alınmaya başlanmıştır (Forman ve Grene, 2004: 295-298). BM, terörizmi insanlığa karşı tehdit olarak algılamış ve çeşitli kararlar,

raporlar ve çözümlenmeler vasıtasıyla uluslararası terörizmi önlemeye çalışmıştır. Fakat birçok alanda olduğu gibi BM, bu alanda da pek başarılı bir grafik sergileyememiştir. En sade ifadeyle -bu ifade birçok akademisyen tarafından da terörizmle mücadelede en zor aşamalardan birisi olarak ifade edilmektedir- BM, terörizm konusunda evrensel bir tanıma dahi varamamıştır.

Tanım sorununun günümüzde de devam etmesine karşılık Örgüt, özellikle 11 Eylül saldırılarının ardından terörle mücadele konusunda daha aktif bir çaba içerisinde olmuştur. Bu konuda hem BM Genel Kurulu, hem de Güvenlik Konseyi aldığı kararlarla terörle mücadele konusunda önemli adımlar atmıştır.

1945 yılında kurulan BM'nin kurucu antlaşmasında özellikle devlet destekli uluslararası terörizm açısından değerlendirilebilecek bazı hükümler vardır. Antlaşmanın 1. maddesinin 1. kısmına göre BM'nin amaçları şu şekilde belirtilmektedir:

“Uluslararası barış ve güvenliği korumak ve bu amaçla: barışın uğrayacağı tehditleri önlemek ve bunları boşa çıkarmak, saldırı ya da barışın başka yollarla bozulması eylemlerini bastırmak üzere etkin ortak önlemler almak; ve barışın bozulmasına yol açabilecek nitelikteki uluslararası uyuşmazlık veya durumların düzeltilmesini ya da çözümlenmesini barışçı yollarla, adalet ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun olarak gerçekleştirmek” (Pazarıcı, 2004: 190).

BM Antlaşması'nın 2. Maddesi 4. Kısmına göre de: “Tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığa karşı, gerek Birleşmiş Milletler'in amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidine ya da kuvvet kullanılmasına başvurmadan kaçınmaları” öngörülmüştür (Birleşmiş Milletler Antlaşması ve Uluslararası Adalet Divanı Statüsü, 2010).

BM Antlaşması ve diğer uluslararası belgelerde uyuşmazlıkların çözümü için öncelikli olarak barışçı yollara başvurulması gerekliliği ifade edilmektedir. BM Şartı'nın 2. Maddesi 3. Kısmında “teşkilatın üyeleri, uluslararası mahiyetteki anlaşmazlıkları, uluslararası barış ve güvenliği tehdit ve adaleti tehlikeye koymayacak şekilde barış yolları ile çözerler” denilmektedir (BM Şartı 2. Madde).

Antlaşmanın 33. maddesinde ise:

“Uzaması uluslararası barış ve güvenliğin muhafazasını tehdit edebilecek mahiyette bir uyuşmazlıkta taraf olanlar, bu uyuşmazlıkların çözümlenmesini her şeyden önce görüşme, soruşturma, ara bulma, uzlaşma, tahkim yargı yollarıyla veya bölge teşkil antlaşmalarına başvurarak veya kendi seçecekleri başka barış yollarıyla aramalıdır” hükmü yer almaktadır (BM Şartı 33. Madde).

33. maddede belirtilen düzenleme 1970 tarihli Dostça İlişkiler Bildirisi'nde de tekrar edilmektedir. Sözkonusu maddede belirtilenler dikkate alındığında devletler taraf oldukları uyuşmazlıkları öncelikle aralarında çözmeye çalışacaklar, eğer bunda başarılı olamazlarsa Güvenlik Konseyi'ne başvuracaklardır. Daha açıkça ifade etmek gerekirse, 'barışçı yollar' takip edeceklerdir (Topal, 2005: 62). Ancak uygulamada devletler terörle mücadelede barışçı yollardan ziyade kuvvet kullanımına yönelmektedirler. Çünkü devletler, barışçıl yolların, yani uluslararası hukuk çerçevesindeki hareketlerin terörizmle mücadelede etkisiz olduğunu düşünmektedirler. Bu yüzden devletler askeri seçeneği ön plana çıkarmaktadırlar (Taşdemir, 2005: 66-68).

3.2.1. BM Genel Kurulu'nun Terörizmle Mücadeledeki Yeri

1990'lı yıllara kadar çatışmalar ya da daha spesifik olaylar, özel olarak terörizm çatısı altında değil, uluslararası sorunların bir parçası olarak Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından ele alınmıştır. Kurul ortak politikalar geliştirerek devletler arasında işbirliğini artırmak için çaba sarfetmiştir (Boulden ve Weiss, 2004: 10-11). 1972 yılında BM Genel Sekreteri Kurt Waldheim "Uluslararası Terörizmin Önlenmesi İçin Önlemler" başlıklı bir çalışmanın Genel Kurul tarafından gündeme alınmasını önermiştir. Waldheim'in önerisi üzerinde yapılan görüşmelerde, terörizmin tanımı konusunda birçok devletin sorun yaşamasından dolayı ayrılıklar ve anlaşmazlıklar meydana gelmiştir. Bunun neticesinde Genel Kurul, konuyu uzun bir başlık¹¹ altında gündeme almış ve alınan karar çerçevesinde 35 üyeli bir Uluslararası Terörizm Özel Komitesi kurulmuştur (Kaya, 2005: 90-91). Genel Kurul, ortak bir terör tanımına varamasa da terörün her türlüşünü kınamayı başarmıştır. Bu adım ancak 1985 yılındaki Achille Lauro gemi baskını¹² sonrasında atılabilmiştir.

¹¹ Başlık şöyledir: "Measures to prevent international terrorism which endangers or takes innocent human lives or jeopardizes fundamental freedoms, and study of underlying causes of those forms of terrorism and acts of violence which lie in misery frustration, grievance and despair and which cause some people to sacrifice human lives, including their own, in attempt to effect radical changes". Bkz: M. Flory, "International Law: An Instrument to Combat Terrorism", (Der.) R. Higgins ve M. Flory, *Terrorism and International Law*, Londra: Routledge, 1997, s. 32.

¹² Achille Lauro isimli İtalyan gemisi, 7 Kasım 1985 tarihinde Filistinli korsanlar tarafından kaçırılmıştır. Dönemin Mısır Dışişleri Bakanı İsmet Abdülmecit, yaptığı açıklamada, 7 Ekim günü İtalyan yolcu gemisi Achille Lauro'yu İskenderiye Limanından ayrıldıktan kısa süre sonra ele geçiren 4 Filistinli korsanın, Port Said'de, koşulsuz teslim olduklarını, Mısır'dan açıklanmayan bir yere gideceklerini bildirerek, Gemide, ölen ya da yaralanan bulunmadığını söylemiştir. Teslim olan gerillaları, Kahire'den Tunus'a götüren Mısır uçağı ise ABD jetleri tarafından Sicilya'daki bir NATO üssüne indirilmiştir. 13 Ekim 1985 tarihinde İtalyan Hükümeti'nin, Sicilya'da tutulmakta olan Mısır uçağını serbest bırakmasının ardından Mısır'ın da, Port Said Limanı'nda bekletilen Achille Lauro adlı İtalyan gemisine ayrılma izni vermiştir.

Genel Kurul'un terörle mücadele konusundaki çabalarının 1994 yılında alınan 49/60 sayılı Genel Kurul Kararı'na ekli Deklarasyon ile başladığı ifade edilebilir (Resolution 49/60). Bu Deklarasyon ile BM üyelerine, konunun tüm yönlerini içeren kapsamlı bir hukuki çerçeve oluşturmak amacı ile terörizmin önlenmesi ve ortaya çıkmasının engellenmesine yönelik uluslararası hukuk hükümlerinin acilen gözden geçirilmesi çağrısı yapılmıştır. Buna göre devletler, konunun tüm detaylarını içeren kapsamlı bir yasal çerçevenin oluşturulması amacıyla, terörizmin bütün biçim ve görünümüyle önlenmesi, bastırılması ve ortadan kaldırılmasına dair mevcut uluslararası yasal düzenlemelerin kapsamlı ve acil olarak gözden geçirmeye davet edilmiştir (Kaya, 2005: 91, A/RES/40/61, 1985).

Bu dönemde alınan BM kararlarının tümünde ortak bir özellik olarak terörün uluslararası barış ve güvenliğe tehdit oluşturduğu ve kim tarafından işlenirse işlensin kınandığı gibi ifadeler yer almaktadır. Örneğin 49/60 sayılı karar:

“BM'ye üye devletlerin, diğerleri yanında, devletler ve halklar arasındaki dostça ilişkileri tehlikeye düşüren ve devletlerin toprak bütünlüğü ve güvenliğini tehdit edenler de dahil olmak üzere, kim tarafından ve nerede işlenirse işlensin, tüm terörist eylem, yöntem ve uygulamaları suç ve mazur görülemez olarak sarih bir şekilde kınadıklarını ciddi olarak yeniden teyit ettiklerini” belirtmektedir (www.masak.gov.tr) .

3.2.2. Güvenlik Konseyi'nin Terörizmle Mücadeledeki Yeri

3.2.2.1. Güvenlik Konseyi'nin Yapısı

BM'nin ana organlarından biri olan Güvenlik Konseyi'nin teşkilat yapısı, görev ve yetkileri Antlaşma'nın 23. Maddesi ile 32. Maddesi arasında düzenlenmiştir. Güvenlik Konseyi önceleri 11 üyeden oluşurken 17 Aralık 1963 tarihinde BM Antlaşmasının 23. Maddesinde yapılan değişiklik ile üye sayısı 15'e çıkmıştır (Gruenberg, 2008: 475-4478).

Güvenlik Konseyi üyeleri iki gruba ayrılmaktadır. Bunlar daimi üyeler ve geçici üyelerdir. Daimi üyeler ABD, Çin, İngiltere, Fransa ve Rusya'dır. Geçici üyeler ise coğrafi dağılım göz önüne alınarak 2 yıl için genel kurul tarafından seçilirler. Bu üyeler art arda iki yıl Güvenlik Konseyi'nde bulunamazlar.

Antlaşmanın 27. Maddesine göre Güvenlik Konseyi, kararlarını 9/15 oy çokluğuyla alır. Konseyin daimi temsilcileri olan 5 ülkenin esasa ilişkin konularda alınacak olan her kararı veto etme yetkisi vardır. Eğer daimi üyeler veto yetkisini kullanırlarsa Güvenlik Konseyi herhangi bir karar alamaz (Kelsen, 2000: 219-293). Veto yetkilerini kullanmamaları durumunda 9 olumlu oyun olması Konsey’de kararın alınması için yeterlidir. Veto yetkisinin geçerli olması için daimi üyelerin toplantıya katılmaları ve red oyu kullanmaları gerekmektedir. Daimi üyelerin oylamaya katılmamaları ya da çekimser kalmaları veto hakkı kapsamında değerlendirilmemektedir.¹³ Usule ilişkin konularda ise veto yetkisi geçerli olmamakta, sadece 9 olumlu oyun kullanılması kararın alınması için yeterli olmaktadır. Ancak görüşülecek konunun usulden mi esastan mı görüşüleceği konusu da konseye aittir ve bu durum belirlenirken daimi üyelerin veto hakkı işlemektedir. Dolayısıyla daimi üyelere ikili veto hakkı tanındığı söylenebilir (Hume, 2004: 607-617).

3.2.2.2. Güvenlik Konseyi’nin Uluslararası Barış ve Güvenliği Korumak İçin

Zorlayıcı Tedbirler Alma Yetkisi

Uluslararası uyuşmazlıkların zorlayıcı önlemlerle çözülmesi BM Antlaşması’nın 7. Bölümünde 39. ve 51. maddeler arasında düzenlenmiştir. Antlaşmanın 7. Bölümü, ‘Barışın Tehdidi, Bozulması ve Saldırı Halinde Yapılacak Hareket’ başlığını taşımaktadır. Bu çerçevede Güvenlik Konseyi, barışın tehdit edildiğine veya bir saldırı ile karşılaşıldığına karar verecek olursa Antlaşmanın 7. Bölümünde kendisine tanınan geniş yetkileri kullanabilecektir. Antlaşmanın 39. Maddesinde, Güvenlik Konseyi tarafından barışın tehdit edildiğinin, bozulduğunun veya saldırı fiilinin vuku bulunduğu tespiti durumunda Güvenlik Konseyi’nin uluslararası barış ve güvenliği koruması ve yeniden tesisi için tavsiyelerde bulunacağı ya da 40 ve 42. Maddeler

¹³ Güvenlik Konseyi’nde, sürekli üyelerden birinin olumsuz oy kullanması nedeniyle karşılaşılabilecek tıkanıklıkları aşmak amacıyla ABD, 3 Kasım 1950’de “*Barış İçin Birlik*” kararını ortaya atarak kabul edilmesini sağlamıştır. Bu karara göre Güvenlik Konseyi’nin sürekli üyeleri arasında görüş birliği olmaması durumunda uluslararası barışın ve güvenliğin tehlikeye girdiği durumlarda kuvvet kullanımını da içermek üzere Genel Kurula ‘*tavsiye kararı*’ alabilme yetkisi tanınmıştır. Bu karardan sonra Genel Kurul 1 Şubat 1951 tarih ve 498 sayılı kararıyla Çin Halk Cumhuriyetinin Kuzey Kore’yi destekleyerek Güney Kore’ye karşı silahlı saldırıda bulunduğu, saptamasını yapmış ve sürekli veto nedeniyle Güvenlik Konseyinin görevini yapamamasını gerekçe göstererek, “*Barış İçin Birlik*” kararı çerçevesinde saldırının bertaraf edilmesi amacıyla üye devletlere askeri güçlerini BM komutasına vermeleri çağrısında bulunmuştur. Onu izleyen 18 Mayıs 1951 tarih ve 500 sayılı karar ile de Genel Kurul ambargo uygulanması tavsiyesinde bulunmuştur. Bkz; Enver Bozkurt, *Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı*, Ankara: Nobel Yayıncılık, 2003, s.50-51.

gereğince hangi tedbirlerin alınacağını kararlaştıracağı belirtilmiştir. Bu maddenin düzenleniş biçiminden de anlaşılacağı üzere barışın tehdidi, bozulması veya saldırı fiilinin vuku bulması hallerinde Güvenlik Konseyi'nin ilk önce böyle bir durumun varlığını tespit etmesi gerekmektedir (Da Wet, 2004: 17-25).

Antlaşmanın 7. Bölümü, zorlayıcı önlemler konusunda aşamalı bir düzenleme öngörmekte olup yukarıda da açıklandığı gibi öncelikle 39. Madde gereğince bu yönde bir çeşit tespit yapıldıktan sonra Antlaşmanın 40. Maddesinde Güvenlik Konseyi, durumun ağırlaşmasını önlemek üzere 39. Maddede belirtilen önlemleri almadan veya alınacak tedbirleri kararlaştırmadan önce ilgili tarafları gerekli gördüğü geçici önlemlere uymaya çağırabilecektir. Antlaşmada, bunların neler olabileceği belirtilmediğinden sözkonusu önlemlerin neler olabileceği konusunun takdirinin Güvenlik Konseyi'nin inisiyatifine bırakıldığı anlaşılmaktadır. Uygulamada silahlı çatışmaların durdurulması, işgal edilen topraklardan kuvvetlerin çekilmesi, gözlemci gönderilmesi gibi tedbirler Güvenlik Konseyi'nin bu konuda alabileceği önlemlere örnek olarak gösterilmektedir. Ancak geçici tedbirlere başvurulmasını gerektirmeyecek ağırlıktaki bir durumda sadece 6. Bölümde düzenlenen barışçı çözüm yollarının işletilebileceği unutulmamalıdır (Hilaire, 2005: 253-260).

Barışçı çözüm yollarının yeterli olmayacağını düşünülmesi durumunda Antlaşmanın 43. Maddesinin uygulanması gündeme gelecektir. Bu maddede Güvenlik Konseyi'nin, kararlarını yürütmek için silahlı kuvvet kullanılmasını gerektirmeyen ne gibi tedbirler alınması gerektiğinin tespit edileceği ve BM üyelerini bu tedbirlere uymaya davet edileceği belirtilmiştir. Antlaşmanın 40. Maddesinden farklı olarak 41. Maddede bu yönde alınabilecek tedbirlerin neleri kapsayacağı sayılmıştır. Buna göre söz konusu tedbirlere ekonomik ilişkilerin, demiryolu, deniz, hava, posta, telgraf, radyo ve diğer ulaştırma vasıtalarının tamamen ya da kısmen kesilmesi ile siyasi ilişkilerin kesilmesi dahil olabilecektir (Çaşın, 2008: 807-809, Hilaire, 2005: 253-297).

Antlaşmanın 41. Maddesinde belirtilen tedbirlerin yeterli olmaması veya başarısızlıkla sonuçlanması durumunda Güvenlik Konseyi, Antlaşmanın 42. Maddesine göre uluslararası barış ve güvenliği korumak veya yeniden tesis etmek için yeterli olacak derecede hava, deniz ve kara kuvvetleri birliklerinin kullanılmasını gerektirecek önlemler alabilecektir. Bu kapsamda yapılacak girişimlere gösteriler, abluka tedbirleri,

ve BM üyelerinin hava, deniz ve kara kuvvetleri tarafından yapılacak başka hareketler da dahildir. Burada önemli olan nokta ise Güvenlik Konseyi'nin Antlaşmanın 42. Maddesi gereğince yetkili olduğu bu tür askeri eylemlere ancak tüm barışçı yolların sonuçsuz kalması durumunda başvurabileceği hususudur (BM Şartı, 42. Madde). Güvenlik Konseyi'nin, Antlaşmanın 42. Maddesi uyarınca gerekli durumlarda ve son çare olarak askeri kuvvet kullanılması yönünde alacağı kararların uygulanmasını mümkün kılmak maksadıyla Antlaşmanın 43. Maddesine göre üye ülkeler yalnızca belirli durumlarla sınırlı olacak biçimde değil, sürekli olarak, 42. Maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere, Güvenlik Konseyi'ne gereken silahlı kuvvetleri vermeyi taahhüt ederler (BM Şartı 43. Madde). Antlaşmanın bu maddesinde belirtilen amaç kapsamında Güvenlik Konseyi ve üyeler arasında emre verilecek kuvvetler ile ilgili olarak özel antlaşma yapılması, kuvvetlerin sayısı, yerleri, hazırlık durumları, sağlanacak yardım ve kolaylıkların niteliğinin yapılacak bu anlaşmalarla kararlaştırılması öngörülmektedir. BM Antlaşmasınının 7. Bölümünde yer alan barışın tehdidi, bozulması ve saldırı fiili halinde yapılacak hareketler çerçevesindeki zorlayıcı önlemler esasen yukarıda belirtilen 39. ve 43. Maddeler arasındaki düzenlemelerden ibarettir (Gruenberg, 2008: 475-490).

3.3. BM'nin Terörizmle Mücadelesi: “11 Eylül” Sonrası Dönem

11 Eylül 2001 saldırılarının ardından ABD Başkanı George Bush tarafından uluslararası terörizme karşı savaş ilan edilmiştir. Bush yönetimi, terör örgütlerini ve destekçilerini toplu bir güç olarak telakki etmiş, bunlara karşı ancak toplu bir güç ile karşılık verilebileceği anlayışını savunmuştur. Terörizme karşı ‘savaş’acağı belirten ABD, öncelikli olarak BM’yi de arkasına alarak hareket etmek istemiştir. 11 Eylül saldırılarının hemen ertesi günü 12 Eylül 2001 tarihinde gerçekleştirilen toplantıda alınan 1368 sayılı karar ile 28 Eylül 2001 tarihinde alınan 1373 sayılı kararlarda, ABD'nin meşru müdafaa hakkına vurgu yapılarak bir manada ABD'nin silahla karşılık vermesi onaylanmıştır. Fakat burada dikkat edilmesi gerek nokta, bu kararlarda herhangi bir şekilde herhangi bir devlete güç kullanma yetkisi verilmemiştir.

11 Eylül, “terörizm” olgusu ve tehdidi üzerinde ortaya çıkardığı etki kadar, terörizmle mücadele konusunda da önemli bir sinerjinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Örneğin Birleşmiş Milletler, 11 Eylül saldırılarından itibaren, terörizm konusunda çok yoğun

çalışmalar içerisine girmiştir. Güvenlik Konseyi'nde, terörizmle mücadele konusunda kapsamlı yaptırım kararları alınmış, ülkelerin bu kararlara uyup uymadıklarını denetlemek ve terörizmle mücadele konusunda başka nelerin yapılabileceği konusunda uygun çözümler bulması için çeşitli Komiteler kurmuştur (1267 Komitesi, TMK, TMİD vb.). Bununla birlikte Güvenlik Konseyi tarafından oluşturulan komiteler birçok açıdan da eleştirilmiştir. Aynı ya da benzer alanlarda faaliyet gösteren, aynı üyelere sahip birden fazla komitenin olması, bunlar arasında ciddi eşgüdüm sorunlarının olması ve devletlerin bunların her birine karşı benzer yükümlülükler içerisine girmesi getirilen önemli eleştirilerden bazılarıdır (Bal, 2008).

Buna karşılık mücadelenin temeli, salt güvenlik boyutu olan 'teröristle savaş' ile sınırlı kalmıştır. Terörle mücadele konusunda meşruiyet anlayışının zaafa uğraması ve uluslararası kamuoyunun desteğini alma ihtiyacı hissedilmemesi de diğer bir sorun olmuştur. Özellikle ABD'nin Irak'ı işgali sırasında müttefikleri ile arası açılmıştır. BM onayını almadan Irak'a saldıran ABD ve müttefikleri, terörizmle mücadelede uluslararası kamuoyunun desteğinin temelini teşkil eden meşruiyeti, iyice ortadan kaldırmış ve ABD'ye karşı ciddi eleştirilerin yapılmasına neden olmuşlardır. 11 Eylül saldırılarının hemen akabinde ABD lehinde olan dünya toplumlarının sempatisi ve desteği her geçen gün azalmıştır.

ABD'nin, Bush yönetiminin ikinci döneminin son bölümünde ise zorunlu güce dayanan ve "ya bizimlesiniz ya da onlarla" kolaycılığında sıyrıldığı, yumuşak güç kullanımını önceleyen ve seçtiği saygın uluslararası aktörlerle yeni bir anlayışla terör bataklığını kurutmaya niyetlendiği yönündeki görüşler olsa da, (Cinoğlu ve Özeren, 2009: 285-314) ABD'nin kendi çıkarlarını gözeterek hareket etmesi ve terörizme karşı mücadeleyi, meşru müdafaa hakkından çıkararak ulusal çıkarları gerçekleştirmek için bir araç olarak kullanmaya başlaması, BM'nin de terörizmle mücadelede atmaya çalıştığı adımların etkili olarak hayata geçmesini engellemiştir. Çünkü, devletler BM kararlarını uygulamakta isteksiz davranmaya başlamışlardır. Örneğin, TMK'ye sunulan raporların sayısında önemli derecede düşüş yaşanmıştır. 2004 yılında 1. ve 2. raporlarını sunan ülke sayısı 194 iken 3. raporunu sunanların sayısı 117'ye, 4. raporlarını sunan ülke sayısı ise 49'a düşmüştür (S/2004/820).

3.4. Güvenlik Konseyi Kararlarında Terörizm

3.3.1. “2001” Öncesi Dönem Güvenlik Konseyi Kararlarında Terörizm

11 Eylül öncesi dönemde Güvenlik Konseyi kararlarına baktığımızda direkt olarak terörizmi konu alan kararların sayısının oldukça az olduğunu görürüz. Gerek terörizmin 11 Eylül öncesi dönemde -özellikle 1994 yılına kadar- daha çok Genel Kurul tarafından ele alınması, gerekse Konsey’in daha çok ülke odaklı kararlar almasından dolayı, Güvenlik Konseyi’nde terörü direkt olarak konu alan kararların sayısının fazla olmadığı görülür. Konsey, terör konusunu genellikle ülke odaklı aldığı kararlar içerisinde ele aldığından ötürü terörizmle ilgili hususlar bu kararlar çerçevesinde irdelenmiştir. Bu ülkelere verilebilecek en güzel örnekler ise 1988 yılında Lockerbie’de Pan Am ve 1989 yılında Nijer’de Fransız “Union des Transports Aersns” (UTA) yolcu uçağının düşürülmesine karışan Cezayir ile Sovyetler Birliği’nin işgalinin sona ermesinden sonra bir türlü iç istikrarını sağlayamayan ve kendi içerisindeki silahlı grupların çatışmalarına sahne olan Afganistan’dır.

3.3.1.1. Lockerbie Olayı: Uluslararası İşbirliğine Başarılı Bir Örnek

BM’nin terörizm sözleşmeleri, diplomatik ve ekonomik yaptırımları göz önüne alındığında, Lockerbie Olayı BM’nin, terörizmle mücadelede barışçı yollara başvurarak ve uluslararası işbirliğini hayata geçirerek başarılı olduğu bir örnek olaydır. 21 Aralık 1988 tarihinde Londra ile New York arasında sefer yapan “Pan America” Havayollarına ait 103 sayılı yolcu uçağı İskoçya’nın Lockerbie kasabası üzerinde infilak etmiş ve bu kazada 270 kişi hayatını kaybetmiştir (Schweitzer, 2001). Yapılan incelemelerin ardından Libya’nın, patlamadan kısa bir süre önce Çekoslovakya’dan 700 ton Semtex-H adlı bomba yapımında kullanılan patlayıcı madde ithal ettiği ve bu patlayıcıların Pan Am uçağının patlatılmasında kullanıldığı ortaya çıkmıştır (Hürriyet, 2007). Bu kazadan bir yıl sonra, Fransız UTA Havayollarına ait 772 sayılı yolcu uçağı da Nijer’in kuzeyinde Sahra Çölü üzerinde düşürülmüştür. 171 yolcunun hayatını kaybettiği kazanın Libya tarafından gerçekleştirildiği belirtilerek BM nezdinde başta ABD ve Fransa olmak üzere batılı devletler tarafından gerekli girişimlerde bulunulmuştur (Schwartz, 2007: 553-580, Plachta, 1998: 93-107).

Yaklaşık üç yıllık bir araştırmadan sonra ABD ve İngiltere, Libya istihbarat ajanlarından Ali Megrahi ile Khalifa Fhimah’ı, “Pan Am 103” olayından sorumlu

tutmuşlar ve Libya hükümetinden bu kişileri iade etmesini istemişlerdir. Libya ise bu iki ismi iade etmeyi reddetmiş, bunun aksine 23 Eylül 1971 tarihli Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Hukuk Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye taraf olduğunu, bu çerçevede sözleşmenin 7. Maddesine göre olaya karışanları ya yargıla ya da iade et prensibine uygun olarak yargılama yapma konusunda özgür olduklarını belirtmiştir (Vera Gowlland, 1994: 645). Buna karşılık Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, 21 Ocak 1992 tarihinde yaptığı toplantıda ABD, Fransa ve İngiltere tarafından gündeme getirilen, Libya Arap Cumhuriyeti'nin "Pan Am 103" ve "UTA 722" yolcu uçaklarının düşürülmesinden sorumlu olması hususunu görüşmüştür. Toplantı sonunda alınan 731 sayılı kararda Konsey:

"Uluslararası hukuka ve BM Şartı'na uygun olarak her ülkenin hakkı olan sivil havacılığa karşı yapılan yasadışı aktiviteleri, uluslararası barış ve güvenliği korumak ve barışı tesis etmek için ciddi olarak dikkate aldığını belirterek,

Bütün ülkeleri sivil havacılığa karşı yapılan illegal müdahaleleri engellemek için yasal tedbirleri almaya çağırdığı 1970 yılındaki 286 nolu kararı anımsayarak,

"UTA 722" ve "Pan Am 103" e karşı yapılan ve sivillerin hayatlarını kaybetmesine neden olan saldırıyı kınadığını,

"UTA 722" ve "Pan Am 103" saldırılarında Libya Hükümeti'nin yeteri derecede sorumlu davranmadığını belirterek sorunun çözülmesi için daha etkili hareket etmesi gerektiğini,

Libya Hükümeti'nin uluslararası terörizmin önlenmesi için kendisinden beklenen adımları ivedilikle atması gerektiğini ve BM Genel Sekreteri tarafından Libya Hükümeti'nin BM ile işbirliği yapması çağrısına uyması gerektiğini" belirtmiştir (Resolution 731; 1992).

Ocak 1992'de alınan bu kararın ardından Libya Hükümeti'nin gerekli adımları atmadığı, uluslararası terörizmin önlenmesi için yeterli çabayı sarfetmediği, "Pan Am 103" ve "UTA 722" olaylarının aydınlığa kavuşturulması için BM tarafından istenen kolaylığı sağlamadığı gerekçesiyle Mart 1992'de Konsey tekrar toplanmış ve Libya'ya karşı uçuş yasağı, silah ve mühimmat satışı, diplomatik temsilciliklerini azaltma, çeşitli teşkilatlara üyeliği kabul edilmeme gibi siyasi ve ekonomik yaptırımlar içeren daha sert kararların alındığı bir toplantı gerçekleştirmiştir (Yoram, 2001). 31 Mart 1992 tarihinde gerçekleştirilen bu toplantı sonunda Konsey aldığı 748 sayılı kararda:

"Libya Hükümeti'nin halen 731 (1992) sayılı kararda belirtilen hususlarda etkili adımları atmadığı önemle vurgulanarak,

BM Antlaşmasının 2. Maddesinin 4. Paragrafına uygun şekilde tüm üyelerin, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasi bağımsızlığa karşı tehdit oluşturacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma, terörist faaliyetleri destekleme ya da terörist faaliyetlerde bulunma gibi faaliyetlerden kaçınmaları gerektiği tasdik edilerek,

BM Şartının 50. Maddesi uyarınca devletleri Konsey'in alacağı önleyici tedbirlere uymaya çağırarak,

1. Libya Hükümeti'nin, ABD, Fransa ve İngiltere tarafından getirilen ve 731 sayılı kararda belirtilen suçlamalara karşı daha fazla kayıtsız kalmaması gerektiği,
2. Libya hükümetinin kendisini, terörist gruplara destek ve terörist faaliyetlere izin vermekten kesinlikle sakınması gerektiği ve acilen terörizme karşı somut adımlar attığını göstermesi gerektiği,
3. Bütün devletlerin Güvenlik Konseyi Komitesi'nin izin verdiği acil insani yardım uçuşları hariç Libya'dan kalkıp kendi ülkelerine gelen uçaklara ya da kendi ülkelerinden kalkıp varış yeri Libya toprakları olan uçak seferlerine izin vermemesi gerektiği,
4. Tüm devletlerin, Libya havayollarına teknik destek sağlamaması, herhangi bir uçak parçası veya teknolojisi satmaması gerektiği,
5. Tüm devletlerin, Libya'ya hiçbir silah veya askeri teçhizat, mühimmat satmaması gerektiği ve Libya'ya verdikleri her türlü üretim ve geliştirme desteklerine son vermeleri, hiçbir devletin resmi görevlilerinin veya ajanlarının Libya hükümetine askeri konularda yardım etmemeleri gerektiği,
6. BM üyesi olmayan diğer bütün devletler ve diğer uluslararası örgütler de Libya'ya karşı alınan bu kararlara uymaya davet edilmiştir (Resolution 748; 1992).

İlk önce ABD'nin tek taraflı olarak uyguladığı ambargolara ilaveten 731 ve 748 sayılı kararlarla Güvenlik Konseyi'nin de ek yaptırımlar getirmesi, Libya'nın geri adım atması beklentilerini doğurmuştu. Ancak Libya Hükümeti ısrarla faaliyetlerine devam edeceğini göstermişti. Bunun sonucunda Clinton yönetimi, BM'yi, Libya'ya karşı uygulanan mevcut yaptırımları petrol ambargosunu da içermek üzere daha fazla ağırlaştırmaya çağırmıştır. Güvenlik Konseyi, yaptığı görüşmeler neticesinde petrol ambargosu uygulanması hariç finansal olarak Libya yönetimini daha fazla kısıtlayan 883 sayılı kararı kabul etmiştir (Resolution 883; 1993).

Sözkonusu Karar'da Libya'ya karşı uygulanacak yaptırımlar şöyle ifade edilmiştir:

1. Konsey, BM Şartı'nın VII. Bölümüne uygun şekilde hareket ederek, Libya hükümetini 731 (1992) ve 748 (1992) sayılı kararlara ve,
2. 883 (1993) sayılı kararda açıkça ifade edildiği üzere Konsey tarafından alınan kararlara uygun davranmaya çağırır.
3. "a) Libya hükümetinden ya da yerel yetkililerinden b) Libya'nın ortaklarından herhangi birinin", finansal kaynaklar ya da mal/mülk sahibi oldukları bütün ülkeler, kendi vatandaşları ya da herhangi bir başka kişinin kendi toprakları içerisinde yukarıda belirtilen kişi ya da kişilere doğrudan ya da dolaylı olarak yardım etmesi, finansal destek sağlaması ya da kaynak temin etmelerine olanak sağlamasının önüne

geçmeleri, ya da Libya hükümetinin diğer devletler nezdinde ticari, endüstriyel veya kamusal alanda yeni imkanlar elde etmesine engel olmaya çağrılır.

4. Paragraf 3'te belirtilen ekonomik yaptırımlar doğal gaz ve doğalgaz ürünleri ya da petrol veya petrol ürünlerinin satışı ya da alımını ve tarımsal ürünleri kapsamamaktadır.

5. Bütün ülkeler, kendi vatandaşlarının, Libya hükümetine, bu kararın Ek kısmında detaylı bir şekilde listelenen maddelerde belirtilen hususlarda yardım etmesini engellemeliler.

6. 748 (1992) sayılı kararın daha etkili olabilmesi için bütün devletler: a) kendi toprakları içerisinde bulunan Libya Havayollarına ait bütün ofisleri kapatmalılar, b) vatandaşlarının Libya Havayollarından bilet alımı gibi ilişkileri yasaklamalılar, c) şirketlerin Libya'ya giderek uçak ya da uçak yapımında kullanılan makine/teçhizat veya uçak yedek parçalarının satımı ve yenilenmesinin önüne geçilmeli, Libya uçaklarının bakımlarını yapmamalılar, d) kendi vatandaşlarının ya da şirketlerinin, Libya'ya silah yapımında kullanılabilecek ya da direkt olarak silah gibi maddelerin satımını yasaklamalı ve sivil kontrol mekanizmaları için de kullanılabilecek olan gerekli teçhizatın satılmasının önlenmelidir, e) Libyalı mühendislerin, pilotların, uçuşla alakalı herhangi bir personelin eğitim almalarına izin vermemeliler.

7. Bütün devletler Libya'da görev yapan diplomatik misyon sayılarını azaltmalılar.

8. BM, üyesi olmayan diğer devletleri ve tüm bölgesel ve uluslararası örgütleri, bu kararda belirtilen hususlara uymaya ve uygulanan yaptırımların daha etkili olması için belirtilen hususlara özen göstermeye çağırır (Resolution 883, 1993).

Diğer yandan Washington yönetimi Libya'ya karşı tek taraflı baskı politikalarını artırarak devam ettirmiştir. Fakat bu baskı politikası sonuç vermemiş ve Libya 1999 yılına kadar herhangi bir şekilde geri adım atmamıştır. 1999 yılından itibaren Clinton yönetiminin de Libya'yı cesaretlendirici politikalar takip etmeye başlaması, Libya yönetiminin sorumluluğunu kabul etmesi ve BM'nin talep ettiği şartları yerine getirmesi halinde Libya'nın uluslararası topluma entegrasyonunda yardımcı olacaklarını belirtmesi ve ABD'nin tek taraflı uyguladığı yaptırımları da kaldıracağını ifade etmesi Libya yönetiminin politika değişikliğine gitmesini sağlamıştır (Calabrese, 2004: 3-5). Libya Hükümeti iki Libyalıyı 1999'da, Hollanda'da kurulan bir İskoç mahkemesinde yargılanmak üzere BM'ye teslim etmiştir. Yapılan yargılama'da Ali Megrahi suçlu bulunmuş ve ömür boyu hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Khalifa Fhimah ise suçsuz bulunmuştur. Ali Megrahi'nin mahkumiyeti 2002 de onaylanmıştır (Andrews, 2004: 307-318). Uygulanmaya başlayan yaptırımların ağırlığını hissettirmesi ve ABD tarafından da olumlu sinyallerin gelmesi neticesinde Libya yönetimi geri adım atmış, ABD ve İngiltere ile 13 Ağustos 2003 tarihinde yaptığı görüşmeler sonucunda, kendisine uygulanan her türlü yaptırımın kaldırılması karşılığında 2,7 milyar dolar

tazminat (kazada ölen herkesin ailesine 10 milyon dolar) ödemeyi kabul ettiğini duyurmuştur (Blanchard, 2008: 13-14). Buna ilaveten Libya 15 Ağustos 2003 tarihinde, “Pan Am 103” olayındaki sorumluluğunu üstlendiğini açıkladığı resmi mektubu Güvenlik Konseyi’ne sunmuş ve BM ve ABD’den, kendisine uygulanan yaptırım kararlarının kaldırılmasını talep etmiştir. 12 Eylül 2003’de ise BM Güvenlik Konseyi, ABD ve Fransa’nın çekimser oy kullandığı toplantıda Libya’ya uygulanan yaptırım kararının kaldırılmasına karar vermiştir (Associated Press, 2003, Resolution 1506, 2003).

3.3.1.2. Afganistan, Taliban ve El Kaide’ye Yönelik Kararlar

Konsey, terör olaylarıyla yakından ilişkili olduğunu düşündüğü Afganistan konusunda da bazı adımlar atmıştır. Bu bağlamda Konsey, Afganistan’daki terör olayları ile ilgili olarak aldığı 22 Ekim 1996 tarihli ve 1076 sayılı kararında:

“Afganistan’daki askeri karışıklığın sivillerin ölmesine ve göç etmek zorunda kalan insanların sayısının bir hayli artmasına neden olduğu belirtilerek,

Afganistan’daki bütün tarafların birbirine karşı düşmanlıklarını, silahlı mücadeleyi bırakmaları gerektiği, aralarındaki farklılıkları bir kenara bırakarak ulusal birliğe giden yolda geçici bir hükümetin kurulması için siyasi diyalogun kurulması gerektiği ifade edilerek,

Diğer devletlerin Afganistan içersindeki silahlı grupları desteklemekten vazgeçmeleri gerektiği vurgulanarak,

Afganistan’daki durumu terörizm ve uyuşturucu ticareti için bölge üzerindeki dengelere olumsuz etki yapabilecek verimli bir zemin oluşturduğu da göz önünde bulundurulacak,

Bütün devletleri ve uluslar arası örgütleri Afganistan’daki sivillere yardım etmeye ve yapılan yardımları genişletmeye davet etmiştir.

Orta Asya’da stratejik bir konumda bulunan ve içersinde bulunduğu istikrarsız ortamın diğer ülkelere de sıçrama olasılığı olan Afganistan’ın, terörizme destek vermesi ya da bir başka deyişle teröristlerin faaliyetlerini rahatça sürdürebildiği bir merkez olmasının önüne geçilmesi gerektiği Güvenlik Konseyi kararında da vurgulanmıştır. Söz konusu karardan sonra Konsey, 13 Ağustos 1998 tarihinde aldığı 1189 nolu karar ile:

“Uluslararası barış ve güvenliğin korunması ve devam ettirilmesi için uluslararası terörizmle mücadele sözleşmesinin elzem olduğunu ve uluslararası toplumun terörizmin her türlüünü önlemek için koordinasyon içersinde olması gerektiğini vurgulayarak,

Bütün devletleri uluslararası terörizmi önlemek ve iştirak edenleri cezalandırmak için uluslararası hukuk kapsamında etkili ve pratik çözümler uygulamaya” davet etmiştir (Resolution 1189: 1998).

8 Aralık 1998 tarihli ve 1214 sayılı kararında ise Konsey, Taliban’dan teröristleri alıp eğitmekten vazgeçmesini talep etmiştir (Resolution 1214: 1998). Daha sonra Güvenlik Konseyi’nin 15 Ekim 1999 tarihli ve 1267 sayılı kararında Taliban’ın Usame Bin Ladin için güvenli bölge hazırladığı, terörist eğitim kampları şebekesi kurmasına ve Afganistan’ı uluslararası terör eylemlerinin kaynağı olarak kullanmasına izin verdiği tespitine yer vererek bu yönden Taliban kınanmıştır. Ayrıca BM Antlaşmasınının 7. Bölümü kapsamındaki yaptırımlarının uygulanmasına karar verilerek bu yönden Taliban’dan, ABD tarafından aranan Usame Bin Ladin’i teslim etmesi istenmiştir (Resolution 1267: 1999). Ayrıca 1267 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı ile devletler Taliban’ın sahip olduğu veya dolaylı ya da dolaysız olarak kontrol ettiği mallardan elde ettiği veya sağladığı fonlar da dahil olmak üzere Komite tarafından tespit edilen fonlarını ve diğer mali kaynaklarını donduracaklardır. Ayrıca bütün devletler, her hangi bir uluslararası anlaşma veya sözleşme ile getirilen hak ve yükümlülükleri bulunsa bile bu karar hükümlerine harfiyen uyum göstermek zorundadırlar (Uluslararası Sözleşmelerde Terörizm, 2011). BMGK, BM Şartı 7. Bölümü gereğince, El-Kaide ve Usame Bin Ladin ile bağlantılı terörü mali açıdan destekleyenlere engel olmak için alınan kararlar doğrultusunda faaliyetlerini sürdüren Yaptırımlar Komitesi tarafından, teröre destek olanların –kişi, şirket ve kuruluşlar- adları yayınlanmıştır. Alınan kararların içeriği, “adları yayınlanan bu kişi, şirket ve kuruluşların mal varlıklarının ve alacaklarının dondurulması, ülkelere girişlerinin ya da ülkelerden geçişlerinin önlenmesi, mühimmat alımlarının engellenmesi” hususlarını içermektedir (www.mfa.gov.tr).

Güvenlik Konseyi’nin belirtilen kararlarının Taliban rejimi tarafından yerine getirilmemesi sonrasında ve yine 11 Eylül 2001 saldırıları öncesinde Konsey bu defa 19 Aralık 2000 tarihli ve 1333 sayılı kararı almıştır. Bu karar ile:

Afganistan’ın toprak bütünlüğüne, bağımsızlığına ve tarihi kültürüne vurgu yapılarak,

Çok etnikli, tam temsil yetkisine sahip, ülkedeki tüm grupları kapsayan bir hükümetin kurulması için Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri’nin kişisel çabaları desteklenerek,

Taliban yönetiminin Usame bin Ladin'e halen ev sahipliği yapması ve onun liderliğini yaptığı terör örgütü el Kaide'nin, faaliyetlerini ve eğitimlerini Taliban'ın kontrolünde olan topraklar üzerinde yapması üzüntüyle karşılanarak,

7 Ağustos 1998 tarihinde Nairobi, Kenya, Dar Es Selam ve Tanzanya'daki ABD elçiliklerine yapılan bombalı saldırılar neticesinde Amerika vatandaşlarının ölmesinden dolayı ABD'nin Usame Bin Ladin ve Örgüt mensuplarına açtığı dava not edilerek,

1998 yılında alınan 1214 sayılı kararın 13. paragrafında ve 1999 yılında alınan 1214 sayılı kararın 2. paragrafında da belirtildiği üzere uluslararası barış ve güvenliğe tehdit oluşturan unsurlara karşı Taliban yönetiminin sorumluluğunu yerine getirmesinde başarısız olduğu belirtilerek,

Taliban'ın, 1267 (1999) sayılı karara uyması gerektiği, özellikle teröristlere ve terörist gruplara karşı uygulanan yaptırımlara uyması gerektiği, topraklarının teröristler tarafından kullanılmadığından emin olması ve terörist kampların bu topraklarda konuşlanmasına engel olması gerektiği,

1333 (2000) sayılı Güvenlik Konseyi kararının 19. paragrafında belirtildiği şekilde BM ve üye devletler ile yakın işbirliği içerisinde olması gerektiği, ayrıca teröristlerin kullandıkları kampların ivedilikle kapatılması gerektiği belirtilerek,

Diğer devletlerin de a) kendi toprakları içerisinde Taliban'ın bütün ofislerinin kapatmaları, b) Afganistan Havayolu Ariana'nın tüm ofislerinin kapatmaları, c) doğrudan ya da dolaylı olarak Usame Bin Ladin veya El Kaide örgütünün çalışmalarına hizmet eden finansal yardımların dondurulması gerektiği,

Bütün devletlerin, Taliban yönetiminin üst düzey yöneticileri ve milletvekillerinin ülkelerine geliş-gidişlerine ya da ülkelerini transit olarak kullanmalarına izin vermemeleri gerektiği vurgulanarak,

Bütün devletlerin, Birleşmiş Milletler uzmanlık Kuruluşları da dâhil olmak üzere uluslararası ve bölgesel örgütlerin 1333 (2000) sayılı kararda belirtilen hususlara çok sıkı bir şekilde uymaları gerektiği belirtilmiştir (Resolution 1333; 2000).

1333 nolu kararın, 11 Eylül saldırıları öncesinde Güvenlik Konseyi'nin Afganistan'la ilgili olarak aldığı en kapsamlı karar olduğunu söyleyebiliriz. Daha önceki kararlarda Afganistan'daki durumdan bahsedilip, Taliban yönetiminin uluslararası barış ve güvenliğe katkı sağlayarak BM ile işbirliği içerisinde olması talep edilirken 1267 (1999) ve özellikle 1333 (2000) sayılı kararlarda Taliban'ın Usame Bin Ladin'in Afganistan topraklarını terör faaliyetleri için bir üs ya da kamp olarak kullanmasına olanak sağladığı ve El Kaide örgütünün faaliyetlerine izin verdiğinden bahsedilmektedir. Bu bağlamda Afganistan'daki durumun dünya barışı ve güvenliği için tehdit oluşturduğu saptamasına yer verilmiştir. Bu duruma karşı ise gerek bütün devletler gerekse uluslararası ve bölgesel örgütler Birleşmiş Milletlerle işbirliği içerisinde olmaya, Taliban yönetimindeki Afganistan ile olan ilişkilerini yeniden düzenlemeye, Taliban yönetiminin ya da El Kaide gibi diğer silahlı örgütlerin eline geçebilecek olan

yardımları durdurmaya ve bu kapsamda Güvenlik Konseyi'nin aldığı kararlarla uyumlu hareket etmeye çağrılmışlardır.

Alınan kararlara kronolojik olarak bakıldığında ise, 11 Eylül tarihine yaklaştıkça Güvenlik Konseyi'nde Taliban yönetimi üzerinde baskıyı giderek artıran kararların alındığını görmekteyiz. Söz konusu kararlarda daha çok ABD'nin çıkarlarına hizmet eden yaklaşımların karar metinlerine girmesi ise bir başka ayrıntı olarak ortaya çıkmaktadır. ABD'nin, "Soğuk Savaş" yıllarında Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali sırasında Afganistan'a -özelde ise Taliban'a ya da diğer bir ifadeyle Mücahitlere- destek vererek Sovyetler'in işgaline son vermeye çalışması ve bunun akabinde Orta Asya petrol ve gaz rezervlerine ulaşmak gibi sıralanabilecek bir dizi stratejik hedefleri gerçekleştirmek için Taliban yönetimini ortadan kaldırmaya çalışması bu durumu açıklamaktadır. ABD bu hedefine ulaşmak için terörle mücadeleyi ve demokrasinin tesis edilmesini araç olarak kullanmıştır. Bu bağlamda Washington yönetimi Birleşmiş Milletler'deki ağırlığını da kullanarak 11 Eylül öncesi dönemde Afganistan üzerindeki baskının giderek artmasını sağlayacak kararlar alınmasını sağlamıştır (Mohmand, 2007: 146-166).

3.5. 2001 Sonrası Dönem Güvenlik Konseyi Kararlarında Terörizm:

Amerika'nın üç kentinde 11 Eylül 2001 tarihinde yaşanan saldırılardan hemen sonra uluslararası toplum ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi dikkatini uluslararası terörizm konusuna yöneltmiştir. Güvenlik Konseyi'nce ilk etapta uluslararası terörizmle ilgili, ilerleyen aşamalarda ise muhtemelen saldırıların sorumlusunun Afganistan'da Taliban yönetiminin korumasında faaliyetlerini yürüten Usame Bin Ladin ile El Kaide Örgütü'nün olduğu belirtilerek Afganistan'daki durumu kapsayacak şekilde, bir takım kararlar alınmıştır.

Bilindiği gibi 11 Eylül saldırılarından sonra ABD ve İngiltere BM Antlaşması'nın 51. ve NATO Paketi'nin 5. maddelerine dayanarak 7 Ekim 2001 tarihinde Taliban askeri hedef ve sistemleri ile Usame Bin Ladin'in muhtemel ikamet yerlerine yönelik olarak hava saldırılarına başlamıştır. (US Strike at Afghanistan Targets, 07 October 2001) Kısa bir süre içerisinde de Taliban yönetimini ortadan kaldırmışlardır.

3.5.1. 12 Eylül 2001 Tarihli ve 1368 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

Güvenlik Konseyi, 11 Eylül saldırılarından bir gün sonra almış olduğu 1368 sayılı kararda:

Terörist faaliyetler neticesinde uluslararası barış ve güvenliğin tehdit edilmesine her alanda engel olmak için mücadele etmekte kararlı olduğunu,

BM Şartına uygun olarak kolektif ya da bireysel olarak savunma hakkını tanıyarak,

11 Eylül 2001'de New York, Washington D.C. ve Pensilvanya'da gerçekleşen terörist saldırıları kesin bir dille kınayarak bu gibi saldırıların uluslararası barış ve güvenliği tehdit ettiğini kabul etmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri hükümetine ve terörist saldırıda hayatını kaybedenlerin yakınlarına ve ailelerine başsağlığı dileklerini ve üzüntülerini ifade ederek,

1269 (1999) sayılı güvenlik Konseyi kararında da belirtildiği üzere bütün devletleri terörist oluşumlara karşı her türlü işbirliğini gerçekleştirmeye ve uluslararası toplumu terörizmle mücadele konusundaki çabalarını iki katına çıkarmaya çağırmıştır.

BM Antlaşmasından kaynaklanan sorumlulukları çerçevesinde terörizmin her çeşidine karşı mücadele etmek ve 11 Eylül saldırılarından sorumlu olanları yakalamak için her türlü çabayı sarfedeceğini açıkça vurgular (Resolution 1368, 2001).

3.5.2. 28 Eylül 2001 Tarihli ve 1373 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

12 Eylül 2001 tarihindeki 1368 sayılı kararın ardından Güvenlik Konseyi, BM'nin terörizmle mücadelesindeki en önemli adımlardan birisi olan 1373 sayılı kararı almıştır. 28 Eylül 2001 tarihinde alınan kararda Konsey:

1269 (1999) ve 1368 (2001) sayılı kararlara vurgu yaparak 11 Eylül'de New York, Washington D. C. ve Pensilvanya'da meydana gelen terörist saldırıları kınamış ve benzer saldırıların önlenmesi için kararlılığını vurgulayarak,

1368 sayılı kararda da vurgulandığı üzere kolektif ve bireysel savunma hakkını onaylayarak,

Her devletin diğer devletlerde terörist faaliyetler organize etmek, yardım etmek veya terörist faaliyetleri kışkırtmaktan sakınması gerektiğini ifade eden 13 Ağustos 1998 tarihli ve 1189 sayılı Güvenlik Konseyi kararı ve 1970 yılı Ekim ayında Genel Kurul'un almış olduğu 2625 (XXV) sayılı kararda açıklamış olduğu deklarasyonu onaylayarak,(Resolution 1373, 2001)

Güvenlik Konseyi, diğer benzer kararlarında da andığı şekilde, terörizm eylemlerinin, 11 Eylül saldırıları özelinde, "uluslararası barış ve güvenliğe karşı tehdit oluşturduğunu" 1373 sayılı kararında yinelemiştir. Bu bağlamda işbirliği halinde mücadele çok önem arz etmektedir. Bu amaçla BM Sözleşmesi'nin uyulması zorunlu

olan VII. Bölüm uyarınca 1373 sayılı kararın uygulama maddeleri de şöyle sıralanmıştır:

Terörizmin finansmanını önleyeceklerini ve bununla mücadele edeceklerini,

Kendi vatandaşlarınca; herhangi bir vasıta kullanarak, doğrudan veya dolaylı olarak terörist faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya bu amaçla kullanabileceğini bilerek fonlar oluşturulmasını veya toplanmasını veya bu eylemlerin kendi topraklarında işlenmesini suç haline getireceklerini,

Terörist eylemleri yapan veya yapmaya teşebbüs eden veya bu eylemlerin yapılmasında rol alan veya bunları kolaylaştıran kişilerin; bu kişilerin doğrudan veya dolaylı olarak sahip oldukları veya kontrollerinde tuttıkları kuruluşların ve bu kişilerin veya malların lehine veya onların istikametinde hareket eden kişi ve kuruluşların, -doğrudan veya dolaylı olarak bu şahısların veya irtibatlı oldukları şahıs veya kuruluşların sahibi oldukları veya kontrollerinde bulundurdukları mallardan elde edilenler de dahil olmak üzere- fon ve diğer mal varlıklarını veya ekonomik kaynaklarını vakit geçirmeksizin donduracaklarını,

Vatandaşlarının veya topraklarında bulunan kişi veya kuruluşların; terörist eylemleri işleyen veya işlemeye teşebbüs eden veya bu eylemlerin işlenmesinde rol alan veya bunları kolaylaştıran kişilerin; bu kişilerin doğrudan veya dolaylı olarak sahip oldukları veya kontrollerinde tuttıkları kuruluşların ve bu kişi ve kuruluşların lehine veya onların istikametinde hareket eden kişi ve kuruluşların para, mal veya ekonomik kaynaklar veya mali veya diğer irtibatlı hizmetleri temin etmelerini yasaklayacaklarını kararlaştırmaktadır (Resolution 1373; 2001, Uluslararası Sözleşmelerde Terörizm, 2011).

Bu yükümlülükler sadece BM üyesi olan devletlere değil tüm devletlere getirilmiştir. BM Şartı'nın üye olmayan devletler üzerinde bağlayıcı olup olmadığı ve bu şarta dayanarak alınan kararın yüklediği yükümlülüklerin hukuksal statüsü teorik açıdan uzun uzadıya tartışılabilirse de, pratikte çok önemli sayılamayacak "tüm devletlere" yapılan bu gönderme Konsey'in terörle mücadeleye atfettiği önemin bir işareti olması bakımından önemlidir. Yukarıda belirtilenler mali yükümlülüklerle ilgilidir. Karar şöyle devam etmektedir:

Aynı zamanda tüm devletlerin:

Aktif ya da pasif olarak terörist eylemlere karışan kişi veya kuruluşlara, terörist gruplara eleman temini ile mücadele veya teröristlere silah temininin ortadan kaldırılması da dahil olmak üzere, her ne suretle olursa olsun destek vermekten kaçınacaklarını,

Bilgi teatisi yoluyla diğer devletlerin önceden ikaz edilmesi de dahil olmak üzere, terörist eylemlerin işlenmesini engellemek için gerekli adımları atacacaklarını,

Terörist eylemleri finanse eden, planlayan, kolaylaştıran, destekleyen veya işleyenlerin sığınma taleplerini reddedeceklerini,

Terörist eylemleri finanse eden, planlayan, kolaylaştıran destekleyen veya işleyenlerin, bu amaçlarını başka devletlerin veya o devletlerin vatandaşlarının aleyhine gerçekleştirmemeleri için, kendi topraklarını kullanmalarını önleyeceklerini,

Terörist eylemlerin finanse edilmesinde, planlanmasında, hazırlanmasında veya işlenmesinde rol alan şahısların adalet önüne çıkarılmasını ve haklarında alınan tüm diğer tedbirlere ilave olarak bu eylemlerin iç hukuktaki kanun ve diğer hukuki düzenlemelerde ağır cezayı gerektiren suç olarak kabul edilmesini ve verilecek cezanın terörist eylemlerin ciddiyetini yansıtacağını garanti edeceklerini,

Ceza usulünün tatbik edilmesi için elde edilmesi gerekli delillerin temininde yardımlaşma da dahil olmak üzere, terörist eylemlerin finanse edilmesi veya desteklenmesi konusunda soruşturma veya muhakeme ile ilgili karşılıklı olarak azami yardımı yapacaklarını,

Etkili sınır kontrolü, kimlik ve seyahat belgelerinin sahtelerinin yapılmasının, tahrif edilmesinin veya hileli bir şekilde kullanımlarının engellenmesine yönelik olarak tedbirler alınması suretiyle teröristlerin veya terörist grupların hareketlerinin önlenmesini kararlaştırmaktadır (Resolution 1373; 2001, Paragraf 2).

1373 sayılı BMGK kararı ile de belli kişiler veya örgütler hedef alınmamış, genel olarak terörist eylemlerin finansmanının önlenmesi ve cezalandırılması, terörist eylemleri işlemek için kullanılacağı bilinerek kasten mali kaynak temini ve toplanmasının suç haline getirilmesi, teröristlerin ve terör örgütlerinin malvarlıklarının dondurulması öngörülmüş ve üye devletlere işbirliği çağrısında bulunulmuştur. Bunlara ek olarak Karar, devletleri;

Özellikle terörist şahıs ve şebekelerinin faaliyetleri veya hareketleri; sahtesi yapılmış veya tahrif edilmiş seyahat belgeleri; silah, patlayıcı veya hassas maddelerin kaçakçılığı; iletişim tekniklerinin terörist gruplarca kullanılması ve kitle imha silahlarının terörist grupların eline geçmesi tehdidi konuları ile ilgili olmak üzere, operasyonel bilgilerin teatisinin artırılması ve hızlandırılması yollarını aramaya,

Terörist eylemlerin yapılmasını engellemek amacıyla, ulusal ve uluslar arası hukuk ile uyum içerisinde bilgi alış veriş ve idari ve yargısal konularda işbirliği yapmaya,

Özellikle ikili ve çok taraflı düzenlemeler ve anlaşmalar yoluyla terörist eylemleri önlemeye, onlarla mücadele etmeye ve eylemlerin faillerine karşı tedbirler almaya

9 Aralık 1999 tarihli Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Uluslararası Sözleşmesi dahil olmak üzere, terörizm ile ilgili olarak yapılan uluslararası sözleşme ve protokollere mümkün olduğunca kısa sürede taraf olmaya,

Terörizm konusundaki uluslararası sözleşme ve protokoller ile Güvenlik Konseyi'nin 1269 (1999) ve 1368 (2001) sayılı kararları konusunda işbirliği ve hükümlerinin tam olarak yerine getirilmesine,

Sığınmacılara mülteci statüsünün verilmesinden önce, terörist eylemleri planlamamış, kolaylaştırmamış veya bu eylemlerde yer almamış olduklarını tespit

amacıyla, İnsan Haklarının uluslararası standartları çerçevesinde, ulusal ve uluslararası hukuk tarafından konulan şartlar çerçevesinde tedbirler almaya,

Uluslar arası hukuk çerçevesinde, müheci statüsünün terörist eylemlerin failleri, organizatörleri veya kolaylaştırıcıları tarafından suiistimal edilmemesi ve siyasi motivasyon iddialarının sanık teröristler hakkında yapılan iade taleplerinin reddedilmesi için gerekçe sayılmamasını garanti etmeye davet etmektedir.

Kararın dördüncü ve beşinci paragraflarında Güvenlik Konseyi sırasıyla:

Uluslararası terörizm ve uluslararası organize suçlar, yasadışı uyuşturucu maddeler, para aklama, yasadışı silah kaçaklığı, ve nükleer, kimyasal, biyolojik ve diğer potansiyel ölümcül maddelerin yasadışı hareketleri arasında sıkı ilişkiler bulunduğunu kaydetmekte ve bu vesileyle ulusal ve uluslararası güvenliğe karşı verilecek global cevabın kuvvetlendirilmesi için ulusal, yarı bölgesel, bölgesel ve uluslararası seviyelerdeki çabaların koordinasyonunun geliştirilmesine duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Terörizm faaliyetleri, metotları ve uygulamalarının ve aynı zamanda terörist eylemleri bilerek finanse etmek, planlamak ve kışkırtmanın da Birleşmiş Milletlerin amaç ve prensiplerine aykırı olduğunu belirtmektedir (Resolution 1373; 2001, Paragraf 4-5).

Bu kararın 6. Paragrafı uyarınca Güvenlik Konseyi'nin tüm üyelerinin katılımıyla bu kararın uygulanmasını sağlamak amacıyla bir komite kurulmuştur.

3.5.2.1. Terörle Mücadele Komitesi (TMK)

TMK Güvenlik Konseyi'nin tüm üye devletlerinden oluşan 15 üyeli bir Güvenlik Konseyi alt organıdır. Burada karar alabilmek için tüm üyelerin evet oyuna ihtiyaç vardır. Diğer bir ifadeyle, her üye devletin veto yetkisi vardır. TMK, 1373 sayılı kararın uygulanmasını gözeten bir kuruluş olup, yaptırımları koymak veya uluslararası terörist örgütler listesi hazırlamak gibi görevleri ve yetkileri yoktur. Bu Komitenin görev süresinin ne zaman dolacağı herhangi bir kararda belirtilmediği için TMK'nın görevi terörizmle mücadele kapsamında belki on yıllar boyunca devam edebilecektir (Kaya, 2005; 108). TMK'nın varlığı ancak yeni bir Güvenlik Konseyi kararıyla sona erdirilecektir.

26 Mart 2004'te Güvenlik Konseyi, TMK'nın yeniden canlandırılması raporunu görüşmüş ve 1535 sayılı kararıyla Terörizmle Mücadele Komitesi İcra Direktörlüğü'nü (TMKİD) oluşturmuştur. TMK ülke raporlarının teknik analizi hususunda uzmanlardan yardım alır. Bunlar Komite'nin onayıyla Sekreterlik tarafından atanır. Bunların çalışma esasları TMK tarafından düzenlenmiştir. Uzmanlar alt komitelerinin denetimi altında ülke raporlarına cevap taslakları hazırlar teknika yardımı gereksinimi olan devletler ile

bu desteği sağlayabilecek devletler arasında ilişkiyi kurar, TMK'nın uluslararası ve bölgesel örgütlerle ilişki kurmasında yardımcı olurlar. Uzamanlar TMK tarafından oluşturulan politikalara uygun hareket ederler, ancak bunların oluşturulmasında yer almazlar (Kaya, 2005; 108-109).

3.5.2.2. Ülke Raporları

1373 sayılı kararın uygulanması ile ilgili olarak atılan veya atılması planlanan adımların devletler tarafından TMK'ye raporlar halinde sunulması gerekmektedir. 26 Ekim 2001 tarihli bir yazı ile, TMK başkanı 1373 sayılı kararın 1., 2. ve 3. Paragraflarından alıntılar yaparak 29 Aralık 2001 tarihine kadar bu raporların Komiteye ulaştırılmasını hatırlatan yazıyı tüm Birleşmiş Milletler üyesi devletlerin örgüt nezdindeki temsilcilerine göndermiştir. Bu raporlar genellikle aşağıdaki anlarda alınan teröre karşı önlemleri içerir:

- Yasama
- Mali değerler kontrolü
- Gümrükler
- Göç
- Suçluların iadesi
- Silah kaçakçılığı
- İlgili olabilecek diğer alanlar

TMK üç aşamalı bir raporlama sisteminin uygun olacağını öngörmüştür. Birinci aşamada ülkeler 1373 sayılı Karar'ın tüm yönlerini kapsayan yasama faaliyetlerini ortaya koyacaklar ve bu bağlamda BM bünyesindeki terörizmle ilgili 12 sözleşmeye¹⁴

¹⁴ BM bünyesinde gerçekleştirilen anti-terörist sözleşmeler şunlardır:

1. 14 Eylül 1963 tarihli, "Uçaklarda İşlenen Suçlar ve Diğer Bazı Eylemlere İlişkin Sözleşme" (1963 Tokyo Sözleşmesi), Türkiye sözleşmeye 1975 yılında taraf olmuştur
2. 16 Aralık 1960 tarihli "Uçakların Hukuk Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme" (La Haye Sözleşmesi). Türkiye 1972 yılında taraf olmuştur.
3. 23 Eylül 1971 tarihli, "Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme" (Montreal Sözleşmesi), Türkiye sözleşmeye 1975 yılında taraf olmuştur.
4. 14 Aralık 1973 tarihli "Diplomasi Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi Ve Cezalandırılması Hakkında Sözleşme" (New York Sözleşmesi), Türkiye sözleşmeye 1981 yılında taraf olmuştur.
5. 17 Aralık 1979 tarihli, "Rehin Alınımına Karşı Uluslararası Sözleşme" (Rehine Sözleşmesi-New York), Türkiye sözleşmeye 1989 yılında taraf olmuştur.
6. 3 Mart 1980 tarihli, "Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunmasına Dair Sözleşme" (Viyana&New York Sözleşmesi),
7. 24 Şubat 1988 tarihli "Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havalimanlarında Kanun Dışı Şiddet Eylemlerinin Önlenmesi Protokolü" (Montreal Sözleşmesinin ek protokolü)
8. 10 Mart 1988 tarihli "Deniz Seferleri Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (IMO-Roma Sözleşmesi), Türkiye sözleşmeye taraftır.

taraf olma hususundaki ilerlemelerini rapor edeceklerdir. Birinci aşamada gerekli olan hukuki çerçevenin oluşmasıyla devletler terörle mücadeleye girişebileceklerdir. İkinci aşamada ise 1373 sayılı Karar'ın uygulanması vardır. Bu aşama, aktif ve pasif olarak terörün desteklenmesinin engellenmesine yöneliktir. Bu bağlamda terörist örgütlerin adam kazanmasının, teröristlerin serbestçe dolaşmasının ve yer değiştirmesinin engellenmesi ve silah edinmelerinin önüne geçilmesi gibi önlemler hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Üçüncü aşama konusunda ise TMK henüz resmi kararını kesinleştirmemekle birlikte, bu aşama ikili ya da bölgesel ve uluslararası düzeyde bilgi değişimi de dahil bir çok konuda işbirliğini içermektedir.

11 Eylül saldırılarından sonraki bir yıl içerisinde 191 devlet¹⁵ raporlarını TMK'ye sunmuşlardır. İkinci ve üçüncü yıl içerisindeki raporlar ise ilk yılki kadar fazla değildir. 30 Eylül 2004 tarihi itibarıyla 191 ülke birinci raporlarını, 160 ülke ikinci raporlarını, 117 ülke üçüncü raporunu ve 49 ülke de 4. Raporunu sunmuştur (Kaya, 2005; 109-110). TMK ile ülkeler arasında bir diyalog mevcuttur. Zaman içerisinde TMK'nin her spesifik alanla ilgili standart sorular hazırladığı ve bunları devletlere yönelttiği bilinmektedir. Devletlere yöneltilen bu soruların neler oldukları, yönetimin şeffaflığı ilkesine aykırı olarak, kamuoyuna ilan edilmemekle birlikte, bunlara gelen cevaplar internet üzerinden

-
9. 10 Mart 1988 tarihli "Kıta Sahaneliği Üzerinde Kurulu Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesi Protokolü " (IMO-Roma Sözleşmesi), Türkiye sözleşmeye taraftır.
 10. 1 Mart 1991 tarihli "Keşif Amaçlı Plastik Patlayıcıların Markalanmasına Dair Sözleşme" (Montreal Sözleşmesi)
 11. 15 Aralık 1997 tarihli "Terörist Bombalamaların Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme" (New York Sözleşmesi), Türkiye sözleşmeyi 20 Mayıs 1999'da imzalamıştır.
 12. 9 Aralık 1999 tarihli "Terörizmin Finanse Edilmesinin Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme" (New York). Bkz: Fatma Taşdemir, Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi, USAK Yayınları, Ankara, 2010, ss. 63-64.

¹⁵ Türkiye, terörizme ilişkin 12 Birleşmiş Milletler sözleşme ve protokolünü imzalamış ve usulüne uygun olarak onaylamıştır. Anayasanın 90. maddesi hükmü gereği usulüne uygun olarak kabul edilen anlaşmalar kanun hükmünde olacağından ve anayasaya aykırılıkları iddia edilemeyeceğinden dolayı, Türkiye mevcut iç hukuk mevzuatını bu anlaşma hükümlerine uygun hale getirmek ve aykırı hükümleri değiştirmek sorumluluğu altına girmiştir. Bkz: <http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm7.htm>, Konuyla ilgili olarak, 15.04.2002 tarihindeki Komite toplantısında Türk Temsilcisi Ümit Pamir, "Terörizmin uygarlıklar için büyük tehditler oluşturduğunu, terörün bireylerin temel haklarını tehdit etmekte ve insan haklarını ihlal etmekte olduğunu, Türkiye'nin uzunca bir dönemdir uluslararası toplumu bu konuda birleşik hareket etme gerekliliğine inandırmaya çalıştığını, terörizmle mücadele için 1373 sayılı kararın tam destek sağlamakta olduğunu, Türkiye'nin terörizmle ilgili kararlılığını ortaya koymak bakımından 50 karşılıklı anlaşma yaptığını ve 12 BM Sözleşmesi'nin 10'una taraf olduğunu, kalan 2'sinin de onaylanma yolunda olduğunu, ancak terörizme karşı savaş probleminin kısmen ve seçerek ortaya koyulmakla çözülemeyeceğini" belirtmiştir. Bkz: UN Documents, SC/7361 (Security Council 4512th & 4513th Meetings- AM&PM- 15 April 2002).

duyurulmaktadır. Bu cevaplara bakarak her devletin 1373 sayılı kararın uygulanması konusunda hangi düzeyde olduğunu ve bunu diğer devletlerle karşılaştırmak olanaklıdır.

3.5.3. 12 Kasım 2001 Tarihli ve 1377 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

1377 sayılı kararda da önceki kararlarda olduğu gibi terörizmle mücadele kapsamında önceden alınan 1267, 1368 ve 1373 sayılı kararlara atıfta bulunulduktan sonra uluslararası terörizmin uluslararası barış ve istikrar için en önemli tehdit olduğu vurgulanmıştır. Konsey, Kararda ayrıca:

‘Uluslararası hukuk ve Birleşmiş Milletler Şartı’yla uyumlu bir şekilde, Birleşmiş Milletler üyesi tüm devletlerin işbirliği ve katılımıyla birlikte gerçekleştirilebilecek olan kapsamlı işbirliğinin terörizmle mücadelede çok önemli’ olduğu,

Küresel ya da bölgesel çatışmalara karşı halklar arasındaki ortak anlayışı ve uluslararası işbirliğini artırmanın, uluslararası terörizmle mücadelede gerekli ve etkin olduğu’ vurgulanmıştır.

Ayrıca devletlerin, ‘1373 (2001) sayılı kararda belirtilen hususlarda ve yine bu karar çerçevesinde oluşturulan TMK’nin talep ettiği teknik, ekonomik, yasal ya da diğer yardım programlarına katkıda bulunması’ gerektiği vurgulanmış ve bütün devletlerin bu karara uyması talep edilmiştir (Resolution 1377, 2001).

3.5.4. 14 Kasım 2001 Tarihli ve 1378 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

Güvenlik Konseyi, 12 Eylül 2001 tarihinde aldığı 1368 sayılı karar ile 28 Eylül 2001 tarihinde aldığı 1373 sayılı kararlarda vurgulandığı üzere uluslararası terörizmin önlenmesi için uluslararası çabaların desteklenmesi gerektiğini tekrar vurgulamıştır. Konsey ayrıca, Taliban yönetiminin, Afganistan’ı El-Kaide’nin ve diğer terör örgütlerinin üs olarak kullanmasına izin vermesi, Afgan halkından insanların bu örgüt mensuplarına destek vermesini engellememesini de kınamıştır. Buna ilaveten, Taliban yönetiminin, insan hakları ve uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden uygulamalarının, Afganistan’daki çatışmaların da artmasına neden olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Konsey, 1378 sayılı kararda:

Afgan halkının geçici yönetimin oluşturulması ve kalıcı hükümetin oluşturulmasına yönelik çabalarına destek verdiğini açıklayarak bu hükümetin:

- Bütün etnik kesimleri içerisine alarak tüm Afgan halkını temsil eden ve komşularıyla barışçıl politikalar takip etmesi gerektiğini,
- Cinsiyet ayrımı yapmaksızın tüm Afgan halkının haklarını savunması gerektiğini,

- Afganistan'ın uluslararası antlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmesi ve uluslararası terörizmin önlenmesi için işbirliği içerisinde olması gerektiğini vurgulamıştır.

Yeni hükümetin oluşturulmasına yönelik faaliyetlerden olan geçici hükümetin oluşturulması hususunda BM'nin merkezi bir rol oynaması gerektiğini vurgulamıştır,

Tüm üye devletler, Afganistan'da böyle bir hükümetin oluşturulması için destek vermeye, zor şartlar altında yaşayan Afgan halkına yardım etmeye ve uzun dönemde Afganistan'ın ekonomik ve sosyal kalkınması için gerekli yardımlarda bulunmaya çağırılmıştır.

Konsey ayrıca, tüm devletlerin Taliban yönetiminin kontrolünden alınan yerlerin güvenliğinin sağlanması, özellikle başkent Kabil'in ve bu çerçevede sivillerin ve Birleşmiş Milletler personelinin güvenliğinin sağlanması için gerekli hassasiyetin gösterilmesini talep etmektedir (Resolution 1378, 2001).

3.5.4.1. Bonn Antlaşması

Güvenlik Konseyi'nin 1378 sayılı kararı sonrasında terörizme karşı uluslararası koalisyonu destekleyen ülkelerin katılımı ile Afganistan'da barış ve istikrarın sağlanmasına katkıda bulunmak ve geçici yönetime yardımcı olmak amacıyla 5 Aralık 2001 tarihinde Bon Antlaşması imzalanmış ve bununla birlikte geçici yönetim oluşturulmuştur.

Antlaşmanın 'Geçici Otorite' başlığını taşıyan kısımda genel hükümlere, hukuki yapı ile yargı sistemine ilişkin düzenlemelere, geçici otoritenin kuruluşundan bir ay sonra oluşturulacak özel ve bağımsız komisyona ilişkin düzenlemelere ve son hükümlere yer verilmektedir. Antlaşma'da geçici otoritenin, kuvvetlerin remi olarak transferini takiben 22 Aralık 2001 tarihinde kurulacağı, bütün mücahitlerin, Afgan Silahlı Kuvvetlerinin ve silahlı gruplarının, kuvvetlerin resmi olarak transferi üzerine geçici otoritenin emir ve komuta altına gireceği, geçici otoritenin tüm uygulamalarının Güvenlik Konseyi'nin 1378 sayılı kararı ile Afganistan ile ilgili diğer kararlarıyla uygunluk ve tutarlılık içerisinde olacağı belirtilmiştir (Mohammad, 2002:2-6). Antlaşmanın 4 eki bulunmaktadır. Bu bölümde Afganistan'da güvenliğin yeniden sağlanması, bu amaçla Afgan otoritelere Afgan güvenlik güçlerinin, silahlı kuvvetlerinin kurulması ve eğitiminde yardımcı olunması bakımından uluslararası topluma çağrıda bulunduğu, ayrıca Güvenlik Konseyi'nden Kabil ve çevresinin güvenliğini sağlamada Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin görevlendirilmesinin talep edildiği belirtilmektedir. Ayrıca Birleşmiş Milletler kuvveti görevlendirmesi halinde ittifak güçlerinin, BM kuvvetlerinin

yetkilendirileceği Kabil ve çevresinden çekileceği vaadinde bulunularak, bu kuvvetlerin Afganistan'ın temel askeri tesislerinin rehabilitasyonu için gerekli yardımlar bakımından da arzulandığı belirtilmektedir. (Çaşın, 2008; 514-515)

Antlaşma'nın iki numaralı eki 'Geçiş Döneminde Birleşmiş Milletlerin Rolü' başlığını taşımaktadır. Bu bölümde BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi'nin BM kuvvetlerinin bütün tavır ve hareketlerinde söz sahibi olacağı, bu anlaşmada ön görülen hususların yerine getirilmesinde yardımcı ve yol gösterici olacağı, BM'nin insan hakları ihlallerini ortaya çıkarması ve insan hakları ile ilgili konularda hak sahibi olacağı belirtilmektedir (<http://www.afghanembassy-brussels.org/uploads/3/0/2/3/3023882/bonn-agreement.pdf>).

'Afganistan ile ilgili Birleşmiş Milletler konuşmalarında katılımcıların Birleşmiş Milletlerden Talepleri' başlıklı, Antlaşmanın üç numaralı ekinde katılımcıların, BM'den ve uluslararası toplumdan Afganistan'ın ulusal egemenliğinin, toprak bütünlüğünün ve bağımsızlığının ve diğer ülkelerce Afganistan'ın iç işlerine karışılmamasının garanti altına alınabilmesi için gerekli tüm önlemlerin alınmasını talep ettikleri ifade edilmektedir. Antlaşmanın dört numaralı ekinde ise antlaşma metninde belirtilenlere paralel olarak oluşturulan Geçici Hükümet'in listesi yer almaktadır.

3.5.5. 20 Aralık 2001 Tarihli ve 1386 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

Güvenlik Konseyi'nin Afganistan'da terör örgütlerine yönelik olarak aldığı tedbirler açısından büyük önem taşıyan 1386 sayılı karar, başkent Kabil'in güvenliğini de sağlayacak olan Uluslararası Güvenlik Yardım Kuvveti -International Security Assistance Force (ISAF) oluşturulması konusunda önemli adımların atılmasını sağlamıştır.

Kararda, daha önce alınan 1368 ve 1373 sayılı kararlara atıfta bulunulduktan sonra Bonn Antlaşması'nı takiben Afganistan'da yaşanan gelişmelerden duyulan memnuniyet vurgulanmıştır. Bunları takiben sözkonusu Karar'da şu hususlar ifade edilmiştir:

BM Antlaşması'nın 7. Bölümü uyarınca hareket ederek Bonn Antlaşmasının 1. Ekine uygun olarak başkent Kabil'in ve çevresinin güvenliğini sağlamak için Geçici Afgan Hükümeti'ne gerekli desteği verecek olan ISAF'ın kurulmasına ve Afgan Hükümetinin güvenliği sağlamak için operasyonlar yapmasına yetki verilmesine,

Bütün Afgan halkını ISAF ile diğer hükümetlerarası ya da hükümetler dışı uluslararası örgütlerle işbirliği içerisinde olmaya çağırarak Bonn anlaşmasından belirtilen hususlarda yani güvenliğin sağlanması, özgürlüğün tesis edilmesi ve BM personelinin güvenliğinin sağlanması konularında gerekli özverinin gösterilmesine,

İngiltere ve İrlanda'nın 19 Aralık 2001 tarihinde (S/2001/1217) Genel Sekreterliğe sunduğu ISAF'ın faaliyetlerini yürütmede öncü rol oynayabileceklerini belirten mektubun memnuniyet verici olduğu vurgulanarak komşu devletleri ve BM'ye üye diğer devletleri ISAF'ın faaliyetlerini daha rahat bir şekilde yerine getirebilmesi için yardımda bulunmasına karar verilmiştir (Resolution 1386, 2001).

Güvenlik Konseyi'nce Bonn Antlaşması'nın ekinde ve 1386 sayılı kararda belirtildiği şekilde İngiltere'nin önderliğinde 6 ay süreli bir ISAF oluşturulmasına karar verilmişti. ISAF'ın amacının Kabil ve çevresinin güvenliğinin sağlanmasına yardımcı olmak ve Afgan güvenlik güçlerinin ve silahlı kuvvetlerinin yeniden kurularak eğitimleri de dâhil olmak üzere geçici hükümetin istikrarı yeniden tesisi çalışmalarına katkıda bulunmak olduğu ifade edilmiştir (Agreement on Provisional Arrangements in Afghanistan Pending the Re-Establishment of Permanent Government Institutions, 2010, Uluslararası Güvenlik Destek Gücü ISAF, 12 Ağustos 2009).

Bu kararda üye devletler işbirake davet edilmiş ve görevini yerine getirmek amacıyla Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 7. Bölümü kapsamında ISAF gerekli tüm önlemleri almakla yetkilendirilmiştir. (Resolution 1386, 2001) Türkiye dahil 18 ülkenin katılımıyla oluşturulan ISAF, tahsis edilen tüm kuvvetlerin bölgeye intikali ile 16 Ocak 2002 tarihinde tam hareket kabiliyetine kavuşmuştur (Agreement on Provisional Arrangements in Afghanistan Pending the Re-Establishment of Permanent Government Institutions, 2010).

3.5.6. 28 Ocak 2002 Tarihli ve 1390 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

1390 sayılı kararda yine Afganistan üzerinde durulmuş ve Taliban yönetiminin, 1214 (1998), 1267 (1999) sayılı kararın 2. Paragrafında ve 1333 (2000) sayılı kararın 1. 2. ve 3. kararlarında açıklandığı üzere kendisinden istenilen yükümlülükleri yerine getirmediğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca New York, Pensilvanya ve Washington'da meydana gelen 11 Eylül saldırılarının kınandığı tekrar ifade edilmiş ve bu konuda Usame bin Ladin ve El Kaide terör örgütünün uluslararası terörizmi desteklediği tekrarlanmıştır (Resolution 1390, 2002). Bunların ardından Konsey:

1333 (2000) sayılı kararın 8 (c), 1267 (1999) sayılı kararın 4 (b) ve 4 (a) paragrafında belirtilen yaptırımların uygulanmasına,

1267 ve 1333 sayılı kararlarda oluşturulan ve düzenli şekilde yenilenen listelerde bulunan, Usame Bin Ladin, El Kaide örgütü mensupları, Taliban yönetimi ve diğer bireyler, gruplar ya da bunlarla ilişki ve işbirliği içerisinde olan her türlü oluşumlara karşı bütün devletlerin aşağıdaki tedbirleri almasına karar vermiştir. Bu kararlar şunlardır:

- (a) Hiçbir gecikme olmaksızın bu bireylerin ya da oluşumların finansal olarak desteklenmesinin veya mal mülk sahibi edinmelerini de kapsayacak şekilde ekonomik kaynak sağlanmasının veya bu kaynakları kontrol etmelerine izin verilmesinin, bu kişilerin ya da bunların adına hareket eden doğrudan ya da dolaylı olarak desteklenmesinin önüne geçilmesi;
- (b) Bu kişilerin devletlerin topraklarını transit olarak kullanmasının önlenmesi, devletlerin buna göz yumması durumunda gerekli yaptırımlarla karşılanması;
- (c) Bu kişilerin, grupların ya da terörist oluşumların kendi topraklarından ya da diğer milletlerden uçak ya da diğer ulaşım araçları kullanılarak, askeri silah ve mühimmatın sağlanması, teknolojik gereksinimlerinin karşılanması ve doğrudan ya da dolaylı olarak satış ya da transfer yapılması önlenmelidir (Resolution 1390, 2002).

Bu kararın kabulünden sonraki 90 gün içerisinde devletlerin bu konuda neler yaptıklarını içeren bir raporun TMK'ye sunulması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca bütün devletlerin ivedilikle kendi iç yasal düzenlemelerini yapmaları, bu kararda belirtildiği şekilde kişilerin, grupların ya da terör oluşumların faaliyetlerine karşı gerekli mücadelenin yapılmasını ve şiddeti önlemek için gerekli caydırıcı önlemlerin alınması için iç hukuktaki düzenlemelerle ilgili gerekli çalışmanın yapılması hususunda devletlere de çağrıda bulunulmuştur (Resolution 1390, 2002).

1390 sayılı karara benzer şekilde, 28 Mart 2002 tarihinde alınan 1401 sayılı kararda da önceki kararlara atıfta bulunulmuş ve Bonn Antlaşması ile 22 Aralık 2001 tarihinde Afgan iç otoritesinin kuruluşunun memnuniyetle karşılandığı dile getirilmiştir. Bu bağlamda 1401 nolu kararda Konsey, United Nations Special Mission in Afghanistan-Birleşmiş Milletler Afganistan Özel Misyonu (UNSMA) hakkında özellikle çok zor şartlarda başarılı uygulamalardan dolayı övgüyle bahsetmiştir. Bunun yanında 1401 sayılı kararın kabulünden sonraki 12 aylık dönem için United Nations Assistance Mission in Afghanistan-Birleşmiş Milletler Afganistan Yardım Görevi (UNAMA) kurulmasını ve Genel Sekreterliğin 18 Mart 2002 tarihli raporu (S/2002/278) doğrultusunda faaliyetlerini yürütmesini desteklemiştir. Bu çerçevede Konsey, bütün devletleri Afganistan'da istikrarın sağlanması için UNAMA ile işbirliği yapmaya çağırmıştır (Resolution 1401, 2002).

3.5.7. 23 Mayıs 2002 Tarihli ve 1413 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

1413 sayılı kararın alınmasında Türkiye'nin Afganistan'ın güvenliği için yaptığı girişimlerin etkisi büyük olmuştur. ISAF harekâtını uluslararası koalisyonun terörizme karşı yürüttüğü mücadelenin bir parçası olarak gören Türkiye bu yöndeki çalışmalara en başından itibaren destek vermiştir. 1386 sayılı kararda belirtilen sorumluluk sahasında ve aynı görev tanımı çerçevesinde ISAF'ın liderliğinin 6 ay süreyle üstlenmek için Birleşmiş Milletler nezdinde girişimlerde bulunmuştur. Türkiye'nin bu girişimleri neticesinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 23 Mayıs 2002 tarihli ve 1413 sayılı kararında Türkiye'nin ISAF'ın komutasına talip olduğuna ilişkin Türk Dışişleri Bakanlığı'nın, Genel Sekreterliğe ulaşan 7 Mayıs 2002 tarihli mektubundan memnuniyet duyulduğu belirtilerek Türkiye'nin lider ülke konumu karara bağlanmıştır (Çaşın, 2008; 817). Sözkonusu 1413 sayılı kararda ayrıca:

Afganistan'daki durumun uluslararası barış ve güvenlik için bir tehdit oluşturmaya devam ettiği vurgulanarak,

ISAF'ın 20 Temmuz 2002 tarihinden itibaren 6 aylık bir süre için yetkilerinin ve görev alanının genişletilmesine karar verildiği,

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 7. bölümü kapsamında ISAF'da görev alan tüm üye ülkelerin bu görevi yerine getirebilmeleri maksadıyla gerekli tüm önlemleri almakla yetkilendirildiği yinelenerek,

ISAF liderliğinin (komuta eden ülke) yaptıkları faaliyetleri aylık raporlar halinde BM Genel Sekreterliği'ne sunmasına karar verildiği belirtilmiştir (Resolution 1413, 2002).

1386 sayılı kararı ele alırken de belirttiğimiz üzere ISAF, hukuki dayanağını güvenlik Konseyi'nin 1386 sayılı kararından almaktadır. Bu konuda ayrıca bir Askeri Teknik Antlaşma imzalanmış bu kapsamda angajman kuralları belirlenmiştir. BMGK'nin kararları ve Askeri Teknik Antlaşma ve ISAF'ın sorumluluk hükümlerine göre ISAF'ın sorumluluk alanı Kabil ve çevresindeki (50x45) kilometrelik bir alanı kapsamaktadır. Bu çevrede ISAF'ın görevi, genel anlamda Afganistan'ın sorumlu bir üye olarak uluslararası topluma entegre olmasını sağlamak maksadıyla Afganistan Geçici Yönetimi'ne güvenliğinin ve istikrarının sağlanmasında yardımcı olmaktır. Bu görev Kabil'de mevcut ve gelecekte kurulacak olan Afgan Silahlı Kuvvetleri ve güvenlik güçlerinin teşkilinde ve eğitilmesinde yardımcı olunmasını ve destek verilmesini de kapsamaktadır (Çaşın, 2008; 818).

3.5.8. 20 Aralık 2002 Tarihli ve 1452 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

1267 (1999), 1333 (2000), 1363 (2001) ve 1390 (2002) sayılı kararlara atıfta bulunarak ve 1373 (2001) sayılı kararı tekrar vurgulayarak Güvenlik Konseyi 1452 sayılı kararda BM Şartı'na uygun olarak şu kararları almıştır:

1267 sayılı kararın 4 (b) ve 1390 sayılı kararın 1 ve 2. Paragraflarında belirtildiği üzere teröristler ya da terörist gruplar herhangi bir şekilde ekonomik olarak desteklenmemelidir. Ülkeler şu hususlarda daha dikkatli davranmalıdırlar:

- a) Gıda maddelerini kapsayan ödemeleri, ilaç satımı ya da tıbbi tedavi uygulamaları, vergi, sigorta primleri, kamu harcamaları ya da hukuki işler için yapılan harcamaları veya dondurulmuş fonları ya da diğer ekonomik kaynakları kapsayan temel giderler konusunda 1267 sayılı kararla birlikte kurulan Komite'ye devletlerin gerekli bildirimleri yapması,
- b) İlgili devletler tarafından daha sonra Komite'ye de belirtildiği şekilde yapılan ekstra giderler konusunda bilgi vermesi istenmektedir.

Konsey ayrıca bütün devletlerin, a) Faizlerin veya hesaplar üzerindeki diğer kazançların, b) Kontratlar, sözleşmeler ya da 1267 (1999), 1333 (2000) ve 1390 (2002) sayılı kararlara konu olan ödemelerin ve vadelerinin, alınan kararlar kapsamına alınmasına onay vermeye çağırılmaktadır (Resolution 1452, 2002).

3.5.9. 17 Ocak 2003 Tarihli ve 1455 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

1267 (1999), 1333 (2000), 1363 (2001), 1373 (2001), 1390 (2002) ve 1452 (2002) sayılı kararlara atıfta bulunarak başlayan 1455 sayılı kararda, 1373 sayılı kararda belirtilen Taliban ve el Kaide terör örgütü mensuplarına, bireylere, gruplara, herhangi bir oluşum çatısı altında El Kaide ve Taliban ile birlikte hareket edenlere ekonomik olarak veya planlamada ya da eylemlerin gerçekleştirilmesinde yer alanlara karşı uygulanması gereken zorunlulukların tüm üye devletler tarafından yerine getirilmesi gerekliliğinin altı çizilmiştir. Buna ilaveten El Kaide şebekesinin ve diğer terörist grupların devam eden eylemlerinin masum sivilleri hedef aldığı ve sahip olunan mal ve mülke zarar verdiği belirtilerek El Kaide örgütü tekrar kınanmıştır (Resolution 1455, 2003).

Uluslararası terörizmin barış ve güvenliği tehdit ettiği kabul edildiği belirtilerek BM Şartı'nın 7. Bölümü çerçevesinde 1455 sayılı kararda şu konular karara bağlanmıştır:

Konsey, 1267 (1999) sayılı kararın 4 (b), 1333 (2000) sayılı kararın 8 (c) ve 1390 (2000) sayılı kararın 1 ve 2 paragrafında belirtilen yaptırımların genişletilmesine,

Yukarıda belirtilen yaptırımların genişletilmesinin 12 ay içerisinde gerçekleştirilmesine veya gerektiğinde bu uygulamanın daha erken hayata geçirilmesine,

1267 sayılı kararla kurulan Komite'nin tüm üye devletlerle işbirliği içerisinde olmasına ve bütün üye devletlere, Komite'ye üçer aylık periyotlar halinde El Kaide örgütü ve Taliban mensubu kişiler, diğer bireyler, Gruplar ve terörist oluşumlar hakkında bilgi vermesine,

Bütün devletleri, yaptırımların genişletilmesi çerçevesinde kendi vatandaşlarının veya diğer milletlerin, o ülke toprakları içerisinde şiddet eylemleri gerçekleştirmesinin önlenmesi ve bu eylemleri yapanların cezalandırılması için iç hukuk ve yönetim alanındaki düzenlemeleri acilen yerine getirerek terörizmin önlenmesi için gerekli adımların atılmasına,

Bütün devletlerin, Komite tarafından yapılan çağrıya uygun olarak yaptırımların genişletilmesi için gerekli düzenlemeleri bu kararın kabulünden sonraki 90 gün içerisinde yaparak bunu Komite'ye haber vermesine,

Komite ile dayanışma içerisinde hareket ederek ve bu kararın kabulüyle birlikte Genel Sekreterliğin, İzleme Grubu üyelerinden uygun gördüğü 5 uzmanı görevlendirmesini ve 12 ay içerisinde yaptırımların genişletilmesini takip etmelerini sağlamasına,

Komite başkanının 90 günde bir Konsey'e detaylı bir sunum yapmasına,

Bu kararın kabulünden soranki 30 gün içerisinde İzleme Grubu'nun detaylı bir çalışma yaparak bunu Komite'nin, üye devletlere rehberlik edebilmesi için sunmasına,

İzleme Grubu'nun hazırlayacağı ilk raporu 15 Haziran 2003 tarihinde, ikinci raporunu ise 1 Kasım 2003 tarihinde Komite'ye sunmasına karar vermiştir (Resolution 1455, 2003).

3.5.10. 20 Ocak 2003 Tarihli ve 1456 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

20 Ocak 2003 tarihinde yapılan toplantı Dışişleri Bakanları düzeyinde gerçekleşmiştir ve bu zirvede Terörizmle Mücadele konusunda bir Deklarasyon kabul edilmiştir. Bu Deklarasyon:

Terörizmin bütün yönlerinin ve eylemlerinin, barış ve güvenlik için en büyük tehdidi oluşturduğunu,

Motivasyonu, nerede ve kim tarafından gerçekleştirildiği gözetilmeksizin -özellikle sivillerin ölümlerine yol açtıklarında- her türlü terörist faaliyetler kanunsuzdur ve cezai işlem gerektirmektedir.

Teröristlerin nükleer, biyolojik, kimyasal ve diğer ölümcül materyallere ulaşma imkanlarının artmasının oluşturduğu ciddi bir tehlikenin olduğu, dolayısıyla bu materyaller üzerindeki kontrollerin artırılması gerektiğini,

Küreselleşen dünyada teröristlerin teknolojiyi kullanması ve kaynaklara ulaşma olanaklarının artmış olduğunu,

Terörist amaçlar için kullanılan finansal yardımların önüne geçilmesi için gerekli önlemlerin acilen alınması ve bu önlemlerin daha da ağırlaştırılmasını,

Teröristlerin, eylemler haricindeki uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı ve kara para aklama diğer faaliyetlerinin de önüne geçilmesi gerektiğini,

Terörizmin sadece Birleşmiş Milletler Şartı ve uluslararası hukukla uyumlu bir şekilde devletlerin, uluslararası ve bölgesel örgütlerin katılımıyla gerçekleştirilecek olan çok kapsamlı bir işbirliği neticesinde yenilebileceğini açıklamaktadır (Resolution 1456-Annex, 2003).

Deklarasyon'un ilk kısmında belirtilen hususlara binaen Güvenlik Konseyi aşağıdaki adımların atılması konusunda devletlere çağrıda bulunmuştur. Konseyin çağrısında:

Bütün devletlerin terörizmin önlenmesi için acilen terörizmi aktif ya da pasif olarak desteklemekten vazgeçmesi ve özellikle 1373 (2001), 1390 (2002) ve 1455 (2003) sayılı kararlara tamamen uymaları gerektiği,

Bütün devletlerin,

a) Hızlı bir şekilde terörizmle mücadeleyle ilgili uluslararası konvansiyonlara ve protokollere, özellikle 1999 yılındaki Terörizmin Finansmanının Önlenmesi için Uluslararası Konvansiyon'a ve bu hedef doğrultusunda atılan uluslararası adımlara katılmaları,

b) Terörizm her nerede gerçekleşirse gerçekleşsin, bütün devletler teröristlerin yakalanması ve cezalandırılması ve terörizmin önlenmesi için birbirleriyle azami derecede işbirliği içerisinde olmaları gerektiği,

c) Özellikle Taliban ve El Kaide başta olmak üzere teröristlere ve onlarla ilişki içerisinde olan birey, grup ve oluşumlara karşı alınan 1267 (1999), 1390 (2000) ve 1455 (2003) sayılı kararlarda belirtilen hususların ivedilikle yürürlüğe sokulmasına ve 1363 (2001) sayılı kararda oluşturulan İzleme Grubu ile yakın işbirliği içerisinde olması gerektiği ifade edilmiştir.

Devletlerin, terörizmi ve teröristleri destekleyenleri adaletin önüne çıkarmaları gerektiği,

TMK'nın, 1373 sayılı kararının bütün yönleriyle devletler tarafından uygulanması için çabalarını yoğunlaştırması gerektiği ve devletlerin sunduğu raporları inceleyerek uluslararası yardım ve işbirliği imkanlarını ortaya koyması gerektiği,

Uluslararası örgütler, diyalogun oluşturulması ve üyelerinin ve örgütlerin birbirleriyle bilgi alışverişini içerecek şekilde terörizme karşı etkinliklerini artırma yoluna gitmeliler ve özellikle teknik birimler ve uluslararası örgütler nükleer biyolojik, kimyasal ve diğer öldürücü materyallere erişim konusundaki kontrollerini artırmalıdır. Bu bağlamda silahsızlanma, silahların sınırlandırılması ve azaltılması konusunda uluslararası araçların da kullanılarak yasal düzenlemelerin hayata geçirmesinin zorunluluğu ifade edilmiştir.

Bölgesel örgütler de TMK ve diğer uluslararası örgütlerle işbirliği içerisinde olarak terörizme karşı mücadeledeki etkinliğin artırılmasına destek vermelidirler (Resolution 1456-Annex, 2003).

Bu konuda Güvenlik Konseyi ayrıca, uluslararası arenada devam eden toplumlar arası diyalog çalışmalarının artırılması, ırkçılığı ve bölgesel, kültürel ve dini ayrımcılığın

önüne geçilmesi için çabaların artırılması gibi konuları vurgulayarak BM Şartı çerçevesinde uluslararası terörizmin önlenmesi için gerekli mücadeleyi göstereceğini ifade etmiştir.

3.5.11. 13 Ekim 2003 Tarihli ve 1510 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

1368 (2001), 1372 (2001), 1386 (2001), 1413 (2002) ve 1444 (2002) sayılı kararlara atıfta bulunarak başlayan 1510 sayılı Güvenlik Konseyi kararı terörizmin önlenmesi için uluslararası çabaların desteklenmesinin önemini vurgulamıştır. ISAF ile Afgan Geçici Hükümeti arasındaki işbirliğinin önemli olduğu belirtilen kararda Bonn Antlaşması'nın 1. Ek'inde belirtildiği şekilde ISAF'ın görev alanının kırsal bölgelere doğru genişletilmesinin kabul edildiği tekrar belirtilmiştir (Resolution 1510, 2003).

Hukuki dayanağını 1386 sayılı karardan alan ISAF'ın görevi Başkent Kabil'in ve çevresinin güvenliğini sağlamak olarak belirlenmişti ancak 1510 sayılı kararla birlikte ISAF'ın görev sahası diğer bölgelere doğru kaydırılması yönünde görüş bildirilmiştir. ISAF'ın görev alanının genişletilmesi yönündeki istekler daha önce de Afgan Geçici hükümeti tarafından dile getirilmekteydi ancak ISAF'ın kendi içerisinde yaşadığı sorunlar yüzünden bu durum hayata geçirilememekteydi. Bu sorunların başında ISAF'ın komuta edilmesi sorunu vardı. Hatırlanacağı üzere İngiltere komutası altında 21 ülkeden yaklaşık 5000 askerle göreve başlayan ve günümüzde yaklaşık 120.000 askerden oluşan ISAF'ın komutası 6 ayda bir değişmekteydi. Türkiye de Haziran 2002'de ilk defa ISAF'ın komutasını devralmıştı. 6 ay sonra komutayı devretmesi gerekirken bu süre 2 ay daha uzamıştı. Bunun nedeni ise ABD işgali neticesinde Taliban'ın büyük ölçüde zayıflamasından dolayı kuzeyde ve güneydeki grupların istikrarsızlığa neden olması ve ülkede güvenlik ortamının bir türlü sağlanamamış olmasıydı. Bu yüzden diğer devletler komutayı devralmakta isteksiz davranıyorlardı (ISAF ve Türkiye, 2010).

ISAF'ın komutasının bir sorun olmasının ardından Almanya ve Hollanda, ISAF'ın komutasının NATO tarafından yürütülmesi önerisini sundu. Bu konuda NATO üyesi devletler arasında mutabakat sağlanmasının ardından 11 Ağustos 2003 tarihinde ISAF'ın komutasını NATO devraldı. Böylelikle NATO kendi coğrafyası dışında ilk görevini devraldı (Mihai, 2008).

Bu konuda Güvenlik Konseyi'nin almış olduğu 1510 sayılı kararda NATO Genel Sekreteri'nin ISAF'ın olası görev sahasının genişletilmesine ilişkin BM Genel Sekreterine göndermiş olduğu mektuba vurgu yapılarak şu hususlar ifade edilmiştir:

Afganistan'daki durumun halen uluslararası barış ve güvenlik için bir tehdit oluşturduğu vurgulanarak,

ISAF'ın komutasında ve Afgan Geçici Hükümeti ile işbirliği içerisinde bütün uygulamaların yerine getirilmesi gerektiği ifade edilerek,

Kabul dışındaki bölgeleri de kapsayacak şekilde ISAF'ın görev alanının genişletilmesi, bu sahalarda faaliyetlerini yürütmesi, BM ve diğer uluslararası personelin hayatlarının korunması, altyapı çalışmalarının devam edebilmesi ve Bonn Antlaşması'nda belirtilen diğer maddeler için de ISAF'a yetki verilmesine,

ISAF'ın görev süresinin 12 ay daha uzatılmasına,

ISAF'ın, yürüttüğü faaliyetleri hakkında 3 aylık periyotlar halinde Genel Sekreter aracılığıyla BM Güvenlik Konseyi'ne rapor sunmasına karar verilmiştir (Resolution 1510, 2003).

3.5.12. 30 Ocak 2004 Tarihli ve 1526 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

1526 sayılı karar Afganistan'daki durumu ve yapılması gereken hususları ele alan kapsamlı bir karardır. Daha önce Afganistan ve terörizmle ilgili olarak alınan kararlara atıfta bulunan 1526 sayılı Güvenlik Konseyi kararı, Taliban ve El Kaide örgütüne yardım edenler veya bu örgütlerin eylemlerine bizzat katılanlara karşı terörizmle mücadele uygulamaları kapsamında alınan kararlarda belirtildiği şekilde yaptırımların uygulanmasının önemli olduğunun altı çizilmiştir. Bu bağlamda 1267(1999) sayılı kararın 4 (b), 1333 (2000) sayılı kararın 8 (c), 1390 (2002) sayılı kararın 1 ve 2. ve 1452 (2002) sayılı kararın 1 ve 2. Paragraflarında belirtilen önlemlerin alınması gerektiği not edilmiştir (Resolution 1526, 2004).

Bu bağlamda 1510 sayılı kararda:

- a) Hiçbir gecikme olmaksızın bu bireylerin, grupların ya da oluşumların finansal olarak desteklenmesinin veya mal mülk sahibi edinmelerini de kapsayacak şekilde ekonomik kaynak sağlanmasının veya bu kaynakları kontrol etmelerine izin verilmesinin, bu kişilerin ya da bunların adına hareket eden doğrudan ya da dolaylı olarak desteklenmesinin önüne geçilmesi;
- b) Bu kişilerin, devletlerin topraklarını transit olarak kullanmasının önlenmesi, devletlerin buna göz yumması durumunda gerekli yaptırımlarla karşılaşması;
- c) Bu kişilerin, grupların ya da terörist oluşumların kendi topraklarından ya da diğer milletlerden uçak ya da diğer ulaşım araçları kullanılarak, askeri silah ve

mühimmatın sağlanması, teknolojik gereksinimlerinin karşılanması ve doğrudan ya da dolaylı olarak satış ya da transfer yapılmasının önlenmesi,

Bütün devletler acil ve kararlı bir şekilde Taliban, Usame Bin Ladin ve El Kaide örgütüyle ilişkili birey, grup ya da oluşumlara para akışını kesmeye ve terörizmin finansmanının önlenmesine katkıda bulunmaya çağrılarak,

Komite'nin faaliyetlerine yardımcı olması için 18 aylık bir süre için New York merkezli Analitik Destek ve Yaptırım İzleme Grubu'nun oluşturulmasına karar verilmiştir.

Genel Sekreter'den, bu kararın kabul edilmesiyle birlikte Komite'yle işbirliği içerisinde İzleme Grubu'nun belirteceği özel El Kaide örgütünün ve/veya Taliban'ın aktivitelerini kapsayacak sahalarda; terörle mücadele, ilişkili yasalar, terörizmin finansmanı ve uluslararası para akışının takibi gibi konularda banka uzmanlarını, koordinatörü kapsayacak ve 8 üyeyi geçmeyecek şekilde gerekli atamaların yapılmasını rica ederek,

İzleme Grubu'ndan, bağımsız ve çok kapsamlı 3 rapor hazırlamalarını, bunların birincisini 31 Temmuz 2004 tarihine kadar, ikincisini 15 Aralık 2004 ve üçüncüsünü de 30 Haziran 2005 tarihine kadar Konsey'e sunması istenmiştir.

Komite'nin, başkan aracılığıyla her 120 günde bir, Komite'nin yapmış olduğu çalışmaları, devletlerin Komite'yle ne derecede işbirliği yaptığını ve raporlarını teslim edip etmediklerini kapsayan detaylı bir raporu sözlü olarak Konsey'e sunmasına,

Tüm devletlerin, Komite yeni isimler açıkladığı zaman bu isimlerle alakalı kimlik bilgileri, o isimlerin geçmişiyle alakalı bilgileri ve Usame Bin Ladin ya da El Kaide örgütüyle veya Taliban ile bağlantısı olup olmadığı konuları da Komite'ye bilgi vermesine karar verilmiştir (Resolution 1526, 2004).

Ayrıca 1526 sayılı kararın Ek kısmında Analitik Desteği ve Yaptırım İzleme Grubu'nun 1267 (1999) sayılı kararda kurulan Komite ile işbirliği içerisinde olması ve aşağıdaki sorumlulukları yerine getirmesi gerektiği belirtilmektedir:

- Yaptırımların uygulanması hakkında tavsiyelerde bulunmak, Komite tarafından belirtilen hususlarda gerekli düzenlemeleri yapmak ve Komiteye bu konularda yardımcı olmak,
- Komite'ye İzleme Grubu'nun faaliyetlerini, sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini de içeren kapsamlı bir çalışma programı sunmak,
- Devletler tarafından Komite'ye sunulan raporları analiz etmek,
- TMK ile yakın işbirliği içerisinde çalışarak her iki komiteye de yardımcı olmak,
- Komite'ye, Konsey'e, sözlü ya da yazılı açıklama yaparken yardımcı olmak. (Resolution 1526-annex, 2004)

3.5.13. 26 Mart 2004 Tarihli ve 1535 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

Terörizmin her çeşidinin uluslararası barış ve güvenlik için tehdit oluşturduğu ve terörizmle mücadelenin Birleşmiş Milletler Şartı ve uluslararası hukuka uygun olarak

devam etmesi gerektiği belirtilen 1535 sayılı kararda, bölgesel ve uluslararası örgütlerin terörizmle mücadelede önemli roller oynadıkları, bu örgütlerin çabalarını daha fazla artırmaları gerektiği ve diğer devletlerle 1373 (2002) sayılı kararda belirtildiği üzere işbirliği içerisinde olması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca Birleşmiş Milletler'in ve Güvenlik Konseyi'nin terörizmle mücadelenin önemli bir ayağını oluşturduğu ve bu rolün devam etmesi gerektiği, diğer yandan Komite'nin de Güvenlik Konseyi'nin alt kuruluşu olarak bu mücadeledeki rolünün devam etmesi gerektiği belirtilmiştir (Resolution 1535, 2004).

1535 sayılı Karar'ın devamında:

Yeniden oluşturulan (Güvenlik Konseyi'nin bir alt kuruluşu olarak) Komite'nin, bir genel kurulu (Güvenlik Konseyi üye devletleri) ve bir de Başkan ve Başkan Yardımcısının bulunacağı bürosunun olmasına ve bu kurulun 31 Aralık 2007 tarihine kadar görev yapmasına,

TMKİD, Komite'nin raporunda (S/2004/124) bahsedilen görevlerden sorumlu olacağına ve Genel Sekreter'den, bu kararın kabulünden sonraki 45 gün içerisinde atama yapmasına,

Komite Başkanının, Güvenlik Konseyi'nin onayını almak üzere bir örgüt şeması sunmasını ve Genel Sekreter'den, Genel Kurul'un onayını almak üzere gerekli adımların atılmasını istemesine karar verilmiştir (Resolution 1535, 2004).

3.5.14. 8 Ekim 2004 Tarihli ve 1566 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

1566 sayılı karar da 1267 (1999) ve 1373 (2002) sayılı kararlara atıfta bulunarak başlamaktadır. Bu kararlarda uluslararası barış ve güvenlik için uluslararası terörizmin büyük bir tehdit oluşturduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda Konsey, bütün devletleri, 1373 (2001) sayılı kararda kurulan TMK, 1267 (1999) sayılı kararla oluşturulan El Kaide/Taliban Yaptırım Komitesi, bu Komiteye yardımcı olmak üzere Analitik Destek ve TMKİD ile işbirliği içerisinde olmaya davet edilmiştir. Terörizmin her türünün, insan hakları, sosyal ve ekonomik kalkınmayı ciddi tehdit ettiği belirtilmiş ve milletler arasındaki diyalogun geliştirilmesini, bu çerçevede bölgesel ve kültürel çatışmaların önüne geçilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Resolution 1566, 2004).

Buna bağlı olarak, özellikle teröristlerle ilişkilendirilen ve teröristlere ve terörizme destek olmakla suçlanan ülkeler, uluslararası hukuktan ve BM Güvenlik Konseyi'nin almış olduğu kararlardan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye, teröristlerin faaliyetlerine destek vermekten kaçınmaları gerektiğine, TMK'nin terörizmle

mücadelede yer alan uluslararası ve bölgesel örgütlerle ve BM ile işbirliği içerisinde çalışmaya ve 1373 (2001) sayılı karara uymaya çağrılmıştır (Resolution 1566-Paragraf 1,6), 2004).

1566 sayılı kararda belirtilen önemli hususlardan bir tanesi de üye devletlerden Güvenlik Konseyi'ne, El Kaide/Taliban ile veya diğer terörist örgütlerle/gruplarla ilişkisi olan birey, grup oluşum ya da devletlere karşı uygulanan yaptırımların yerine getirilip getirilmediğini kontrol edecek, adı geçenlere karşı uygulanabilecek muhtemel diğer yaptırımları araştırarak ve bu konuda Konsey'e tavsiyelerde bulunacak bir çalışma grubu oluşturulmasına karar verilmiştir (Resolution 1566-Paragraf 9), 2004).

3.5.15. 29 Temmuz 2005 Tarihli ve 1617 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

Afganistan'a gerçekleştirilen müdahalenin ardından alınan kararların en kapsamlılarından biri olarak niteleyebileceğimiz 1617 sayılı kararda, bu tarihe kadar Afganistan/Taliban ve terörizmle ilgili kararlara atıfta bulunulmasının ardından terörizmin her çeşidinin uluslararası barış ve güvenlik için tehdit oluşturduğu yinelenmiştir. Daha sonra, Usame bin Ladin, El Kaide, Taliban ve bunların işbirlikçilerinin, propaganda, terörizmi teşvik edici yayınlar ve internet gibi çeşitli basın araçlarının kullanılması konusuna dikkat çekilmektedir. International Civil Aviation Organization-Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü'nün (ICAO), teröristlerin ve işbirlikçilerinin seyahatleri ile ilgili belgelerinin ifşa edilmesi konusundaki çabaları takdir edilmesinin yanında, üye devletlerin Interpol ile işbirliği içerisinde olmasını, özellikle Interpol veritabanı aracılığıyla çalınan seyahat bilgileri ve belgeleri konusunda El Kaide ve Taliban'a karşı yaptırımların uygulanabilmesi için gerekli özverinin gösterilmesi istenmiştir (Resolution 1617, 2005).

Bunlara ilaveten Konsey şu kararları almıştır:

1. Öncelikle bütün devletlerin 1267 (1999) sayılı kararın 4 (b), 1333 (2000) sayılı kararın 8 (c) ve 1390 (2002) sayılı kararın 1. ve 2. paragraflarında belirtilen Usame Bin Ladin, Taliban ve 1267 (1999) ve 1322 (2000) sayılı kararda birleştirilen Listede belirtildiği üzere diğer teröristlere karşı gerekli önlemleri almaları gerektiği,

Bunlar:

a) Hiçbir gecikme olmaksızın bu bireylerin, grupların ya da oluşumların finansal olarak desteklenmesinin veya mal mülk sahibi edinmelerini de kapsayacak şekilde ekonomik kaynak sağlanmasının veya bu kaynakları kontrol etmelerine izin

verilmesinin, bu kişilerin ya da bunların adına hareket edenlerin doğrudan ya da dolaylı olarak desteklenmesinin önüne geçilmesi;

b) Bu kişilerin devletlerin topraklarını transit olarak kullanmasının önlenmesi, devletlerin buna göz yumması durumunda gerekli yaptırımlarla karşılaşması;

c) Bu kişilerin, grupların ya da terörist oluşumların kendi topraklarından ya da diğer milletlerden uçak ya da diğer ulaşım araçları kullanılarak, askeri silah ve mühimmatın sağlanması, teknolojik gereksinimlerinin karşılanması ve doğrudan ya da dolaylı olarak satış ya da transfer yapılmasının önlenmesi,

2. El Kaide, Taliban ya da Usame Bin Ladin ile ilişkisi olan birey, grup ya da oluşumların faaliyetleriyle ilgili olarak: yukarıda ismi geçen kişi ya da gruplar adına finansman desteği ya da eylemlerin planlanması aşamasına yardımcı olmak veya eylemlerin hayata geçirilmesinde bizzat yer almanın yaptırımlara tabi olacağı,

3. 1267 (1999) ve 1322 (2000) sayılı kararda belirtilen Listede yer alan ülkeler 1526 (2004) sayılı kararın 17. Paragrafında belirtilen -tüm devletlerin, Komite yeni isimler açıkladığı zaman bu isimlerle alakalı kimlik bilgileri, o isimlerin geçmişiyle alakalı bilgileri ve Usame Bin Ladin ya da El Kaide örgütüyle veya Taliban ile bağlantısı olup olmadığı konularında Komite'ye bilgi vermesi -(Resolution 1526-Paragraf 17, 2004), konuda Komite'ye gerekli bilgileri vermesi,

4. Yukarıdaki 3. Maddede sınıflandırılan ülke vatandaşlarının, Komite gerekli gördüğünde yine Komite tarafından sorgulanması ve o ülkenin, Komite'nin isteyebileceği diğer ek bilgileri gerekli mercilere sunması,

5. Bütün devletlerin, çalınan ve kaybolan pasaportların ve diğer seyahat belgelerinin geçersiz kılınması ve bu bilgi ve belgelerin diğer üye devletlerle paylaşması gerektiği,

1455 (2003) sayılı kararın 14. ve 1526 (2004) sayılı kararın 13. paragraflarında belirtilen Komite'nin, kendi sorumluluklarını bilmesi gerektiği, Komite'nin Güvenlik Konseyi'ne 31 Temmuz 2006 tarihine kadar üye devletlerin 1617 sayılı kararda belirtilen konulardaki uygulamaları yerine getirip getirmediğini açıklayan bir yazılı rapor sunması,

Komite'nin faaliyetlerini daha rahat yerine getirebilmesi için, New York merkezli kurulan İzleme Grubu'nun 17 aylık bir dönem için Komite'nin sorumluluğu altına girmesi, konuları karara bağlanmıştır (Resolution 1617, 2005).

3.5.16. 4 Ağustos 2005 Tarihli ve 1618 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

1618 sayılı kararda da terörizmle mücadeleden bahsedilmekle birlikte, karara konu olan ülke bu sefer Irak olmuştur ve özellikle intihar saldırıları kınanmıştır. Bu bağlamda Konsey, öncelikle konuyla ilgili olarak 1546 (2004) sayılı karara vurgu yaparak Irak halkının siyasi geçiş sürecini, Irak'ın toprak bütünlüğünü, egemenliğini, bağımsızlığını ve Irak halkının barış içerisinde yaşama hakkını şartsız bir şekilde desteklediklerini belirtmiştir. Bu amaç doğrultusunda Irak'ın devam eden siyasi ve ekonomik geçiş sürecini destekleyen ve bunun için yoğun çaba sarfeden Irak halkının özverili çabası

övlerek Irak'ta ulusal diyalog çalışmalarının devam etmesi gerektiği belirtilmiştir (Resolution, 1618, 2005).

Ayrıca, Irak Bağımsız Seçim Komisyonu çalışanlarını, 32 tanesi çocuk olmak üzere, yeni anayasa çalışmaları yapan kişilerin de içerisinde bulunduğu yaklaşık 100 insanın hayatını kaybetmesine neden olan terörist bombalamaların şiddetle kınandığı vurgulanarak,

Terörizmin Irak'ın bütünlüğü ve ekonomik kalkınmasının önüne geçmesine izin verilmemesi gerektiği ifade edilerek, 1373 (2001) sayılı kararda belirtilen kistaslar çerçevesinde teröristlere yardımda bulunanları ve teröristleri adaletin önüne getirmenin şart olduğu ve Irak Hükümeti'nin BM'nin çalışanlarına gerekli kolaylığı ve güvenlik şartlarını sağlaması gerektiği ifade edilmiştir (Resolution, 1618, 2005).

3.5.17. 14 Eylül 2005 Tarihli ve 1624 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

Konsey 1624 sayılı Kararında; sadece teröristlerin değil, terörizmi teşvik edenlerin de cezalandırılması için üye ülkeleri yasal düzenlemeler yapmaya çağırarak, ayrıca bu eylemlerin haklılığını savunanlara, mazeret bulanlara ve onları yüceltenlere karşı gerekli önlemlerin alınması ve bunun yanı sıra terörle ilişkisi saptananlara “güvenli bölgeler” yaratılmasının önlenmesini üye devletlerden istemektedir. Kararda, ayrıca, “terör tanımı” yapılmamakta, ancak “amacı ne olursa olsun, ne zaman olursa olsun ve kimin tarafından yapılırsa yapılsın terörizm, güvenlik ve barışın bir numaralı tehdidi” olarak kabul edilmektedir (Resolution 1624, 2005, www.egm.gov.tr).

Diğer yandan, 1948 yılında BM Genel Kurulu'nda kabul edilen Universal Declaration of Human Rights-Uluslararası İnsan Hakları Beyannamesi'nin (UİHB) ve BM Genel Kurulu tarafından 1966 yılında kabul edilen International Covenant on Civil and Political Rights-Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Anlaşması'nın (ICCPR) 19. Maddelerinde belirtilen özgürlük haklarının sadece yasalarca ve ICCPR'nin 19. Maddesinin 3. Paragrafında belirtilen şekillerde kısıtlanmasının sözkonusu olabileceğini vurgulayarak,

UDHR'nin 14. Maddesinde belirtildiği üzere devletlerin, 28 Temmuz 1951 tarihinde kabul edilen Mültecilerin Statüsü hakkında Konvansiyon ışığı altında mültecilerin geri gönderilmemesi zorunluluğuna özen göstermeleri gerektiğini anımsatarak,

Dünyanın çeşitli yerlerinde aşırıcılık veya hoş görmeme yüzünden motive olan terörizmin özellikle çeşitli milletlere ait sivil insanların öldürülmesine neden olması ve bu sayının artmasına dikkat çekerek terörist saldırılar sonucu ölenlerin aileleriyle ilgilenilmesinin uygun olacağına inanarak,

Küreselleşen dünyada, teröristlerin karmaşık ve gelişmiş teknolojileri kullanmasını önlemek için ceza yasalarını çıkartılması ve iş birliğinin geliştirilmesi konularında devletlerin daha fazla çaba sarfetmeleri gerektiğini vurgulayarak,

Devletlerden, terörle ilişkisi saptananlara “güvenli bölgeler” yaratılmasının önlenmesini istemektedir (Resolution 1624, 2005).

3.5.18. 22 Aralık 2006 Tarihli ve 1735 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

1267 (1999), 1333 (2000), 1390 (2000), 1455 (2003), 1526 (2004), 1671 (2005) 1735 (2006) sayılı karar çerçevesinde faaliyet gösteren BMGK Yaptırımlar Komitesi'nce tüm ülkeleri bağlayıcı nitelikte listeler yayınlanmaktadır. Anılan BMGK kararları tüm ülkelere, sözkonusu listelerde yer alan kişi, şirket ve kuruluşların tüm hak ve alacakları ile mal varlıklarının dondurulması, ülkelere girişlerinin ve topraklarından transit geçişlerinin yasaklanması, doğrudan veya dolaylı olarak silah ve askeri malzeme temini, satışı ve transferinin önlenmesi yükümlülüğü getirmektedir.

Bu bağlamda Interpol ile işbirliğinin geliştirilmesi ve Interpol-UN Security Council Special Notices'in kurulması ve 1699 (2006) sayılı kararın da teşvik ettiği üzere üye devletlerin Interpol ile diğer uluslararası ve bölgesel örgütlerle El Kaide ve Taliban örgütü mensuplarına karşı ortak hareket etmesi gerektiği ifade edilmiştir. Diğer yandan Taliban, El Kaide ve Usame Bin Ladin'den kaynaklanan tehdidin her geçen gün değiştiği belirtilmiştir (Resolution 1735, 2006).

Bu çerçevede BM Antlaşması'nın 7. Bölümü uyarınca Konsey şu kararları almıştır:

1. Öncelikle bütün devletlerin 1267 (1999) sayılı kararın 4 (b), 1333 (2000) sayılı kararın 8 (c) ve 1390 (2002) sayılı kararın 1. ve 2. paragraflarında belirtilen Usame Bin Ladin, Taliban ve 1267 (1999) ve 1322 (2000) sayılı kararda birleştirilen Listede belirtildiği üzere diğer teröristlere karşı gerekli önlemleri almaları gerektiği,

Bunlar:

a) Hiçbir gecikme olmaksızın bu bireylerin, grupların ya da oluşumların finansal olarak desteklenmesinin veya mal mülk sahibi edinmelerini de kapsayacak şekilde ekonomik kaynak sağlanmasının veya bu kaynakları kontrol etmelerine izin verilmesinin, bu kişilerin ya da bunların adına hareket eden kişilerin doğrudan ya da dolaylı olarak desteklenmesinin önüne geçilmesi;

b) Bu kişilerin devletlerin topraklarını transit olarak kullanmasının önlenmesi, devletlerin buna göz yumması durumunda gerekli yaptırımlarla karşılaşması;

c) Bu kişilerin, grupların ya da terörist oluşumların kendi topraklarından ya da diğer milletlerden uçak ya da diğer ulaşım araçları kullanılarak, askeri silah ve mühimmatın sağlanması, teknolojik gereksinimlerinin karşılanması ve doğrudan ya da dolaylı olarak satış ya da transfer yapılmasının önlenmesi,

2. Yukarıdaki “1-a” maddesinde belirtilen finansal yardımların ve ekonomik kaynakların hemen dondurulması gerektiği konusunda devletlere hatırlatma yapılmasına karar verilmiştir (Resolution 1735, 2006).

Bunun yanında “Listeleme” konusunda ise şunlar ifade edilmiştir:

Komite, Liste’de isimleri yayınladığı zaman devletler 1526 (2004) sayılı kararın 17. ve 1617 (2005) sayılı kararın 4. Paragrafı uyarınca; (i) birey ya da kurumların Liste’de belirtilen sınırlar içerisinde olması durumunda bunları tanımlayacak gerekli özel bilgileri, (ii) bilgilerin kaynağını, (iii) bu bilgileri destekleyici belgeleri de teslim etmeleri gerektiği,

Liste’ye yeni isimlerin eklenmesi ve bunların ilan edilmesini takiben 2 hafta içerisinde Sekreterliğin, bu isimlerin hangi ülke ve ülkelerde olduğunu belirlemesi ve bu ülkelerin de sözkonusu vatandaşları hakkındaki bilgileri ivedilikle teslim etmesi gerektiği, (Resolution 1735-Listing, 2006) ifade edilirken, Liste’den çıkarma konusunda ise;

Komite’nin, Liste’den isimleri, (i) mevcut ismin/isimlerin yanlışlıkla Liste’ye eklenmiş olması durumunda, (ii) kişilerin ya da kuruluşların artık sözkonusu yaptırımları gerektirecek şartlar içerisinde bulunmaması durumunda, (iii) listedeki kişi ya da kuruluşların Güvenlik Konseyi kararlarında belirtilen hususlara riayet ettiği durumlarda, Liste’den çıkarabilir (Resolution 1735-Delisting, 2006).

Yaptırımların uygulanması konusunda ise, 1. Maddenin (a) bendinde belirtilen her türlü finansmanın önlenmesi konusuna El Kaide, Usame Bin Ladin, Taliban ve bunlarla ilişkisi olan diğer bireyler, gruplar veya kuruluşlar tarafından kullanılan internet sunucularının sınırlandırılması da dahildir.

Güvenlik Konseyi, Genel Sekreterlik’ten, Komite’nin, 1735 (2006) sayılı kararın 1. Maddesinde belirtilen hususlardaki etkinliğini artırabilmesi ve daha efektif çalışabilmesi için Birleşmiş Milletler ile Interpol, ICAO, IATA, ve WCO gibi ilgili uluslararası ve bölgesel örgütler arasındaki işbirliğini artırmasını istemektedir (Resolution 1735- Measures Implementation, 2006).

3.5.19. 23 Mart 2007 Tarihli ve 1746 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı

Genel Sekreter’in 7 Mart 2006 tarihindeki raporu (S/2006/145) ve 1659 (2006) sayılı kararı çerçevesinde 23 Mart 2007 tarihinde UNAMA’nın görev süresini uzatan 1662 (2006) sayılı karara atıfta bulunarak başlayan 1746 sayılı karar Afghanistan National Development Strategy-Afganistan Ulusal Kalkınma Stratejisi (ANDS) ve Ulusal Uyuşturucu Kontrol Stratejisi’nin desteklediğini belirtmektedir. Ayrıca ISAF ile UNAMA arasındaki işbirliğinin geliştirilmesinin de Afganistan açısından çok önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Diğer yandan Karar, Komşularla İyi İlişkiler üzerine 22 Aralık 2002 tarihinde açıklanan Kabil Deklarasyonu (S/2002/1416) 19 Aralık 2006 tarihindeki Yeni Delhi’de gerçekleştirilen İkinci Afganistan Bölgesel Ekonomik İşbirliği Konferansı’nın önemi

vurgulanmış ve 2007 yılı içerisinde Pakistan'ın başkenti İslamabad'da yapılması planlanan Üçüncü Afganistan Bölgesel Ekonomik İşbirliği Konferansı'nın bölgedeki ilişkiler açısından olumlu katkılar sağlayabileceği ifade edilmiştir (Resolution 1746, 2007).

Bu çerçevede BM'nin Afganistan'da devam eden çalışmalarının hayati önemine işaret edilerek şu hususlar ortaya konmuştur:

UNAMA'nın, Afganistan'ın kalkınması için uluslararası çabaları desteklenmeli, Afganistan'daki bölgesel grupları işbirliği yapması konusunda teşvik edilmeli, insan haklarının korunmasına yardımcı olmalı ve silahlı çatışmalardan sivillerin uzak tutulması için çaba sarfetmesi gerektiği,

UNAMA'nın Afganistan'ın diğer bölgelerinde ofisler açarak Merkezi hükümetin ve Afganistan'da istikrarın sağlanması için çaba sarfeden diğer kuruluşların çalışmalarına destek vermesinin olumlu karşılandığı,

Disbandment of Illegal Armed Groups-Yasadışı Silahlı Grupların Yasaklanması (DIAG) girişimleri gibi Ekim 2003'de başlatılan Disarmament, Demobilization and Reintegration-Silahsızlanma, Seferberliğin Sona Erdirilmesi ve Yeniden Entegrasyon (DDR) çalışmalarının sonuç vermesinin güven verici gelişmeler olduğu,

Uluslararası toplumun da yardımıyla Afgan Hükümeti'nin açık ve şeffaf bir adalet sisteminin ortaya çıkarılması için 10 yıllık adalet reform paketinin uygulanması gerektiği ve böylelikle hukukun üstünlüğünün tüm ülke genelinde teşkil edilmesinin sağlanabileceği,

Afgan Hükümetinin, Afganistan'ı gelecek seçimlere hazırlaması, bu bağlamda Seçim Yasası'nı revize etmesi, Independent Election Commission-Bağımsız Seçim Komisyonu'nu (IEC) desteklemesi ve şeffaf bir seçimin yapılmasını sağlaması gerektiği,

Rusya Federasyonu Hükümeti'nin BM Suç ve Uyuşturucu Ofisi ile işbirliği içerisinde 26-28 Temmuz 2006 tarihleri arasında düzenlediği Afganistan kaynaklı Uyuşturucu Trafikçi üzerine İkinci Bakanlar Konferansı neticesinde bütün devletler uluslararası toplumu tehdit eden yasadışı ilaç ve uyuşturucu kaçakçılığının önlenmesi için koordinasyon içerisinde hareket edilmesi gerektiği karara bağlanmıştır (Resolution 1746, 2007).

3.6. Birleşmiş Milletler'de Etkin Bir Aktör Olarak ABD'nin 11 Eylül Sonrası

Dönemde Terörizmle Mücadeledeki Pozisyonu

Soğuk Savaş yıllarında ABD, saldırıya uğraması durumunda karşı saldırıda bulunma stratejisini benimsemiş, genelde de bu yönde hareket etmişti. Soğuk Savaşın sona ermesinden sonra Avrupa'da, 1989-1991 yılları arasında Berlin Duvarının yıkılması, Almanya'nın birleşmesi, komünist iktidarların güç kaybetmesi ve Sovyetler Birliği'nin

parçalanması sonucu uluslararası sistemde değişimin yaşanması, ABD'nin de doğal olarak politika değişikliğine gitmesine neden olmuştur. 1990'ların başında Soğuk Savaş'ın bariz şekliyle sona ermesinin ardından dünya, yeni bir şekil almaya başlamıştır. Soğuk Savaş dönemine damgasını vuran iki kutuplu uluslararası sistem son bulmuş, “yeni dünya düzeni” Batı dünyası ve onun lider gücü konumunda bulunan ABD önderliğinde yeniden yapılanmaya, ya da yapılandırılmaya başlanmıştır (Soğuk Savaş Sonrasında “Yeni Dünya Düzeni”, 2009: 1-14). Ancak bu yapılanma düzen olduğu kadar düzensizliği, istikrar unsurlarını yanı sıra istikrarsızlığı da beraberinde getirmiştir. Bir yandan uluslararası entegrasyon ve karşılıklı işbirliği trendi artarken, dolayısıyla devletler arası çatışma riski azalırken, diğer yandan da yeni tehdit odakları ortaya çıkmıştır (Chomsky, 2002: 216-218).

Clinton döneminde (1992-2000) izlenen politikalar daha çok ABD'nin süper güç konumunu muhafaza etmeye yönelikti, ancak Clinton'dan sonra iktidara gelen Bush'un başkanlığı döneminde ABD, bu konumunu askeri seçenikle koruma yolunda daha belirgin politikalar takip etmeye başlamıştı (Türkiye-Avrupa Birliği-ABD İlişkileri Nereye Gidiyor, 2010). 11 Eylül saldırıları, Washington'un dünyaya bakışını, yani ulusal ve uluslararası düzeyde uyguladığı politikaları değiştirmesine neden olmuştur. Bu durumun ortaya çıkmasında hiç şüphesiz, ABD'nin 11 Eylül terör saldırılarına kendi evinde hedef olmasının etkisi çoktur. Bu çerçevede Bush yönetimi, uyguladığı devlet politikalarında ve oluşturduğu uluslararası stratejilerde radikal bir değişim gerçekleştirmiştir.

Washington yönetimi, sözkonusu saldırılara karşı terörizmle mücadele stratejilerini, Samuel P. Huntington'un, “Medeniyetler Çatışması” tezinde (Huntington, 1993: 22-49) de savunduğu gibi, Batı karşıtlığı teması üzerine kurarak, 11 Eylül terör saldırılarının da terörizmin temel karakteristiğinin Batı karşıtlığı olduğu savını kanıtlar nitelikte olduğu üzerine oturtmaktadır. (Yalçiner, 2006; 104) Buna bağlı olarak ABD'nin izlediği dış politikaların temel parametrelerinden biri de, mağduriyete dayalı meşruluk olarak ortaya çıkmıştır. Radikal İslamcılar, Batının ve aynı zamanda Batılı değerlerin en büyük temsilcisi durumunda olan ABD'ye saldırmışlardır. Dolayısıyla ABD mağdurdur ve teröristleri cezalandırmak ve dünyayı terör tehdidinden kurtarmak için takip edeceği politikalar/müdahaleler meşrudur (Arıboğan, 1998; 452-454).

Diğer yandan, Soğuk Savaş'ın galibi, yeni dünyanın ve küreselleşmenin lideri ABD, bu saldırılar sonucu çok önemli bir kızgınlık içerisine girerek adeta bir psikolojik travma yaşamıştır. Bu çerçevede Amerikan karar alma sürecindeki en önemli etken psikolojik faktörler de olmuştur diyebiliriz. Pearl Harbor'dan bu yana hiçbir düşman Amerikalıları, Amerikan toprakları içerisinde öldürememiştir. Üstelik Pearl Harbor'un, Pentagon ya da Dünya Ticaret Merkezi gibi sembolik önemi de yoktu. Yani Pearl Harbor New York veya Washington değildi. 11 Eylül saldırılarının ardından yapılan anketlerde de 11 Eylül saldırılarının Pearl Harbor saldırısından daha önemli olarak algılandığı ortaya çıkmıştır. Buradaki önemli nokta ise, sadece gençlerin değil, Pearl Harbor'u yaşayan yaşlıların da 11 Eylül saldırılarını ön plana çıkarmasıydı. Ankete katılan ve Pearl Harbor'u gören yaşlı katılımcıların yüzde 42'si '11 Eylül'ün, yüzde 39'u ise 'Pearl Harbor'un önemli olduğunu belirtmişlerdir (11 Eylül mü? Pearl Harbor mu?, 30.08.2006).

11 Eylül'ün ön plana çıkmasının nedenlerinden biri de, uzun yıllar ABD topraklarında, böyle bir saldırının ya da yabancı güçler tarafından herhangi bir işgal girişiminin olmamasından dolayı Amerikan vatandaşları kendilerini güvende hissetmesiydi. ABD dışarıda operasyonlar yapsa da, kendi toprakları içerisindeki vatandaşları güven içerisindeydi. Körfez savaşı da ABD'nin, bu şekilde hareket ederek hadiseleri biçimlendirebileceği hatasına düşmesine neden olmuştu. Ancak 11 Eylül saldırıları, ABD'nin ve Amerika sınırları içerisindeki Amerikan vatandaşlarının da terörist saldırılara maruz kalabileceğini göstermiştir.

Sözkonusu psikoloji içerisinde ABD'nin 11 Eylül saldırıları sonrası, uluslararası teröre karşı geliştireceği stratejiler uluslararası kamuoyu tarafından da merak edilmekteydi. Bu kapsamda tek taraflı olarak, sahip olduğu askeri gücün niteliğine de güvenen ABD, Afganistan ve Irak'a savaş açmıştır. ABD ve müttefiklerinin Afganistan'a yönelik müdahalesi meşru müdafaa kapsamında destek görse de özellikle Irak işgalinden sonra ABD, terörle mücadele politikalarında önemli tepkilerle karşılaşmaya başladı (World Public Says Iraq War has Increased Global Terrorist Threat, 2006; Attacking Iraq - International Reaction, 2003).

2003'te ABD'nin Irak'ı işgali ve bu işgalin daha sonra açıkça kanıtlanan ve dönemin ABD Dışişleri Bakanı tarafından da itiraf edilen gayri meşruluğu da (Powell admits Iraq

evidence mistake, 2004), terörü devletlerin ve özellikle de ABD gibi emperyal güçlerin uyguladığını savunanların yaklaşımını desteklemektedir. Irak'ın işgali, hukuki temelleri olan uluslararası antlaşmalara taraf bir devletin, tüm uluslararası hukuk normlarını ve kuruluşlarını yok sayarak, daha sonra asılsız olduğu anlaşılan iddialarla bağımsız bir ülkenin ve bu ülkenin insanların varlığına kastetmesi anlamına gelen bir olaydır ve siyasal şiddetin devlet eliyle kullanımının geldiği boyutları göstermesi açısından dikkat çekicidir (Çaşın, 2008, 915-917).

Askeri yöntemler kullanılarak sınırları ve hedefleri açık olmayan mücadele şekli, başta AB ülkeleri olmak üzere birçok ülkenin ve sivil toplum kuruluşlarının tepkisini çekmiştir. Bush yönetiminin ortaya koyduğu terörizmle mücadele stratejilerine sadece diğer ülkelerden değil, kendi içerisindeki sivil toplum kuruluşlarından da tepkiler gelmiştir (After Saddam Hussein's Fall: Humanitarian Organizations Struggle To Address Failings of the Occupation, 2010).

Bu tepkilerin başında aşırı güç kullanımı gelmektedir.¹⁶ ABD terörle mücadelede uygun araçları kullanmamakta, belki de terörü engellemede en az etkili araçlardan birisi olarak askeri güç kullanımını, tek seçenek ya da en etkili seçenek olarak görmekte ve buna göre hareket etmektedir. Bir militan için şehirler, köyler bombalanabilmektedir. Sadece Afganistan ve Irak'ta terörle mücadele kapsamında yapılan müdahalede yüz binlerce insanın ölmesi de buna bir örnektir.

Bugün birçok ülke, ABD yanında yer alma konusunda ve kendi toplumlarına bunu anlatmakta eskisine nazaran daha zorlanmaktadırlar. Her askeri operasyon karşısında kendi destekleyicilerine yanlış ümit veren Bush yönetimi, uluslararası terörle mücadelede yol arkadaşı olan birçok müttefikini, özellikle Irak Savaşı'ndan sonra tek tek kaybetmiştir.

ABD, terörle mücadele politikasının salt askeri güce dayalı, uzlaşmadan uzak olması ve halk desteğinin önemsenmemesi gibi nedenlerden dolayı, 11 Eylül saldırılarının hemen sonrasındaki dünya desteğini artık arkasında görememektedir (Asia: Reaction to U.S War with Iraq: Special Press Summary, 2003). Bunun arkasında belki de ABD'nin kendini dünyanın gelmiş geçmiş en güçlü ülkesi olarak görmesi ve buna bağlı olarak bir

¹⁶ Dünya genelinde (Pakistan, Japonya, Hindistan, Endonezya, Bangladeş ...), ABD'nin Irak'ı işgaline karşı gösterilen tepkiler için bakınız: <http://gulf.911investigations.net/IMG/pdf/03-3.pdf>

başkasıyla birlikte olma ihtiyacı hissetmemesi de olabilir. Ancak şu bir gerçektir ki, ABD'nin terörle mücadelede aşırı ve neredeyse ayırım yapmadan kullandığı askeri güç, hukukun çiğnenerek dikkate alınmaması, insan haklarının yeterince korunmaması, hedef seçilen bölgelerin sorgulanmaması (özellikle Irak) ve ABD'nin terörle mücadelede kendi politikalarını dikte ettirmeye çalışması- “Ya bizimlesiniz ya karşımızdasınız”¹⁷- ABD'nin terörle mücadelede yapmaya çalıştığı “kurallaştırma” çabalarının boşa çıkmasına neden olmamıştır. Özellikle Irak'ın işgali ve neden uluslararası terörle mücadelede ana obje haline getirildiğine henüz tatmin edici açıklamalar getirilememiştir.

3.7. BM'nin Terörizmle Mücadelesinin Genel Değerlendirilmesi

ABD'ye karşı gerçekleştirilen 11 Eylül saldırıları, uluslararası terörle mücadele konusunda işbirliğinin tesis edilebilmesi için önemli bir dönüm noktası olmuştur. 11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleştirilen terör saldırıları gerek neden olduğu büyük insan kayıpları, gerekse dünyanın süper gücü konumunda bulunan ABD'nin askeri ve ekonomik sembolü olan Pentagon ve Dünya Ticaret Merkez'inin hedef alınmasından dolayı, dünya çapında ses getirici terörist eylemler olarak tarihe geçmişlerdir. Bu saldırılar, hiçbir ülkenin terör karşısında başıksıklık kazandığı iddiasında bulunamayacağını açıkça göstermiştir (Bıçaklı, 2005).

11 Eylül saldırılarının ardından Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, terörle mücadeleyi küresel boyuta taşımak için inisiyatif almış ve bu çerçevede üye devletlerin geniş çaplı tedbirler almasını da gerektiren kapsamlı bağlayıcı kararlar almıştır (Quadrat, 2003: 163-176). 11 Eylül saldırılarından önce de gerek Genel Kurul, Gerekse Güvenlik Konseyi terörizm konusunu ele almışlar ve tavsiye niteliğinde kararlar açıklamışlardır. Fakat bu dönemde terörizm, Hüsnü Mübarek'e karşı suikast girişimi, Pan am 103 ve UTA 772 sayılı uçakların düşürülmesi gibi konularda ele alındığı için teröre karşı alınan önlemler oldukça sınırlı kalmıştır.

1990'lı yılların sonlarına gelindiğinde, Güvenlik Konseyi, ABD'nin de ağırlığını koymaya başlamasıyla birlikte, Taliban ve Usame Bin Ladin'in Afganistan'daki

¹⁷ ABD Başkanı Bush, 11 Eylül saldırılarının ardından yaptığı konuşmada dünya devletlerine çağrıda bulunarak ABD'nin uluslararası terörizmle savaşında yanında yer almalarını istemiştir. Bush, ülkeleri, savaşta ya ABD'nin yanında yer alacaklarını, ya da teröristlerden yana olacaklarını belirterek bütün dünyaya açıkça mesaj göndermiştir.

faaliyetleriyle ilgili olarak bağlayıcı nitelikte kararlar almaya başlamıştır. 1999 yılında alınan 1267 sayılı kararla birlikte, Taliban'a ait uçakların uçuşlarının engellenmesi, Taliban'la ilgili fonların ve diğer mali kaynakların dondurulmasının kararlaştırılması yanı sıra Güvenlik Konseyi'ne bağlı olarak bir komitenin de kurulmasına karar verilmiştir (1267 Komitesi) (Resolution 1267, 1999). 19 Aralık 1999 tarihinde alınan 1333 sayılı kararda ise 1267 sayılı kararda alınan önlemler Usame Bin Ladin ve El Kaide örgütünü de kapsayacak şekilde değiştirilmiş ve geliştirilmiştir (Resolution 1333, 2000). 31 Temmuz 2001 tarihli 1363 sayılı kararda da 1267 Komitesi adına çalışmak üzere bir İzleme Grubu oluşturulmuştur (Resolution 1363, 2001).

11 Eylül saldırılarının gerçekleştirilmesinden bir gün sonra toplanan Güvenlik Konseyi, aldığı 1368 sayılı kararla, yapılan saldırıları kınamış, bu saldırıların uluslararası barış ve güvenliği tehdit ettiğini belirtmiştir. Bu bağlamda BM Antlaşmasına göre doğal hak olan meşru müdafaa hakkına da işaret edilmiştir (Resolution 1368, 2001).

Uluslararası terörizmle mücadelede 11 Eylül'ün bir milat oluşturması gibi, terörizmle mücadele konusunda alınan önlemler açısından da 28 Eylül 2001 tarihinde alınan 1373 sayılı karar aynı mahiyette olmuştur. BM Antlaşmasının 7. Bölümü uyarınca kabul edilen, operatif hususlar içeren ve terörizm ile organize suçlar arasındaki bağlantıyı da vurgulayan 1373 sayılı karar, terörizmin mali kaynaklarının kurutulması, terörist eylemlerin hazırlık aşaması da dahil olmak üzere her düzeyde önlenmesi, üye ülkelerin terörizmle mücadele için kendi aralarında yoğun bir işbirliği geliştirmeleri, terörist eylemlere girişenlerin ağır suçlu olarak yargılanmaları, teröristlere mülteci statüsünün tanınmaması, Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerin terörizmle mücadele için uluslararası işbirliğini öngören tüm sözleşmelere süratle katılmaları gibi hususlar içermektedir. Karar, tüm devletlere, terörizmle bağlantılı kişi ve kuruluşlara aktif veya pasif destek verilmesinden kaçınma, teröristlere ve terör örgütlerine, doğrudan veya dolaylı olarak mali kaynak yaratılmasını engelleme, terörle bağlantılı kişi ve kuruluşlarla doğrudan veya dolaylı olarak ilgisi bulunan mal varlıklarını dondurma yükümlülüğü getirmektedir (Bıçaklı, 2005).

Güvenlik Konseyi'nin önceki kararlarından farklı olarak 1373 sayılı kararında, "bu kararın uygulanması için Güvenlik Konseyi her türlü tedbiri alacaktır" ifadesine yer vererek Güvenlik Konseyi'nin yetkileri son derece geniş tutulmuştur. (Özkan, 2002:

248-249). 1373 sayılı kararda bahsedilen konuların takibi için ayrıca bir Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Komitesi-Terörle Mücadele Komitesi-TMK kurulmuştur. TMK'nin, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne bağlı olarak, öncelikle şu hususları yerine getirmesi öngörülmüştür: Örnek kanunların hazırlanması dahil, terörle mücadele konusundaki en iyi uygulamaları saptamak ve özendirmek; değişik kaynaklarda bulunabilecek yardım yeteneklerinden yararlanma olasılıklarını araştırmak, benzer yardım programları arasında sinerji yaratmak suretiyle devletler, uluslararası, bölgesel ve alt bölgesel kuruluşlarla işbirliği olanaklarını araştırmak ve geliştirmektir. Komitenin temel işlevi, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1373 (2001) sayılı kararının uygulanmasının izlenmesidir (Resolution 1373, 2001).

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 26 Mart 2003 tarihli ve 1535 sayılı kararı ile TMK yeniden yapılandırılmıştır. Özel bir politik misyon olarak yeniden teşkilatlandırılan Komite, bundan sonra Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne üye devletlerden oluşacak bir genel kurulun politik rehberliği altında; Counter-Terrorism Committee Executive Directorate-Terörle Mücadele İcra Direktörlüğü (TMKİD) tarafından desteklenecek bir başkan ve başkan yardımcılardan oluşacak bürodan meydana gelecektir. Temel görevleri, 1373 (2001) sayılı kararın uygulanmasını izlemek, bu maksatla yetenek oluşturma çabalarını sürdürmektir. TMKİD, bu bağlamda, Genel Kurula ve başkana danışmanlık yapacak, Komite kararlarının icrasını takip edecek, 1373 sayılı karar gereklerinin yerine getirilmesinde ilgili devletlere yardımcı olunmasını kolaylaştıracak, takip için gerekli tüm bilgilerin toplanmasına nezaret edecektir (Resolution 1535, 2003).

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 30 Ocak 2004 tarihli ve 1526 sayılı kararı, 1267 (1999) sayılı karara ilişkin önlemlerin uygulamalarını geliştirmek maksadıyla, gerek Usama Bin Laden, gerekse Taliban örgütlerine yönelik olarak, 1267 sayılı Komite'nin görev talimatını (mandate) detaylandırmış, önlemlerin geliştirilmesi yolunda önerilerde bulunulmasını kısaca "İzleme Ekibi" (Monitoring Team) olarak adlandırılacak olan "Analitik Destek ve Yaptırımlar İzleme Ekibi"nin kurulmasını gerektirmiştir. Komitenin, amacına uygun olarak ülkeleri ziyaret etmesi de mümkün bulunmaktadır. İzleme Ekibinin başlıca çalışma yöntemleri, ülkeleri ziyaret, yakın danışma ve işbirliği ile değerlendirmelerini Komiteye rapor etmektir (Resolution 1526,

2004). Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, daha sonra kitle imha silahlarının yayılmasının ve özellikle de terör örgütlerinin eline geçmesinin önlenmesi konusunu ele almış, bu maksatla ayrı bir özel Komite kurulmasını kararlaştırmıştır.

Yukarda açıklanan ve birbiriyle karıştırılmaması gereken kuruluşlar özetle şöyledir:

- Terörle Mücadele Komitesi (TMK), 1373 (2001),
- Buna bağlı olarak, Terörle Mücadele Komitesi İcra Direktörlüğü (TMKİD), 1535 (2003)
- El Kaide -- Taliban Yaptırımları Komitesi, 1267 (1999),
- Buna bağlı olan, Analitik Destek ve Yaptırımlar İzleme Ekibi,
- 1540 (2004) sayılı kararla kurulan Komite.

Tablo 2: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Komitelerinin Karşılaştırılması

	Taliban-El Kaide Komitesi	TMK –Terörle Mücadele Komitesi	KİSK-Kitle İmha Silahları Komitesi
Dayanak	1267 (1999) sayılı kararla kurulmuştur	1273 (2001) sayılı kararla kurulmuştur	1540 (2004) sayılı kararla kurulmuştur
Görev	Taliban ve El Kaide ile ilişkili olarak hazırlanan listedeki kişilere yönelik malvarlıklarının dondurulması, seyahat yasağı ve silah ambargosuna ilişkin yaptırımların uygulanmasını denetler.	Terörün finanse edilmesini, teröristlerin malvarlıklarının dondurulmasını, sınır kontrollerinin yapılmasını ve sıkılaştırılmasını, pasaport ve kimlik dokümanlarının taklit edilebilirliğinin engellenmesi gibi terörle mücadele yükümlülüklerinin uygulanmasını denetler.	Teröristlerin kitle imha silahlarına erişmesinin önlenmesini denetler.
Yardım	Uygulamada güçlük çeken devletlere yardım sağlayıcı mekanizmayı çalıştırır.	Uygulamada güçlük çeken devletlere yardım sağlayıcı mekanizmayı çalıştırır.	Uygulamada güçlük çeken devletlere yardım sağlayıcı mekanizmayı çalıştırır.
Liste	El-Kaide ve Taliban’la ilişkili kişilerin listesini hazırlar	-----	Ulusal kontrol listesini hazırlar
Ülke Raporları	Devletler raporlarını sunarlar	Devletler raporlarını sunarlar	Devletler raporlarını sunarlar
Raporlama	Başkan Güvenlik Konseyi’ne Rapor verir	Başkan Güvenlik Konseyi’ne Rapor verir	Başkan Güvenlik Konseyi’ne Rapor verir
Oluşumu	Tüm Güvenlik Konseyi üyelerinden oluşur	Tüm Güvenlik Konseyi üyelerinden oluşur	Tüm Güvenlik Konseyi üyelerinden oluşur
Uzman Kullanımı	Uzmanlardan yararlanır	Uzmanlardan yararlanır	Uzmanlardan yararlanır

Kaynak: İbrahim Kaya, Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk, USAK Yayınları, Ankara, 2005, s. 124.

Ayrıca Güvenlik Konseyi, 8 Ekim 2004 tarihli ve 1566 sayılı kararı ile, El Kaide ve Taliban Komitesinin konuları hariç, diğer ilgili konularda tavsiyelerde bulunmak üzere bir Çalışma Grubu kurulmasını kararlaştırmıştır. (Resolution 1566, 2004).

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1373 sayılı kararı doğrultusunda kurulan ve Terörle Mücadele Komitesi'nin başı çektiği Komiteler, çalışmalarını sürdürmekle birlikte bu güne kadar terörizmle ilgili olarak gerçekleştirdikleri en önemli konu devletlerin, Birleşmiş Milletler terörizm sözleşme ve protokollerini onaylaması olmuştur. Açıklayıcı olması açısından devletlerin, 11 Eylül öncesi ve sonrası sözleşme ve protokolleri onaylama oranları Tablo-2 ve Tablo-3'de verilmiştir.

SONUÇ

Terörizm kavramı, üzerinde çok fazla tartışma yapılan, gerek akademisyenler gerekse devletler ya da bölgesel ya da uluslararası örgütlerin, tanımlama konusunda bile üzerinde mutabık kalamadığı bir konudur. Terörizmin tanımlanması, konusu öyle tartışmalı bir husustur ki fikir ayrılıkları sadece ileri sürülen tanımlardan kaynaklanmaz, bunun ötesinde bu fikir ayrılıklarının temelinde asıl olarak, terörizm gibi tanımlanması zor bir konsepti tanımlamaya çalışmanın, sarfedilecek çabaya değip değmeyeceği de yatmaktadır (Bozkurt ve Kanat, 2007: 13). Fakat bu görüşlerin aksine terörist saldırılarda sona eren masum yaşamları düşündüğümüzde, genel kabul görececek bir terörizm tanımı için uğraşmak, tüm dünya için harcanan zamana ve emeğe değecek bir uğraştır; ancak böylelikle, tanım doğrultusunda bir takım önlemler almak mümkün olabilir.

Terörizm konusundaki bu tanım probleminin ve tek genel kabul görmüş bir tanım yokluğunun nedeni ise, akıllarda tek bir terörizm kavramının olmayışıdır. Bunda devletlerin bu sorundan aynı oranda sıkıntı çekmemeleri ve/veya bu sorunlara karşı koyacak güçlerin eşit olmamasıdır. Bu durum bir başka deyişle “bir kişinin teröristi, diğerinin özgürlük savaşçısıdır” özdeyişi ile apaçık ortaya konmaktadır. Öyle ki, bir kişinin ya da grubun aynı fiilden dolayı bir devlette özgürlük savaşçısı, diğer bir devlette ise en affedilmez suçları işlemiş bir suçlu olarak değerlendiriliyor olması, terörizmin ortadan kaldırılmasındaki en büyük engeli teşkil etmektedir. Başka bir ifade ile birinin terörist ilan ettiği kişi başkaları için kahraman olabilmektedir (Şenocak, 2006: 23). Dolayısıyla devletlerin ya da örgütlerin ortak bir terör tanımına varamamasından dolayı, ortak bir terörizmle mücadele politikası da belirlenememektedirler. Terörün bu denli ön plana çıkmasının nedenlerinden bir tanesi de, terör örgütlerinin devletlerarasındaki farklılıkları çok iyi bilerek bunları o devletlere karşı kullanmalarıdır. Bu yüzden, devletler kendi aralarındaki sorunları ikili diplomatik girişimler neticesinde çözmeye çalışarak aralarındaki güvenlik sorunlarını çözerlerse, terörizmle mücadelede önemli bir aşamaya geçilmiş olacaktır (Kasım, 2007).

BM dışındaki uluslararası örgütlerden terörizmle mücadelede en fazla ön plana çıkan örgüt NATO olmuştur. NATO hem bünyesindeki terörle mücadele yapılanmasıyla hem

de uluslararası işbirliğini harekete geçirici faaliyetleriyle bu alanda en aktif örgüttür. 1999 yılında kabul edilen Stratejik Konsept ile terörün sadece NATO üyeleri için değil, uluslararası barış ve güvenlik için de bir tehdit unsuru oluşturduğu kabul edilmiştir. 21-22 Kasım 2002 tarihinde düzenlenen Prag Zirvesi'nde de terörizme karşı savunmayı içeren yeni askeri konsept-terörizme karşı ortak hareket planını da içeren bir paket-kabul edilmiştir. 28-29 Haziran 2004 tarihinde İstanbul'da düzenlenen İstanbul Zirvesinde de, üyeler arasında istihbarat paylaşımının gerek mevcut NATO istihbarat yapısının yeniden canlandırılması, gerekse yine NATO bünyesindeki Terör Tehdidi İstihbarat Birimi (Terrorist Threat Intelligence Unit) vasıtasıyla geliştirilmesine karar verilmiştir. (Kasım, 2007).

Birçok konuda ortak hareket etme konusunda sıkıntı yaşayan Avrupa Birliği de, terörizmle mücadele konusunda ortak bir tavır sergileyememiştir. Örneğin Almanya, PKK lideri Abdullah Öcalan'ın ülkesine sığınmasına izin vermezken, Yunanistan aksi yönde politikalar takip edebilmektedir. Ya da Libya lideri Muammer Kaddafi'nin uyguladığı politikalar İtalya Cumhurbaşkanı Berlusconi tarafından-2011 Mart ayındaki saldırılara kadar- terörist faaliyetler olarak değerlendirilmezken Birlik üyesi bazı ülkeler tarafından sert bir dille eleştirilebilmektedir. Genel itibariyle baktığımızda, terörizmin tanımı ve terörizmle mücadele konusundaki gerek ülkeler gerekse örgütler bazındaki bu ayrışma ve farklılaşma, 11 Eylül saldırılarının ardından yerini ortak hareket etme çabalarına bırakmıştır.

11 Eylül 2001 tarihinde Dünya Ticaret Merkezi'ne ve Pentagon'a yapılan saldırılar, dünyanın en büyük terör saldırılardan birisi olarak tarihteki yerini almıştır. Bu saldırılar aslında hem yeni bir kaotik sürecin başlangıcını oluşturmuş, hem de terörizme karşı mücadelede işbirliği imkanlarını artırmıştır. ABD'de gerçekleşen bu saldırılarda seçilen hedeflerin sembolik değerlerinin yüksekliği, ABD'nin kendi ülkesinde daha önce benzer bir olayla karşılaşmaması ve süper güç olarak adlandırılan bir ülkenin kendi sınırları içerisinde büyük çaplı bir terörist eylemle karşı karşıya kalması, terörizmle mücadelede ortak hareket etme gerekliliğinin daha fazla anlaşılmasına neden oldu. Fakat ABD, oluşan işbirliği atmosferini, terörizmle mücadele söylemi çerçevesinde, 11 Eylül'den sonra gerçekleştirdiği eylemlerle- uyguladığı politikalarla dağıtmıştır. Terörizmin önlenmesine çalışılırken daha kaotik bir süreç başlamıştır.

Birleşmiş Milletler terörizmle mücadelede önemli adımlar atmış olsa da, 11 Eylül sonrasında kurulan TMK ve diğer komitelerin gayretleriyle ortaya çıkan politikalar önemli bir yer tutmaktadır. Sözkonusu terörist saldırılardan sonra BM'nin terörizme karşı çabalarını yoğunlaştırması ile birlikte Komitelere katılan ya da BM sözleşme ve protokollerini onaylayan devletlerin sayısı bir hayli artmıştır.

Tablo 3: Devletlerin Birleşmiş Milletler Terörizm Sözleşme ve Protokollerini Onaylama Oranı

Birleşmiş Milletler Terörizmle İlgili Sözleşme Ve Protokolleri	Taraf Devlet Sayısı	11 Eylül 2001 Tarihinden Sonra Onaylayan Devlet Sayısı	Yüzde (%)
Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme (1999)	104	99	95
Terörist Bombalamaların Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme (1997) New York Sözleşmesi	115	88	76
Keşif Amaçlı Plastik Patlayıcıların Markalanmasına Dair Sözleşme (1991)	100	29	29
Deniz Seferlerini Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (1988)	99	42	42
Kıta Sahaneliği Üzerinde Kulu Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesi Protokolü (1998 IMO Protokolü)	92	39	42
Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanun Dışı Şiddet Eylemlerinin Önlenmesi Protokolü (1988 Montreal Sözleşmesi'ne Ek Montreal Sözleşmesi)	139	29	21
Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunmasına Dair Sözleşme (1980 Viyana Sözleşmesi)	96	28	29
Rehin Alımına Karşı Uluslararası Sözleşme (1979 Rehin Sözleşmesi)	136	40	29
Diplomasi Ajanları Da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunan Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi Ve Cezalandırılması Hakkında Sözleşme (1973 New York Sözleşmesi)	144	37	25
Sivil Havacılığın Güvenliğine İlişkin Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesi Hakkındaki Sözleşme (1971 Montreal Sözleşmesi)	179	1	0.5
Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme (1970 La Haye Sözleşmesi,)	177	3	1.6
Uçaklarda İşlenen Suçlar Ve Diğer Bazı Eylemlere İlişkin Sözleşme (1963 Sözleşmesi)	176	3	1.6

Kaynak: Taner Özdemir, "Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Terörizmle Mücadele", Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006, s. 83.

Öncelikle, terörizmin bir tanımı olmadığı için terörizmin belirli bazı eylemlerini suç olarak düzenleyen sözleşmelere tüm ülkeler taraf olsa bile bu durum gerçek anlamda terörizmi sona erdirecek uluslararası bir mekanizma olmayacaktır. Diğer taraftan sözleşmelerin tanımladığı eylemler teröristlerin kullandığı eski yöntemler olduğu için tüm ülkelerin buna katılımı terörizmin önlenmesinde yine çok fazla bir katkı sağlamayacaktır.

Terörizmle mücadele konusunda ortaya çıkan önemli bir sorun da meşruiyet anlayışının zaafa uğramasıdır. Bunun yanında uluslararası kamuoyunun desteğinin alınmasına gereksinim duyulmaması da bir diğer sorun olmuştur. Özellikle ABD'nin Irak'ı işgali sırasında müttefikleri ile arası açılmıştır. BM onayını almadan Irak'a saldıran ABD ve müttefikleri, terörizmle mücadelede uluslararası kamuoyunun desteğinin temelini teşkil eden meşruiyeti, iyice ortadan kaldırmış ve ABD'ye karşı ciddi eleştirilerin yapılmasına neden olmuştur. 11 Eylül saldırılarının hemen akabinde ABD lehinde olan dünya toplumlarının sempatisi ve desteği her geçen gün azalmıştır (Bal, 2008).

Türkiye'nin de başta Kore Savaşı olmak üzere pek çok kez ABD'ye destek verdiği bilinmektedir. Ancak, Bush Doktrini ile gelen “ya bizimlesiniz, ya onlarla” şeklinde demokratik teamülleri alt-üst eden yaklaşım devreye girdiğinde, sadece Türkiye ve İslam ülkeleri değil, aynı zamanda 27 üyeli AB gibi bir bölgesel güç bile George W. Bush'un safında yer almakta tereddütlerini sergilemişlerdir (Akçay, 2006).

11 Eylül saldırıları, uluslararası hukuk açısından da önemli gelişmelere sebep olmuştur. Bu saldırılar neticesinde terörizmle mücadele, gerek devletlerin gerekse bölgesel ve evrensel örgütlerin birincil önceliği haline gelmiştir. Bu gelişmelerin yaşandığı önemli platformların başında Birleşmiş Milletler gelmektedir. Güvenlik Konseyi, 12 Eylül 2001 tarihinde aldığı 1368 sayılı karar ile terörizmi uluslararası barış ve güvenliğe karşı bir tehdit olarak nitelendirmiş ve 1373 sayılı kararıyla da bütün devletleri, terörizmi önleme konusunda işbirliğine çağırmıştır. Ancak, Güvenlik Konseyi'nin 1368 ve 1373 sayılı kararlarında, terörizmle mücadelede askeri güç kullanılabilmesi yönünde hiçbir açık hüküm bulunmamaktadır. Alınan kararlarda devletlere askeri güç kullanmaları konusunda verilen herhangi bir yetki de söz konusu değildir. Ancak 1373 sayılı kararda, her uluslararası terör eyleminin dünya barışı ve güvenliğine tehdit oluşturduğu belirtilmiştir. Bu husus, 11 Eylül'de ABD'de gerçekleşen saldırılardan daha hafif

sonuçları olan saldırıların da uluslararası işbirliği konusu olacağını göstermektedir. Her iki kararda, 11 Eylül terörist saldırıları sonrasında, ABD'nin doğal meşru müdafaa hakkı teyit edilmektedir. Askeri harekât sürerken de BM tarafından kuvvet kullanımı aleyhinde bir görüş ya da kınama gerçekleşmemiştir. Diğer bir ifadeyle, ABD'nin Afganistan'a karşı askeri güç kullanmasıyla ilgili olarak müdahaleye karşı olan tepkilerin BM Genel Kurulu'nda ya da Güvenlik Konseyi'nde somut kararlara dönüşmemesidir. (Bağbaşıoğlu, 2005)

Terör örgütleri devlet sınırlarını tanımayan faaliyet alanları ve çabuk karar vermeleriyle avantaj sağlamaya çalışırken, uluslararası örgütlerin karar mekanizmalarının yavaş işlediği bir ortam söz konusudur. Bunu aşmak için sürekli faaliyette olan mekanizmaların oluşturulması en iyi yoldur. Ancak unutulmamalıdır ki terörle mücadelede en iyi sonuç devletlerin her ne sebeple olursa olsun terör örgütlerini rakip gördükleri ülkelere karşı desteklememeleri ve kullanmamalarıyla alınabilir. Ülkelerin kendilerine zarar vermediği düşüncesiyle bazı terör örgütlerine yönelik hoşgörülü tutumlarının bir süre sonra kendilerine yönelik olumsuz etkileri olacak sonuçlar doğurması muhtemeldir. Bu nedenle kısa vadeli beklentiler ile hareket eden ülkeler zararlı çıkacaklardır. Terörle mücadelede etkin uluslararası işbirliği ancak bu anlayışın yerleşmesiyle sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- ACER, Yücel (2010), “Kitap Tahlilleri, İbrahim Kaya, Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk”, <http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/eQqTvx2lBfc8JBd7XKFmz3tYR2c51r.pdf>, Erişim Tarihi: 25.06.2010.
- “After Saddam Hussein’s Fall: Humanitarian Organizations Struggle To Address Failings of the Occupation”, <http://www.law.harvard.edu/students/orgs/hrj/iss17/torrente.shtml#Heading234>, Erişim Tarihi: 28.06.2010.
- “Agreement on Provisional Arrangements in Afghanistan Pending the Re-Establishment of Permanent Government Institutions”, <http://www.un.org/News/dh/latest/afghan/afghan-agree.htm>, Erişim Tarihi: 05.01.2011.
- AKALIN, Cüneyt (2004), “NATO (Kuzey Atlantik İttifakı Örgütü) Yayıldıkça Krize mi Sürükleniyor?”, *Jeopolitik*, Yıl: 3, Sayı: 11.
- AKÇAY, Engin (2006), Kitap İncelemesi, Mark Steyn, America Alone, *The End Of The World As We Know It*, Regnery Publishing Inc., USA.
- ALKAN, Necati (2000), *Gençlik ve Terörizm*, EGM Yayınları, Ankara
- ANDREWS, David R. (2004), “A Thorn On The Tulip - A Scottish Trial In The Netherlands: The Story Behind The Lockerbie Trial”, *Case Western Reserve Journal of International Law*, Vol. 36.
- ARIBOĞAN, Deniz Ü. (2003), *Terör Korku Hali Tarihin Sonundan, Barışın Sonuna*, Profil Yayıncılık, İstanbul.
- ARIBOĞAN, Deniz Ü. (1998), “Uluslararası Terörizmin Yeni Yüzü”, Derleyen, SÖNMEZOĞLU Faruk, *Uluslararası Politikada Yeni Alanlar, Yeni Bakışlar*, Der Yayınları, İstanbul.

- ARSLAN, Zühtü (2006), “11 Eylül Sonrasında Yeni Güvenlik Anlayışı, İnsan Hakları ve Demokratik Kolluk”, *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt. 8(2).
- “Asia: Reaction to U.S War with Iraq: Special Press Summary”,
<http://gulf.911investigations.net/IMG/pdf/03-3.pdf>, 22 March 2003.
- “Attacking Iraq - International Reaction”,
<http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraq-view.htm>, 2003
- AYBET, Gülnur (2004), “Yeni Bir Transatlantik Fikir Birliği”, *NATO Dergisi*,
<http://www.nato.int/docu/review/2004/issue3/turkish/art1.html>. Erişim Tarihi: 19.10.2010
- AYDIN, Nurullah (2009), *Küresel Terör ve Terörizm*, Kum Saati Yayınları, İstanbul.
- BAĞBAŞLIOĞLU, Arif (2005), “ABD-BM İlişkisi Çerçevesinde Afganistan Operasyonu”, *Asya-Avrupa Dergisi*, Sayı.2
- BAL, İdris (2006), *Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, USAK Yayınları, Ankara
- BAL, İdris (2008), “Küresel Terörle Mücadelede ABD Modeli Mi, ABD Çıkmazı Mı?”
<http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=107>, Erişim Tarihi: 15.02.2011.
- BARBER, Anton (2005), “NATO and Transnational Terrorism”, *Perceptions*, vol. 9, No. 4.
- BENNETT, Christopher (2003), “Combatting Terrorism”, *NATO Review*.
- BENSAHEL, Nora (2003), *The Counterterror Coalitions Cooperation with Europe, Nato and the European Union*, Rand Cooperation Press.
- BEST, Steven ve Anthony J. Nocella (2004), “Defining Terrorism”, *Animal Liberation Philosophy and Policy Journal*, vol. 2, No. 1.
- BEŞE, Ertan (2002), *Terörizm, Avrupa Birliği ve İnsan Hakları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

- BIÇAKLI, Hüseyin Avni (2005), “Terörizme Karşı Uluslararası Mücadele ve Türkiye”,
http://www.dispolitika.org.tr/dosyalar/bicakci_181005.htm. Erişim Tarihi:
05.04.2011
- BLANCHARD, Christopher M. (2008), “Libya: Background and U.S. Relations”,
Congressional Research Service.
- “BM Şartı Madde 51” http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/chart_turkce.pdf
- “BM Şartı Madde 1” http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/chart_turkce.pdf
- BM Şartı 2. Madde, http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/chart_turkce.pdf
- BOZKURT, Enver (2003), *Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı*, Ankara:
Nobel Basımevi.
- BOZKURT, Enver ve Kanat, Selim (2007), *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa
İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru Elkitabı*, Asil Yayın Dağıtım; Siyasal
Bilimler, Ankara.
- BOZKURT, Enver, Mehmet Özcan ve Arif Köktaş (2008), *Avrupa Birliği Hukuku*, Asil
Yayımları, 4. Baskı, .Ankara.
- “Brussels European Council 12 And 13 December 2003 Presidency Conclusions”,
[http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/78364.p
df](http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/78364.pdf), 2004, Erişim Tarihi: 14.03.2011.
- BUHARALI, Can (2004), “Turkey’s Foreign Policy Towards EU Membership: a
Security Perspective”, *Turkish Policy Quarterly*, Vol: 3, No: 3.
- CALABRESE, Jamie Ann (2004), “Carrot or Sticks? Libya and U.S. Efforts to
Influence Rogue States”, *Strategic Insights*, Vol. 3, Issue. 11.
- CARP, Mihai (2008), “Building Stability in Afghanistan”, *NATO Review*,
<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/english/art2.html>.
- CBALIAND, Gerard ve Arnaud Blin (2007), “The Invention of Modern Terror’,
Derleyenler, CHALIAND Gerard ve Arnaud Blin Çev. Edward Schnider,

- Kathryn Pulver ve Jesse Browner, *The History of Terrorism From Antiquity to Al Qaeda*, University Of California Press, California.
- CHOMSKY, Noam (2002), "Uluslararası Terörizm: Görünüş ve Gerçek", Derleyen, GÜZEL Cemal, *Silinen Yüzler Karşısında Terör*, Ayraç Yayınevi, Ankara.
- CİNOĞLU, H. & Özeren, S. (2009). "ABD'nin Yeni Terörle Mücadele Konsepti: Savaş Yerine Uyumlu İşbirliği mi?", (der.) S. Özeren ve İ. Bal., *Uzakdoğu'dan Yeni Kıtaya Terörle Mücadele*, USAK Yayınları, Ankara.
- CİRHİNLİOĞLU, Zafer (2008), "Globalization, Modernity and Terror", Derleyenler: ÇABUK N. ve A. Erdemir, *Social Dynamics of Global Terrorism and Prevention Policies*, IOS Press Amsterdam.
- CORA, Nazmi (2008), *Uluslararası Terörizm ve Failleri*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.
- "Council Framework Decision of 13 June 2002 on combatting terrorism (2002/475/JHA)", *Official Journal of the European Communities, OJL 164*, 22 June 2002.
- "Council Framework Decision of 13 June 2002 on joint investigation teams", *Official Journal of the European Communities, OJL 162*, 20 June 2002.
- "Council Of The European Union, Seville European Council 21 And 22 June 2002 Presidency Conclusions", *Brussels, 13463/02, POLGEN 52*, 24 October 2002.
- "Council Of The European Union, Brussels European Council 12 And 13 December 2003 Presidency Conclusions", *5381/04 POLGEN 2*, Brussels, 5 February 2004.
- CRELINSTEN, Ronald D. And Alex P. Schmid (1993), "Western Responses to Terrorism: A Twenty-Five Year Balance Sheet", Derleyenler: SCHMID Alex P. and Ronald D. Crelinsten, *Western Responses to Terrorism*, England: Frank Cass & Co. Ltd.
- "Culture and Terrorist Thought, An Intervention Prepared by the OIC as a Contribution to the Deliberation of the International Conference on Combatting Terrorism", Riyad: 5-8 Şubat 2005.

- ÇAŞIN, Mesut Hakkı (2008), *Uluslararası Terörizm*, Nobel Yayınevi, İstanbul.
- DA WET, Erika (2004), *The Chapter VII Powers of The United Nations Security Council*, Oregon: Hart Publishing.
- DAVIES, Barry (2006), *Terörizm, Ortadoğu'da Şiddet Dünyada Terör*, İstanbul: Truva Yayınları.
- “Declaration on Combatting Terrorism, Brussels European Council”,
www.eu.int/council of european union/fight against terrorism/key documents
25.03.2004
- DEMİREL, Gökhan (1998), *Terörizm*, IQ Yayıncılık, İstanbul.
- DİNÇYÜREK, Ahmet (2005), “Terör ve Medya”, *Stratejik Öngörü*, Sayı. 4.
- DOUGLAS, Kellner (2003), “September 11, Spectacles of Terror, and Media Manipulation: A Critique of Jhadist and Bush Media Politics”, *Logos*, 23-Winter 2003.
- DÖNER, İsa (2005), “Uluslararası Hukukta ve Türk Hukukunda Terör ve Terörizm”, *e-akademi Dergisi*, 2005
- “Draft regulation on specific restrictive measures directed against certain persons and entities with a view to combating international terrorism”, COM(2001) 569 C5-0455/2001 2001/0228 (CNS)”.
- DUIGNAN, Peter (2000), *NATO: Its Past, Present and Future*, Hoover Institution Press, California.
- ERGİL, Doğu (1980), *Türkiye 'de Terör ve Şiddet*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- ERICKSON, Richard J. (1989) *Legitimate Use Of Military Force Against State-Sponsored International Terrorism*, Air University Press, Alabama.
- “European Commission action paper in response to the terrorist attacks on Madrid”,
www.continuitycentral.com/news01064.htm, 14 November 2003.

- “European Commission, Draft regulation on specific restrictive measures directed against certain persons and entities with a view to combating international terrorism”, COM(2001) 569 C5-0455/2001 2001/0228 (CNS)
- “Fact Sheet:Nato’s New Strategic Concept”,
<http://www.fas.org/man/nato/natodocs/99042450.htm>, 24.04.1999, Erişim Tarihi: 11.04.2011.
- FOXELL, Joseph W., “How is the Terrorist Threat Changing”, *American Foreign Polciy Interests*, Vol. 31. No. 6
- “General Assembly Resolution A/RES/40/61”, 1985
- “General Assembly Resolution A/RES/42(159) ”, 1987
- “General Assembly Resolution A/RES/49/60”, 1993
- “General Assembly Resolution A/RES/59/26-P”, 2004
- GILBERT, Paul (2007), “Terrorism, Security&Nationality”, *An Introductory Study in Applied Political Philosophy*, Routledge.
- GORDON, Philip H. (2000), “NATO After 11 September”, *Survival-the International Institute for Strategic Studies*, Vol. 43, No. 4.
- GÖKÇİN, Muammer (2003), “Dünyayı Kana Bulayanlar; Terör Masumu vuruyor”, *Ortadoğu*.
- GRAJNY, Magdalena (2008), “The European Union counterterrorism policy before and after the 9/11 attacks: to what extent does the European Union have an integrated policy towards terrorism?”
<http://www.terroryzm.com/article/481/The-European-Union-counterterrorism-policy-before-and-after-the-9-11-attacks.html>. Erişim Tarihi: 06.07.2010.
- GRUENBERG, Justin S. (2008), “An Analysis of United Nations Security Council Resolutions: Are All Countries Treated Equally?”, *Case Western Reserve Journal of International Law*, Miami.

- GÜRSES, Emin (2001), *Ayrılkçı Terörün Anatomisi*; Bağlam Yayınları, 2.baskı, İstanbul.
- GÜRSES, Emin (2007), *Uluslararası Sistemin Kiskacında Etnik Terör*, Profil Yayıncılık, İstanbul.
- GÜZEL, Cemal (2002), “Korkunun Korkusu: Terörizm”, Derleyen: GÜZEL, Cemal, *Silinen Yüzler Karsısında Terör*, Ayraç Yayınevi, Ankara.
- HASGÜLER, Mehmet ve Mehmet Bülent Uludağ (2004), *Devletlerarası ve Hükümetler-Dışı Uluslar arası Örgütler*, Nobel Yayınları, Ankara.
- HILAIRE, Max (2005), *United Nations Law and The Security Council*, Ashgate Publishing, Aldershot.
- HMOUD, Mahmoud (2006), “The Organization of the Islamic Conference”, Derleyen: NESİ, Giuseppe, *International Cooperation in Counter-Terrorism, The United Nations and Regional Organizations in the Fight Against Terrorism*, Hampshire: MPG Books.
- HOFFMAN, Bruce (2006), “Defining Terrorism”, Derleyen: HOWARD, Russell D. and Reid L. Sawyer, *Terrorism and Counterterrorism, Understanding the New Security Environment*, Iowa: Mc Graw Hill Contemporary Learning Series.
- HOFFMAN, Bruce (1998), *Inside Terrorism*, Columbia University Press New York.
- <http://www.europol.eu.int/>
- HUDSON, Rex. A.(1999) , *The Sociology And Psychology of Terrorism: Who Becomes A Terrorist And Why?;* Library of Congress, Washington.
- HUME, Cameron R. (2004), “The Security Council in the Twenty-first Century”, Derleyen: MALON, David M., *The Security Council, From the Cold War to the 21st Century*, Lyenne Reinner Publishers, Colorado.
- HUNTINGTON, Samuel P. (1993), *Clash of Civilization*, Foreign Affairs.
- İLHAN, Suat (2008), *Terör Neden Türkiye*, Alfa Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.

- “International Security Assistance Force (ISAF)”, <http://www.army.mod.uk/operations-deployments/operations/17558.aspx>
- “Iran admits Stuxnet infected its nuclear power plant”, *Financial Times*, 26.09.2010
- “İran Sanayisini felç eden siber saldırı”, *Haberturk*, 26.09.2010
- “ISAF ve Türkiye”, <http://afganistan.ihh.org.tr/uluslararası/isaf/isaf.html>, Erişim Tarihi: 18.09.2010
- KAPLAN, Lawrence S. (2004), *NATO Divided, NATO United, the Evolution of an Alliance*, Prager Publishers, Westport-Connecticut.
- KARLUK, Rıdvan (1998), *Avrupa Birliği ve Türkiye*, Beta Basım Yayıncılık, İstanbul.
- KASIM, Kamer (2007), “Terörle Mücadelede Bölgesel İşbirliği”, <http://www.usakgundem.com/yazar/839/ter%C3%B6rle-m%C3%BCcadelede-b%C3%B6lgesel-isbirligi.html>.
- KAYA, İbrahim (2005), *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*, USAK Yayınları, Ankara.
- KAYNAK, Mahir (2006), *İstihbarat ve Terör Oyunları*, Selis Kitaplar, İstanbul.
- KEELEY, R. V. (2002), “Trying to Define Terrorism”, *Middle East Policy*, Vol. IX, No.1.
- KELSEN, Hans (2008), *The Law of The United Nations, A Critical Analysis of Its Fundamental Problems*, The Lawbook Exchange, New Jersey.
- KLEIN, Bradley S. (1990), “How the West Was One: Representational Politics of NATO”, *International Studies Quarterly*, Vol. 34, no. 3.
- KOHEN, Sami (2003), “Küresel Terörizm”, *Milliyet*.
- KONGAR, Emre (2005), *Küresel Terör ve Türkiye, Küreselleşme, Huntington, 11 Eylül*, Remzi Kitabevi, 9. Basım, İstanbul,
- KORU, Fehmi (1992), *Terör ve Güneydoğu Sorunu*, Beyan Yayınları, İstanbul.

- KÖKDEMİR, Doğan (2003), “Bir İnsan Davranışı Olarak Terör”, *Pivolka*, Savaş Özel Sayısı.
- KRAMER, Hilde Haaland ve Steve A. Yetiv (2007), “The UN Security Council’s Response to Terrorism: Before and After September 11”, *Political Science Quarterly*, Vol. 122, Number 3, New York.
- KÜÇÜKCAN, Talip (2010), “Sosyolojik Açıdan Şiddet ve Terör”, *Zaman*.
- LAURANCE, Jonathan (2010), “The US-EU Counter –Terrorism Conservaation: Acknowledging a Two-Way Threat”, *US-Europe Analysis Series*, Number 44.
- MOHAMMAD, Raz (2002), *Afghanistan since the Bonn Agreement, Tasks, opportunities and Barriers for Peacebuilding*, International Alert.
- MOHMAND, Abdul-Qayum (2007), *American Foreign Policy Toward Afghanistan: 1919-2001*, Utah: ProQuest Information and Learning Company.
- MULLINS, Wayman C. (1997), *A Sourcebook on Domestic and International Terrorism: An Analysis of Issues, Organizations, Tactics and Responses*, Springfield, Charles C. Thomas Publisher Ltd, Illinois.
- “NATO’s Contribution to the Fight Against Terrorism”, www.nato.int/terrorism/index.htm, 23.03.2010
- “OAU Convention On The Prevention And Combating Of Terrorism”, http://www.africaunion.org/Official_documents/Treaties_%20Conventions_%20Protocols/Algiers_convention%20on%20Terrorism.pdf Organization of Islamic Conference, Erişim Tarihi: 25.12.2010.
- “Organized Crime and Terrorism, Toward a Comprehensive Approach, An Intervention Prepared by the OIC as a Contribution to the Deliberations of the International Conference on Combatting Terrorism”, Riyad: 5-8 Şubat 2005, <http://www.oic-oci.com>, Erişim Tarihi: 09.10.2010
- OVALI, Şevket (2006), “AB’nin Terörizmle Mücadele Politikasındaki Dönüşüm: 11 Eylül ve Madrid Saldırıların Etkileri”, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt 6, No. 3.

- ÖKTEM, Emre (2007), *Terörizm, İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları*, Derin Yayınları, İstanbul.
- ÖRGÜN, Faruk (2001), *Küresel Terör*, Okumuş Adam Yayıncılık, İstanbul.
- ÖZCAN, Mehmet ve Serkan Yardımcı (2006), “Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele”, Derleyen: BAL, İhsan, *Terörizm, Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, USAK Yayınları, Ankara.
- ÖZDEMİR, Taner (2006), “Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Terörizmle Mücadele”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara,
- ÖZKAN, Ayşe (2002). “Uluslararası Hukukta Birleşmiş Milletler ve Afganistan Operasyonu”, *Avrasya Dosyası (Birleşmiş Milletler Özel)*, Ankara, Cilt: 8, Sayı: 1.
- ÖZTÜRK, Z. Mehmet (2005), “Genel Terörist Profili ve Aykırı el-Kaide Militanı” *Öncevatan Gazetesi*.
- ÖZTÜRK, O. Metin (2002), “11 Eylül’deki Saldırı Sonrasında Uluslararası Terörizm ve Terörle Mücadele”, *2023 Dergisi*.
- PAZARCI, Hüseyin (2004), *Uluslararası Hukuk*, Turhan Kitabevi, 2. Baskı, Ankara.
- PLACHTA, Michael (1998), “The Lockerbie Affair: When Extradition Fails Are The United Nations’ Sanctions A Solution? (The Role Of The Security Council In The Enforcing Of The Rule *Aut Dedere Aut Judicare*)”, *Research Material Series*, No. 57.
- “Powell admits Iraq evidence mistake”, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3596033.stm, 03.04.2004
- “Proposal for a council framework decision on combating terrorism, Brussels”, 19.09.2001, COM, final, 2001/0217 CNS.
- QUDRAT, Chantal de Jonge (2003), “Combating Terrorism”, *The Washington Quarterly*, Vol. 26, No. 4.

- ROLLINS, John and Clay Wilson (2007), "Terrorist Capabilites for Cyberattack: Overview and Policy Issues", Derleyen: LINDEN Edward V., *Focus on Terrorism*, Newyork: Nova Science Publishing.
- RUHLE, Michael (2003), "NATO After Prague: Learning The Lessons of 9/11", *Parameters*.
- RUPEREZ, Javier (2006), "The UN's Fight Against Terrorism: Five Years After 9/11", *Real Instituto Elcano of Spain*,
http://realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_eng/Content?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/Elcano_in/Zonas_in/ARI%2083-2006
- SARAÇLI, Murat (2007), "Uluslararası Hukukta Terörizm", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XI, S.1-2*.
- SCHWARTZ, Jonathan B. (2007), "Dealing With a ' Rogue State': The Libya Precedent", *The American Journal of International Law*, Vol. 101.
- SCHWEITZER, Yoram (2001), "The Lockerbie Affair", 27 Eylül 2001,
<http://www.ict.org.il/>, 2001
- "Security Council Resolution 731", 1992
- "Security Council Resolution 748", 1992
- "Security Council Resolution 883", 1993
- "Security Council Resolution 1076", 1996
- "Security Council Resolution 1189", 1998
- "Security Council Resolution 1214", 1998
- "Security Council Resolution 1267", 1999
- "Security Council Resolution 1333", 2000
- "Security Council Resolution 1368", 2001
- "Security Council Resolution 1373", 2001

“Security Council Resolution 1378”, 2001

“Security Council Resolution 1386”, 2001

“Security Council Resolution 1390”, 2002

“Security Council Resolution 1413”, 2002

“Security Council Resolution 1452”, 2002

“Security Council Resolution 1510”, 2003

“Security Council Resolution 1526”, 2004

“Security Council Resolution 1535”, 2004

“Security Council Resolution 1566”, 2004

“Security Council Resolution 1617”, 2005

“Security Council Resolution 1618”, 2005

“Security Council Resolution 1624”, 2005

“Security Council Resolution 1735”, 2006

“Security Council Resolution 1746”, 2007

“Security Council Resolution 1970”, 2011

SEDERBERG, Peter C. (2003), “Global Terrorism: Problems of Challenge and Response”, Derleyen: KEGLEY, Charles W., *The New Global Terrorism: Characteristics, Causes, Controls*, Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey.

“Seville European Council 21 And 22 June 2002 Presidency Conclusions”, 2002

SHEPARD, Forman ve Andrew Grene (2004), “Collaborating with Regional Organizations”, Derleyen: MALONE, David, *The Un Security Council: From the Cold War to 21st Century*,: Lynne Rienner Publishing, Colorado.

“Soğuk Savaş Sonrasında Yeni Dünya Düzeni”, *Akademik Bakış*, Sayı 17, Eylül 2009.

- SOLONA, Javier (2003), "A Secure Europe in a Better World", *European Security Strategy*, Brussels.
- "Statement by the NATO Secretary General on the Conclusion of Operation Eagle Assist", *NATO Press Release*, 30.04.2002
- STEWART, James (2005). "Challenges in Defining Terrorism: The Weapon of the Week or The Weapon of The Weak", <http://www.indstate.edu/crim/terrorism/weapon.pdf>.
- "Stuxnet worm hits Iran nuclear plant staff computers", *BBC*, 26.09.2010
- ŞENOCAK, H. E. (2006), *Avrupa Terör Örgütleri ve Ülke Uygulamaları*, Platin Yayınları, Ankara.
- TAKEYH, Ray (2002), "Two Cheers From to Islamic World", *Foreign Policy*, 128.
- "Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme", http://www.masak.gov.tr/mevzuat/terorun_finansman%C4%B1/uluslararasi_mevzuat/4740.htm
- "Terörle Mücadele Kanunu" (12.04.1991 tarih ve 3713 No'lu Kanun)
- "The Alliance's Strategic Concept", http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_27433.htm , 24 April 1999, Erişim Tarihi: 15.09.2010.
- "The National Security Strategy of the United States of America, September 2002", Washington, <http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/national/nss-020920.pdf>
- "The Prague Summit and NATO's Transformation", *Reader's Guide*, 2003, www.nato.int/docu/rdr-gde-prg/rdr-gde-prg-eng.pdf, Erişim Tarihi: 13.02.2011.
- TOPAL, Ahmet Hamdi (2005), *Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı*, İstanbul: Beta Yayınları.
- TURKER, Haşim (2007), *Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

“Türkiye-Avrupa Birliği-ABD İlişkileri Nereye Gidiyor?”,
http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1281443139-9.Turkiye____Avrupa_Birligi____ABD_Iliskiler_Nereye_Gidiyor.pdf,
Erişim Tarihi: 12.10.2010.

“Uluslararası Sözleşmelerde Terörizm”,
<http://www.egm.gov.tr/teror.terorizm.uluslar.sozlesme.asp>, Erişim Tarihi:
01.05.2010.

“Uluslararası Güvenlik Destek Gücü ISAF”,
http://www.bbc.co.uk/turkce/ozeldosyalar/2009/08/090812_afghanistan_isaf.shtml, 12 Ağustos 2009.

“UN lifts sanctions against Libya”, *Associated Press*, 12.09.2003

“US Strike at Afghanistan Targets”,
http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/1556588.stm, 7 October 2001.

VERA GOWLLAND, Debbas (1994). “The Relationship Between the International Court Justice and the Security Council in the Light of the Lockerbie Case”, *The American Journal of International Law*, Vol: 88, No: 4.

“What is Terrorism? Defining Terrorism Post 9/11 World: 2008”,
http://www.associatedcontent.com/article/865681/what_is_terrorism_defining_terrorism.html?cat=75, Erişim Tarihi: 16.12.2010.

WHITTAKER, David J. (2004), *Terrorists and Terrorism in Contemporary World*,: Routledge, New York.

WILSON, Clay (2003), “Computer Attack and Cyber terrorism”, *Vulnerabilites and Policy Issues for Congress*.

“World Public Says Iraq War has Increased Global Terrorist Threat”,
http://www.worldpublicopinion.org/incl/printable_version.php?pnt=172,
28.02.2006

“www.nam.gov.za”

“www.oic-oci.org”

“www.tdk.gov.tr”

YALÇINER, Serhan (2006), “Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Terörizmin Dönüşümü ve Terörizmle Mücadele”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Vol. 2, Sayı. 4.

YALÇINKAYA, Alaeddin (2009), “Uluslararası Hukuk’ta Bölücü Terör Eylemleri ve Self-Determinasyon Hakkı”, *I. Uluslararası Terörizm ve Sınırşan Suçlar Sempozyumu*, Polis Akademisi Başkanlığı, Antalya.

YAMAN, Didem (2006), “NATO’nun Yeni Görevi: ‘Terörizmle Mücadele’ ve Bu Eksende Atılan Adımlar”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt. 2, No.7.

YAPICI, Utku (2006), “Uluslararası Hukukta Terörizme Karşı Kuvvet Kullanımı Sorunu”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt 2, No. 7.

YENİÇERİ, Zuhâl ve Ali Dönmez (2008), “Terörizm ve Terörist Algısı: Silahı Kimin Tuttuğu Ne Kadar Etkili?”, *Türk Psikoloji Dergisi*, Sayı. 23 (62).

YORAM, Schweitzer ve Shaul Shay (2003), *The Globalization of Terror: the Challenge of Al-Qaida and the Response of International Community*, Transaction Publishers, New Jersey.

ZAFER, Hamide (1999), *Sosyolojik Boyutuyla Terörizm*, Beta Yayınları, İstanbul.

“11 Eylül mü? Pearl Harbor mu?”, <http://www.haber3.com/11-eylul-mu-pearl-harbor-mi-153195h.htm?interstitial=true>, 30.08.2006

EKLER

Ek 1: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Terörizmle İlgili Kararları-UN Security Council Resolutions Related to Terrorism

UN Security Council Resolution	Key provisions
1970 Feb. 26, 2011	<i>Affirms</i> that it shall keep the Libyan authorities' actions under continuous review and that it shall be prepared to review the appropriateness of the measures contained in this resolution, including the strengthening, modification, suspension or lifting of the measures, as may be needed at any time in light of the Libyan authorities' compliance with relevant provisions of this resolution;
1963 Dec. 20, 2010	<i>Recognizing</i> that terrorism will not be defeated by military force, law enforcement measures, and intelligence operations alone, and <i>underlining</i> the need to address the conditions conducive to the spread of terrorism, as outlined in Pillar I of the UN Global Counter-Terrorism Strategy (A/RES/60/288) including, but not limited to, the need to strengthen efforts for the successful prevention and peaceful resolution of prolonged conflict, and the need to promote the rule of law, the protection of human rights and fundamental freedoms, good governance, tolerance, inclusiveness to offer a viable alternative to those who could be susceptible to terrorist recruitment and to radicalization leading to violence
1904 Dec. 17, 2009	<i>Reaffirming</i> that terrorism in all its forms and manifestations constitutes one of the most serious threats to peace and security and that any acts of terrorism are criminal and unjustifiable regardless of their motivations, whenever and by whomsoever committed, and <i>reiterating</i> its unequivocal condemnation of Al-Qaida, Usama bin Laden, the Taliban and other individuals, groups, undertakings and entities associated with them, for ongoing and multiple criminal terrorist acts aimed at causing the deaths of innocent civilians and other victims, destruction of property and greatly undermining stability
1805 Mar. 20, 2008	<i>Reiterates</i> the need to enhance ongoing cooperation among the CTC, the Committee established pursuant to resolution 1267 (1999), and the Committee established pursuant to resolution 1540 (2004), as well as their respective groups of experts, including through, as appropriate, enhanced information sharing, coordinated visits to countries, technical assistance and other issues of relevance to all three committees, and <i>expresses its intention</i> to provide guidance to the committees on areas of common interest in order better to coordinate counterterrorism efforts
1787 Dec. 10, 2007	<i>Commending</i> Member States for their cooperation with the Counter-Terrorism Committee and calling upon all of them to continue to cooperate fully with the Committee and <i>Requests</i> the Executive Director of the Counter-Terrorism Committee Executive Directorate, within 60 days of the adoption of this resolution and in consultation with Council members, to recommend such changes as he deems appropriate to the organizational plan referred to in paragraph 4 of resolution 1535 (2004), and to submit them to the Counter-Terrorism Committee for its consideration and endorsement prior to the expiration of the period referred to in paragraph 1 of this resolution

Ek. 1'in devamı

<p>1746 Mar. 23, 2007</p>	<p><i>Calls upon</i> the Afghan Government, with the assistance of the international community, including the International Security Assistance Force and Operation Enduring Freedom coalition, in accordance with their respective designated responsibilities as they evolve, to continue to address the threat to the security and stability of Afghanistan posed by the Taliban, Al-Qaida, other extremist groups and criminal activities, welcomes the completion of ISAF's expansion throughout Afghanistan and <i>calls upon</i> all parties to uphold international humanitarian and human rights law and to ensure the protection of civilian life</p>
<p>1735 Dec. 22, 2006</p>	<p><i>Decides</i> that the Committee, in determining whether to remove names from the Consolidated List, may consider, among other things, (i) whether the individual or entity was placed on the Consolidated List due to a mistake of identity, or (ii) whether the individual or entity no longer meets the criteria set out in relevant resolutions, in particular resolution 1617 (2005); in making the evaluation in (ii) above, the Committee may consider, among other things, whether the individual is deceased, or whether it has been affirmatively shown that the individual or entity has severed all association, as defined in resolution 1617 (2005), with Al-Qaida, Usama bin Laden, the Taliban, and their supporters, including all individuals and entities on the Consolidated List;</p>
<p>1659 Feb. 15, 2006</p>	<p><i>Recognizes</i> the risk that opium cultivation, production and trafficking poses to the security, development and governance of Afghanistan as well as to the region and internationally, <i>welcomes</i> the updated National Drug Control Strategy presented by the Afghan Government at the London Conference, and <i>encourages</i> additional international support for the four priorities identified in that Strategy including through contribution to the Counter Narcotics Trust Fund</p>
<p>1625 Sep. 14, 2005</p>	<p><i>Reaffirming</i> the need to adopt a broad strategy of conflict prevention, which addresses the root causes of armed conflict and political and social crises in a comprehensive manner, including by promoting sustainable development, poverty eradication, national reconciliation, good governance, democracy, gender equality, the rule of law and respect for and protection of human rights</p>
<p>1624 Sep. 14, 2005</p>	<p><i>Calls upon</i> all States to continue international efforts to enhance dialogue and broaden understanding among civilizations, in an effort to prevent the indiscriminate targeting of different religions and cultures, and to take all measures as may be necessary and appropriate and in accordance with their obligations under international law to counter incitement of terrorist acts motivated by extremism and intolerance and to prevent the subversion of educational, cultural, and religious institutions by terrorists and their supporters</p>
<p>1618 Aug. 4, 2005</p>	<p><i>Calls</i> on the international community to support fully the Government of Iraq in exercising its responsibilities to provide protection to the diplomatic community, United Nations staff and other foreign civilian personnel working in Iraq;</p>
<p>1617 Jul. 29, 2005</p>	<p><i>Decides</i> that the statement of case submitted by the designating State referred to in paragraph 4 above may be used by the Committee in responding to queries from Member States whose nationals, residents or entities have been included on the Consolidated List; <i>decides</i> also that the Committee may decide on a case-by-case basis to release the information to other parties, with the prior consent of the designating State, for example, for operational reasons or to aid the implementation of the measures; <i>decides</i> also that States may continue to provide additional information which shall be kept on a confidential basis within the Committee unless the submitting State agrees to the dissemination of such</p>

	information;
--	--------------

Ek. 1'in devamı

1611 Jul. 7, 2005	<i>Condemns</i> without reservation the terrorist attacks in London on 7 July 2005, and regards any act of terrorism as a threat to peace and security.
1566 Oct. 8, 2004	<i>Calls upon</i> States to cooperate fully in the fight against terrorism, especially with those States where or against whose citizens terrorist acts are committed, in accordance with their obligations under international law, in order to find, deny safe haven and bring to justice, on the basis of the principle to extradite or prosecute, any person who supports, facilitates, participates or attempts to participate in the financing, planning, preparation or commission of terrorist acts or provides safe havens.
1535 Mar. 26, 2004	<i>Decides</i> that the revitalized Committee will consist of the Plenary — composed of the Security Council member States — and the Bureau, the latter composed of the Chair and the Vice-Chairs, assisted by the Counter-Terrorism Committee Executive Directorate (hereinafter “CTED”) to be established as a special political mission, under the policy guidance of the Plenary, for an initial period ending 31 December 2007 and subject to a comprehensive review by the Security Council by 31 December 2005, so as to enhance the Committee’s ability to monitor the implementation of resolution 1373 (2001) and effectively continue the capacity-building work in which it is engaged.
1530 Mar. 11, 2004	<i>Condemns</i> in the strongest terms the bomb attacks in Madrid, Spain, perpetrated by the terrorist group ETA on 11 March 2004, in which many lives were claimed and people injured, and regards such act, like any act of terrorism, as a threat to peace and security.
1526 Jan. 30, 2004	<i>Calls upon</i> States to move vigorously and decisively to cut the flows of funds and other financial assets and economic resources to individuals and entities associated with the Al-Qaida organization, Usama bin Laden and/or the Taliban, taking into account, as appropriate, international codes and standards for combating the financing of terrorism, including those designed to prevent the abuse of nonprofit organizations and informal/alternative remittance systems.
1510 Oct. 13, 2003	<i>Authorizes</i> expansion of the mandate of the International Security Assistance Force to allow it, as resources permit, to support the Afghan Transitional Authority and its successors in the maintenance of security in areas of Afghanistan outside of Kabul
1465 Feb. 13, 2003	<i>Condemns</i> the bomb attack in Bogota, Colombia, on February 7, 2003. Also, urges all states, in accordance with resolution 1373, to cooperate with and provide support and assistance to the Colombian authorities in their efforts to bring to justice the perpetrators, organizers, and sponsors of this terrorist attack.
1456 Jan. 20, 2003	<i>Calls on</i> states to prevent and suppress all active and passive support to terrorism and comply with UN Security Council resolutions 1373, 1390, and 1455. Also, calls on states to become a party to all relevant international conventions and protocols relating to terrorism, in particular the 1999 international convention for the suppression of the financing of terrorism.
1455 Jan. 17, 2003	<i>Calls on</i> all states to enforce and strengthen measures, where appropriate, against their nationals or other individuals or entities operating in their territory, to prevent and punish violations. Also calls upon states to submit an updated report to the Committee no later than 90 days from adoption of this resolution on steps being taken to implement the measures.

Ek. 1'in devamı

1452 Dec. 20, 2002	Decides that the provisions of resolution 1267 and 1390 do not apply to funds and other financial assets or economic resources that have been determined by the state to be necessary for basic expenses and extraordinary expenses.
1450 Dec. 13, 2002	Condemns the terrorist bomb attack at the Paradise Hotel in Kikambala, Kenya, and the attempted missile attack on Arkia Israeli Airlines flight 582, departing from Mombasa, Kenya, on November 28, 2002. Also, urges all states in accordance with resolution 1373 to bring to justice the perpetrators, organizers, and sponsors of these terrorist attacks.
1440 Oct. 24, 2002	Condemns the act of taking hostages in Moscow, Russia, on October 23, 2002. Also, urges all states, in accordance with resolution 1373, to cooperate with the Russian authorities in their efforts to find and bring to justice the perpetrators, organizers, and sponsors of this terrorist attack.
1438 Oct. 14, 2002	Condemns the bomb attacks in Bali, Indonesia, on October 12, 2002. Also, urges all states, in accordance with resolution 1373 to cooperate with and provide support and assistance to the Indonesian authorities in their efforts to find and bring to justice the perpetrators, organizers, and sponsors of these terrorist attacks.
1413 May. 23, 2002	<i>Calls upon</i> Member States to contribute personnel, equipment and other resources to the International Security Assistance Force, and to make contributions to the Trust Fund established pursuant to resolution 1386 (2001) and <i>Decides</i> to extend the authorization, for a period of six months beyond 20 June 2002, of the International Security Assistance Force, as defined in resolution 1386 (2001).
1390 Jan. 16, 2002	Calls on member states to continue sanctions against the Taliban, Osama bin Laden, and al Qaeda. Requires states to take a number of steps against the two regimes, including freezing economic resources, preventing the supply or sale of weapons, and preventing members from entering or traveling through their territories. Also, directs states to report to the Sanctions Committee on actions taken to implement the sanctions.
1386 Dec. 20, 2001	<i>Calls upon</i> all Afghans to cooperate with the International Security Assistance Force and relevant international governmental and non-governmental organizations, and welcomes the commitment of the parties to the Bonn Agreement to do all within their means and influence to ensure security, including to ensure the safety, security and freedom of movement of all United Nations personnel.
1383 Dec. 6, 2001	Calls on all bilateral and multilateral donors, in coordination with the Special Representative of the Secretary-General, United Nations Agencies and all Afghan groups, to reaffirm, strengthen and implement their commitment to assist with the rehabilitation, recovery and reconstruction of Afghanistan, in coordination with the Interim Authority and as long as the Afghan groups fulfil their commitments.
1378 Nov. 14, 2001	<i>Affirms</i> that the United Nations should play a central role in supporting the efforts of the Afghan people to establish urgently such a new and transitional administration leading to the formation of a new government
1377 Nov. 12, 2001	Calls on member states to implement UN Security Council Resolution 1373 and to assist each other in doing so. Also, invites states to inform the Counterterrorism Committee of areas where they require support.

Ek. 1'in devamı

1373 Sept. 28, 2001	Calls on member states to work together to prevent and suppress terrorist acts, through cooperation and implementation of the international conventions relating to terrorism. Also, obligates states to prevent and suppress the financing of terrorist acts and to freeze funds and other financial assets or economic resources of persons who commit or attempt to commit terrorist acts.
1372 Sept. 28, 2001	Recalls UN Security Council Resolution 1044 and notes steps taken by the Government of Sudan to comply with UN Security Council Resolutions 1044 and 1070. Terminates the measures brought against Sudan in UN Security Council Resolutions 1054 and 1070.
1368 Sept. 12, 2001	Calls on member states to bring to justice the perpetrators and sponsors of the terrorist attacks on September 11, 2001. Also, calls on the international community to increase cooperation and implementation of anti-terrorist conventions and UN Security Council Resolutions.
1363 July 30, 2001	Establishes a mechanism to monitor the implementation of the measures imposed by UN Security Council Resolutions 1267 and 1333.
1333 Dec. 19, 2000	Calls on member states to freeze funds and other financial assets of Osama bin Laden and individuals and entities associated with him, including those in the al Qaeda organization. Also, demands that the Taliban comply with UN Security Council Resolution 1267 and turn over Osama bin Laden to authorities in a country where he has been indicted.
1269 Oct. 19, 1999	Calls on member states to implement the international anti-terrorist conventions to which they are a party and encourages the speedy adoption of the pending conventions.
1267 Oct. 15, 1999	Calls on member states to freeze funds and other financial resources owned or controlled directly or indirectly by the Taliban.
1214 Dec. 8, 1998	Demands that the Taliban stop providing sanctuary and training for international terrorists and their operations, and that all Afghan factions cooperate with efforts to bring indicted terrorists to justice.
1189 Aug. 13, 1998	Calls on member states and international institutions to cooperate with and provide support to the investigations in Kenya, Tanzania, and the United States, to apprehend the perpetrators of the criminal acts and bring them to justice.
1070 Aug. 16, 1996	Demands the Government of Sudan comply with UN Security Council Resolutions 1044 and 1054 and also decides that member states shall deny Sudanese aircraft permission to take off, land, or over fly their territories.
1054 Apr. 26, 1996	Demands the Government of Sudan extradite three suspects to Ethiopia who are wanted for the assassination attempt on the President of the Arab Republic of Egypt. Also demands the Government of Sudan desist from providing shelter and sanctuary to terrorist elements.
1044 Jan. 31, 1996	Calls upon the Government of Sudan to extradite three suspects wanted in the connection with assassination attempt on the President of the Arab Republic of Egypt.
883 Nov. 11, 1993	Demands that the Libyan government comply with UN Security Council Resolutions 731 and 748 and decides that member states freeze the funds and financial resources of the government of Libya and all Libyan undertakings.

Ek. 1'in devamı

748 Mar. 31, 1992	Decides that the Libyan government must commit itself to cease all forms of terrorist action and all assistance to terrorist groups. Also decides that states shall prohibit the provision of weapons to Libya.
731 Jan. 21, 1992	Condemns the destruction of Pan American flight 103 and urges the Libyan government to provide a full and effective response to UN member states' requests to eliminate international terrorism.
687 Apr. 3, 1991	Recalls the <i>International Convention Against the Taking of Hostages</i> , which categorizes all hostage-taking acts as manifestations of international terrorism.
635 June, 14, 1989	Condemns all acts of unlawful interference against the security of civil aviation. Calls upon all member states to implement measures to prevent acts of terrorism, including those involving explosives. Urges the International Civil Aviation Organization to intensify its work on devising an international regime for the marking of plastic explosives for the purpose of detection.
337 Aug. 15, 1973	Condemns the Government of Israel for the forcible diversion and seizure of a Lebanese airline from Lebanon's air space.
286 Sept. 9, 1970	Appeals to all parties concerned for the immediate release of all passengers and crews held as a result of hijackings. Calls on member states to take legal steps to prevent hijackings or other interference with international civil air travel.

Kaynak: UN Security Council Resolutions

ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Trabzon'un Araklı ilçesinde doğan Rıdvan KALAYCI, ilk, orta ve lise öğretimini Sakarya'da tamamladıktan sonra 2008 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olmuştur. 2008 yılı Eylül ayında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başlayan başlayan Rıdvan KALAYCI, 2009 yılı ocak ayından itibaren Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır.